

T.C.
ÇAĞ İNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI

UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE İMAL VE TİCARETİ SUÇU

TEZİ YAZAN
Emrah DAĞLI

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ŞİMŞEK (Toros Üniversitesi)
Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Tarık Polat İŞOĞLU
Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Sami DOĞRU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERSİN / MAYIS 2021

ONAY

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne;
20182032 numaralı öğrencimiz olan **Emrah DAĞLI** tarafından hazırlanan
“**Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde İmal ve Ticareti Suçu**” başlıklı bu tez çalışması
jürilerimiz tarafından **oy çokluğu** ile **Kamu Hukuku** Anabilim Dalında **YÜKSEK**
LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır)

Üniv. DIŞI.Asıl Üye- Tez Danışmanı – Jüri Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ŞİMŞEK
(TOROS ünversitesi)

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır)

Üniv. İÇİ Asıl Üye – Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Tarık Polat İŞOĞLU

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır)

Üniv. İçi Asıl Üye – Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Sami DOĞRU

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır)

12/05/ 2021

Doç. Dr. Murat KOÇ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’ndaki hükümlere tabidir

İTHAF

Bu çalışmayı, babama atfediyorum.

ETİK BEYANI

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. 12/05/ 2021

Emrah DAĞLI

TEŞEKKÜR

Akademik kariyer basamağının ilk adımını atmak üzere olduğum bu süreçte, hümanist kişiliği, olaylara pozitif yaklaşımı ile tez yazım sürecinde fedakârlıktan kaçınmadan, beni motive eden, güler yüzlü ve sabırlı yapısıyla bana bir akademisyenin nasıl olması gerektiğini öğreten ve bu çalışmanın tamamlanmasını sağlayan saygı değer hocam Sayın Dr. Öğretim Üyesi Mustafa ŞİMŞEK'e teşekkürlerimi sunuyorum. Bu çalışmanın şekil ve dizgi bakımından incelenmesinde yardımlarını esirgemeyen değerli arkadaşlarım Av.Yunus Sümbül ve Seçkin Süzölmüş'e Şükranlarımı sunuyorum.

ÖZET

UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE İMAL VE TİCARETİ SUÇU

Emrah DAĞLI

Yüksek Lisans Tezi, Kamu Hukuku Anabilim Dalı
Tez Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Mustafa ŞİMŞEK

Mayıs 2021, 131 sayfa

Uyuşturucu ve uyarıcı maddelerle ilgili suçların cezaları, 5237 sayılı TCK' nın (Türk Ceza Kanunu) 188, 190, 191, 192. maddelerinde düzenlenmiş; suça konu maddelerin imal edilmesi veya ticareti veya bu maddelerin kullanılmasını kolaylaştırma eylemleri yasa da suç olarak düzenlenmiştir. TCK 189. Maddesinde tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri uygulanması ve 192. maddesinde de, uyuşturucu ve uyarıcı madde suçlarında etkin pişmanlık hâlleri düzenlenmiştir. Bu çalışma ise suç incelemesi açısından TCK 188 maddesi ile sınırlıdır. Tez çalışmamız kapsamında öncelikle uyuşturucu ve uyarıcı maddenin tanımları yapılmış, bu maddenin türleri anlatılmış, tarihsel aşamalarından ve uluslararası sözleşmelerden bahsedilmiş, daha sonra Türk Ceza kanununun 188. Maddesinde düzenlenen “*Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti*” suçlarının temel ve nitelikli unsurlarına, yaptırımlarına, özel görünüş biçimlerine ve etkin pişmanlık hâllerine ayrı başlıklar altında yer verilmiştir. Uygulamayı göstermek ve uygulamada birliğin sağlanmadığı bazı meselelere ışık tutmak amacıyla çalışmamızda, Yargıtay kararlarına da yer verilmiş, doktrin görüşleri ve nihayet kanaatimiz açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Uyuşturucu ve uyarıcı madde, imal, ticaret, esrar, kubar, hint keneviri, suçun manevi unsuru, etkin pişmanlık, içtima

ABSTRACT

CRIME OF PRODUCING AND TRADING OF NARCOTIC DRUGS AND PSYCHOTROPIC SUBSTANCES

Emrah DAĞLI

Master Thesis, Department of Public Law:

Thesis Supervisor: Dr. Mustafa ŞİMŞEK

May, 2021, 131 pages

Penalties for crimes related to drugs and stimulants are regulated in Articles 188, 190, 191, 192 of the TCK No. 5237 (Turkish Penal Code); Manufacturing or trading in or facilitating the use of criminal substances is regulated as a crime in the law. In Article 189 of the TCK, the implementation of security measures against legal persons and in Article 192 effective remorse in drug and stimulant crimes are regulated. This study, on the other hand, is limited to Article 188 of the Turkish Penal Code in terms of crime investigation. Within the scope of our thesis, first of all, the definitions of narcotic and stimulant substances were made, the types of these substances were explained, the historical stages and international conventions were mentioned, then the basic and qualified elements, sanctions, specific forms of appearance and active regret are given under separate headings. In order to show the practice and to shed light on some issues where there is no unity in practice, the decisions of the Supreme Court are also included, doctrinal views and finally our opinion are explained.

Keywords: Drugs and stimulants, manufacturing, trade, cannabis, herbal, jute, moral element of crime, effective remorse, smoking

ÖN SÖZ

“Uyuşturucu veya Uyarıcı madde İmal ve Ticareti Suçu” isimli çalışma, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı kapsamında yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır.

Yüksek lisans eğitiminin katkıları sadece ders konuları, eğitim içeriği ile sınırlı bir şekilde bilgi aktarımı şeklinde olmayıp, süreç içerisindeki hocalarımızın deneyimleri, ders konularıyla ilgili sunumlar, bu sunumların hazırlanma süreçleri, araştırmalar ve tartışmalarla çok yönlü bir gelişim sağlayarak özgüvenimin artmasına da ayrıca vesile olmuştur. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde yüksek lisans öğrencisi olduğum süre zarfında ders konuları ile sınırlı olmadan bilgilerini sabır ve anlayış içerisinde özellikle ceza hukukunda detaylarını ve tecrübelerini bizimle paylaşan tüm hocalarıma ayrıca teşekkür ederim. Yüksek lisans eğitimimi beraber aldığım kendileri ile tanışma fırsatı bulduğum için kendimi şanslı hissettiğim, hepsi birbirinden kaliteli, bilgili, hoşgörülü ve değerli sınıf arkadaşlarıma ayrıca teşekkür ederim.

Hayatta hiçbir başarıya kolay ulaşılmadığı gibi, emek vermeden de başarı elde edilmesi mümkün değildir. Yüksek lisans eğitim sürecinin kendime kattığı değerlerin farkına vararak ilerlediğim bu yolda bu deneyimin beni- yeni ufuklar keşfetmeme ve başarılarla götüreceği inancımı taşımaktayım. Bu anlamda, süreç boyunca beni yalnız bırakmayan, desteklerini sürekli hissettiğim aileme şükranlarımı sunuyorum.

12/05/2021

Emrah DAĞLI

İÇİNDEKİLER

KAPAK	i
ONAY	ii
İTHAF	iii
ETİK BEYANI	iv
TEŞEKKÜR	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
ÖN SÖZ	viii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR	xiii
EKLER	xiv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

UYUŞTURUCU MADDE KAVRAMI, UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDELER, ULUSLARARASI ALANDA UYUŞTURU VE UYARICI MADDELERLE MÜCADELE

1.1. Genel Olarak.....	4
1.2. Uyuşturucu Veya Uyarıcı Madde Kavramı.....	6
1.3. Türkiye’de Tarihsel Gelişim.....	8
1.4. Uluslararası Alanda Uyuşturucu Ve Uyarıcı Madde İle Mücadele.....	10
1.4.1. Sözleşmeler.....	10
1.4.1.1. 1909 Şanghay Afyon Antlaşması.....	11
1.4.1.2. 1912 Tarihli Lahey Afyon Sözleşmesi.....	11
1.4.1.3. 1925 Cenevre Afyon Sözleşmesi.....	12
1.4.1.4. 1931 Tarihli Cenevre Afyon Sözleşmesi.....	12
1.4.1.5. 1936 tarihli Cenevre Zararlı İlaçların Yasadışı Ticaretinin Önlenmesi Sözleşmesi.....	12
1.4.1.6. Sentetik Uyuşturucu Maddeler Hakkında 1948 Tarihli Paris Protokolü.....	13

1.4.1.7. 1953 New York Afyon Protokolü	13
1.4.1.8. Uyuşturucu Maddelere Dair 1961 Tek Sözleşmesi.....	14
1.4.1.9. 1971 Tarihli Psicotrop Maddelere Dair Sözleşme	15
1.4.1.10. 1988 Uyuşturucu ve Psicotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Sözleşme.....	15
1.5. Türk Mevzuatındaki Düzenlemeler	16
1.5.1. Genel Olarak	16
1.5.2. Anayasa.....	16
1.5.3. 1933 Tarihli 2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun	17
1.5.4. 3298 Sayılı Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanun.....	18
1.5.5. 1926 Tarihli 765 Sayılı Eski Türk Ceza Kanunu Düzenlemesi.....	19
1.6. Mukayeseli Hukukta Uyuşturucu Ve Uyarıcı Maddelerle İlgili Düzenlemeler	21
1.6.1. İtalya	21
1.6.2. Almanya.....	22
1.6.3. İsviçre.....	24
1.6.4. Hollanda.....	24
1.6.5. Fransa.....	25
1.6.6. Amerika Birleşik Devletleri.....	26

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK CEZA KANUNU'NDA DÜZENLENEN UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE İMAL VE TİCARETİ SUÇU

2.1. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunun İlk Hali ve Getirilen Yenilikler	28
2.2. TCK 188 Maddesinde De Yapılan Değişiklikler.....	28
2.3. Suçta Korunan Hukuki Yarar	31
2.4. Suçun Maddi Konusu.....	33
2.4.1. Doğal Uyuşturucu Veya Uyarıcı Maddeler	38
2.4.1.1. Afyon.....	39
2.4.1.2. Morfin.....	39
2.4.1.3. Eroin	41
2.4.1.4. Esrar	41
2.4.1.5. Kokain	43

2.4.1.6. Crack	43
2.4.1.7. Marihuana.....	43
2.4.2. Sentetik Uyuşturucu Veya Uyarıcı Maddeler(Psikotrop Maddeler).....	44
2.4.2.1. Depresantlar (Yatıştırıcılar).....	44
2.4.2.2. Hallüsinojenler (Hayal Gördürenler)	45
2.4.2.3. Captagon.....	45
2.4.2.4. Stimulantlar (Uyarıcılar)	45
2.4.2.5. Uçucu Ve Çözücü Maddeler	46
2.5. Fail	46
2.6. Mağdur.....	47
2.7. Suçun Unsurları	48
2.7.1. Maddi Unsur Genel Olarak.....	48
2.7.1.1. İmal Etme	50
2.7.1.2. İthal Etmek	52
2.7.1.3. İhraç Etmek	53
2.7.2. Türk Ceza Kanunu'nun 188. Maddesinin Üçüncü Fıkrasında Belirlenen Fiiller	54
2.7.2.1. Satma.....	55
2.7.2.2. Satışa Arz Etme	56
2.7.2.3. Başkalarına verme	57
2.7.2.4. Sevk Etme	58
2.7.2.5. Nakletmek	59
2.7.2.6. Depolamak	61
2.7.2.7. Satın Alma.....	61
2.7.2.8. Kabul Etme ve Bulundurma.....	62
2.8. Manevi Unsur	64
2.9. Suçun Hukuka Aykırılık Unsuru	65

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

UYUşTURUCU VEYA UYARICI İMAL VE TİCARETİ SUÇUNUN ÖZEL GÖRÜNÜş BİÇİMLERİ, NİTELİKLİ HALLERİ, YAPTIRIMI VE ZAMANAşIMI

3.1. Suçun Nitelikli Halleri	68
------------------------------------	----

3.1.1. Konu Sebebiyle Nitelikli Unsurlar	68
3.1.1.1. Eroin, Kokain, Morfin, sentetik kannabinoid ve Türevleri veya Baz Morfin Olması (TCK m. 188/4-a)	68
3.1.1.2. Reçeteye bağlı olan ve uyuşturucu veya uyarıcı madde (TCK m. 188/6)	69
3.1.2. Fiil Sebebiyle Nitelikli Unsurlar (TCK m. 188/4-b).....	69
3.1.3. Fail Sayısı Nedeniyle Nitelikli Hal	71
3.1.3.1. Suçun Üç veya Daha Fazla Kişi Tarafından İşlenmesi	71
3.1.4. Failin Mesleğinden Kaynaklanan Nitelikli Hal (TCK m. 188/8)	75
3.2. Etkin Pişmanlık.....	76
3.2.1. Ceza Verilmesini Engelleyen Etkin Pişmanlık	77
3.2.2. Cezayı Azaltan Etkin Pişmanlık Hali	80
3.3. Suçun Özel Görünüş Biçimleri	83
3.3.1. Teşebbüs	83
3.3.1.1. İmale Teşebbüs.....	83
3.3.1.2. İthale ve İhraca Teşebbüs	84
3.3.1.3. Uyuşturucu Madde Ticareti Suçuna Teşebbüs.....	86
3.3.2. Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde imal ve Ticareti Suçunda İştirak.....	86
3.3.3. İçtima	89
3.4. Suçun Muhakemesi ve Yaptırımını	90
3.4.1. Soruşturma ve Kovuşturma	90
3.4.1.1. Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçlarında Görevli Mahkeme	90
3.4.1.2. Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçunda Yetki	91
3.5. Yaptırım	93
3.6. Müsadere.....	94
3.7. Zamanaşımı.....	101
3.7.1. Dava Zamanaşımı	102
3.7.2. Ceza Zamanaşımı.....	102
SONUÇ	104
KAYNAKÇA	108
EKLER LİSTESİ	113

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AD	: Adalet Dergisi
AÜHFM	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
CD	: Ceza Dairesi
CGK	: Ceza Genel Kurulu
E.	: Esas
E.T.	: Erişim Tarihi
EGM	: Emniyet Genel Müdürlüğü
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
No.	: Numara
RG.	: Resmi Gazete
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
T.	: Tarih
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TMK	: Terörle Mücadele Kanunu
UMK	: Uyuşturucu Maddeler Kanunu
WHO	: World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü)
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve devamı
Y.	: Yargıtay
YD.	: Yargıtay Dergisi
YKD.	: Yargıtay Kararları dergisi

EKLER

EK 1. Etik Kurulu Onay Belgesi	113
EK 2. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü Tez Etik Kurulu İzin İstek Yazısı	116
EK 3. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü Tez Etik Kurulu İzin Yazısı	117

GİRİŞ

Uyuşturucu veya uyarıcı maddeler toplumların geleceklerini tehdit etmektedir. Bu kapsamda bu suçlarla mücadele eden ülkeler, ceza kanunları ile suça ağır yaptırımlar getirmektedirler. Suçla mücadele eden ülkeler belirledikleri ağır cezalar ile istenilen sonuçlara ulaşamadıkları için farklı politikalar geliştirmektedirler. Gerek suça yönelik getirilen ağır yaptırımlarla gerekse son zamanlarda bazı ülkelere uygulanmaya başlanan yeni yöntemlerle olsun, ülkelerin başlıca amacı suçun topluma zararını en aza indirmektir.

Uyuşturucu maddelerle alakalı olarak işlenen suçlar sadece kişi veya toplum üzerindeki etkileri ile sınırlı kalmamaktadır. Bu suç kapsamında gerçekleştirilen eylemler beraberinde diğer suç oranlarında da artışa neden olmaktadır. Bu durum toplumun ve devletin geleceğini tehlikeye atmakta ve daha büyük sorunların ortaya çıkmasına vesile olmaktadır. Bu sebeple bu suçla çok yönlü olarak, uluslararası iş birliği içerisinde mücadele edilmesi bir zarurettir. Uyuşturucu maddelerin kişi ve toplum sağlığını tehlikeye sokacak şekilde kötüye kullanılmasını önlemeye yönelik olarak uluslararası düzeyde mücadele yaklaşık olarak yüzyıllık bir geçmişe sahiptir. Suçla mücadele kapsamında uluslararası işbirliği gittikçe gelişmektedir. Uluslararası anlaşmaların yapılması, yapılan anlaşmalar çerçevesinde suçla mücadele için değişik kurum ve kuruluşların kurulması, denetim mekanizmalarının oluşturulması bu mücadeleyi daha da etkin hale getirmiştir. Önceleri, bazı ülkelere ulusal menfaatleri nedeniyle, uyuşturucu madde suçlarıyla mücadeleye yeterli desteği vermemiş olması suçla mücadeleyi olumsuz etkilemiştir. Bugün birçok ülke uluslararası düzeyde yapılan anlaşmalarla ve anlaşma çerçevesinde kurulan uluslararası kuruluşların faaliyetleriyle bu suçla mücadelede, kendi toplumlarına verilen zararı da göz önüne alarak, ortak tavır sergilemekte ve bu suçla mücadelede, samimi bir şekilde tavır ortaya koymaktadır.

Ülkemizde bir yandan uyuşturucu maddelerin üretim ve ticareti kapsamında işlenen suçlarla mücadele etmekte yine bu mücadele içerisinde bu maddeleri kullananların tedavi edilebilmelerine imkan sağlamaktadır. Uyuşturucu madde bağımlılarının tedavi süreçleri de ilişkin denetimlerde etkin bir şekilde yapılmaktadır. Suç kapsamında yapılan bir diğer mücadelede bağımlı kişilerin sayısındaki artışı engellemek veya sayısını düşürmek için girişilen mücadeledir. Ancak, uygulamada görülmektedir ki suçun yaptırımı olarak düzenlenen ağır cezalar suçla mücadelede yetersiz kalmıştır. Bu anlamda toplumun bilinçlenmesi amacıyla toplumun geneline

yönelik bir bilinçlendirme gerçekleştirilmelidir. Bilinçlendirme çalışmalarına aile ortamında başlanmalı, çocukların okul eğitiminde de bu bilinçlendirme çalışmaları devam ettirmelidir. Böylelikle suça konu maddelere karşı toplumun daha bilinçli olması sağlanmalıdır. Suçla mücadele kapsamında önleyici tedbirler alınmalıdır. Aynı zamanda bu tedbirlerin uygulanmasını, uygulamaların denetlenmesini sağlayacak kurum ve kuruluşlar oluşturularak güçlendirilmesi ve toplumun her kesimine ulaşabilecek şekilde yaygınlaştırılması sağlanmalıdır.

Uluslararası kurumlar ve uluslararası sözleşmeler, ülkelere bu suç kapsamında yol gösterse de, ülkelerin konuya yaklaşımı üzerinde önemli etkiler yaratsa da, her ülke kendi suç siyaseti temelinde konuya yaklaşmakta ve bu çerçevede yasal düzenlemeler yapmaktadır. Bu açıdan bakıldığında bazı ülkeler uyuşturucu maddelerle ilgili bazı fiillerin suç olmaktan çıkarmaktadır. Konu ile ilgili olarak suç teşkil eden eylemlere belirlenen ceza miktarlarının ağırlığı, yaptırımların farklı olması konusunda yasal düzenlemeler olduğu görülmektedir. Ülkelerin bu suç ile mücadele kapsamında farklı yaklaşımlar benimsemelerinin temelinde tarihi ve kültürel farklılıkları yer aldığı söylenebilir.

Tez konusu olan Türk Ceza Kanununun 188. Maddesinde düzenlenen uyuşturucu madde suçlarını belirlememizdeki amaç, suçun giderek yaygınlaşması, kişilerin salıgını tehdit etmekle kalmayıp toplumun varlığını tehdit edecek boyutlara varması ve bu açıdan konunun önemi sebebiyle ulusal ve uluslararası politikalar ve suç teorisi açısından incelenmesidir. Çalışma içerisinde Yargıtay kararlarına yer verilerek yargının konuya yaklaşımı ele alınmıştır. Bu kapsamda tez konusu çalışmamız üç bölüme ayrılarak oluşturulmuştur.

Birinci bölümde, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin tanımları yapılmış, uluslararası alanda konu ile ilgili gelişmeler yapılan anlaşmalara yer verilmiştir. Mukayeseli hukukta diğer ülkelerin uyuşturucu veya uyarıcı madde suçlarına yaklaşımları ve konu ile ilgili yasal düzenlemelerine yer verilmiştir. Ayrıca yine bu bölümde TCK'nun (Türk Ceza Kanunu) dışındaki ülkemiz mevzuatında yer alan yasal düzenlemelere de yer verilmiştir. Ülkemizdeki bu suça bakış açısını göstermesi açısından Eski Türk Ceza Kanunu olan 765 sayılı kanuna ve zaman içerisindeki değişiklikleri anlatılmıştır. İkinci bölümde Yargıtay kararları ve doktrindeki görüşlere yer verilerek TCK'nın 188. maddesinde düzenlenen suçun unsurları değerlendirilmiş ve benzer suçlarla mukayesesi yapılarak, suça ilişkin fiili hareketler, TCK kapsamında suçun konusunu oluşturan maddelerin neler olduğuna ilişkin açıklamada bulunulmuştur.

Tez çalışmamızın üçüncü bölümde; suçun nitelikli halleri kapsamında cezayı artıran ve azaltan nedenler açıklanmıştır. Suç kapsamında etkin pişmanlık konusu açıklanmış devamında iştirak, teşebbüs ve içtima anlatılmıştır. Suçun soruşturulması ve yargılaması ve yaptırımı kapsamında, soruşturma, kovuşturma, yetkili ve görevli makamlara açıklanmış, tüzel kişiler hakkında uygulanacak güvenlik tedbirleri, müsadere, mahsup açıklanmaya çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

UYUŞTURUCU MADDE KAVRAMI, UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDELER, ULUSLARARASI ALANDA UYUŞTURU VE UYARICI MADDELERLE MÜCADELE

1.1. Genel Olarak

Tez çalışmamız olan uyuşturucu veya uyarıcı madde imalatı, ithalatı, ihracatı ve ticareti suçlarıyla ilgili yasal düzenleme; 5237 sayılı TCK' da, 3.kısımda Toplum Karşı Suçlar başlıklı, Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar başlıklı 3. bölümde, Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde İmal ve Ticareti başlıklı 188. Madde ve devamında yer almaktadır.

Ülkemiz bu suçla mücadelede yasaklayıcı ve cezalandırıcı sistemi kabul etmiştir. 765 sayılı eski Türk Ceza Kanununun kabulünden sonra bu kanunda 1933, 1941, 1953, 1981 ve 1987 değişiklikler yapılarak cezalar artırılmıştır. 5237 sayılı TCK ile bu yasaklayıcı ve cezalandırıcı yaklaşım aynen devam etmiş ve uyuşturucu maddelerle ilgili ticareti, imalatı, ithali veya ihracı için ağır yaptırımlar ve cezalar belirlenmiştir. 5237 sayılı yasanın ilgili maddelerinde zaman içerisinde değişiklikler yapılmış ve bu suça uygulanan ceza miktarları özellikle 2014 yılında 6545 sayılı kanunla önemli oranda artırılmıştır. Bu cezalandırıcı yaklaşım yargı organları tarafından da benimsenmiştir.

TCK m.188 kapsamında belirtilen suça konu maddelerin imal ve ticaretini cezalandıran, yasaklayan kanun hükümleri, bu maddelerin kullanmasını önlemek, böylelikle topluma zararını en aza indirmek ve ticaretini yasaklamak amacını taşımaktadır. Kanun koyucunun amacı, kullanmayı sınırlamak adına bu gibi maddelere ulaşılmasını engellemektir. Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılması çeşitli sebeplerle ortaya çıkabilmektedir. Uyuşturucu maddelerin, toplumda rol model olanlar tarafından kullanılması böylelikle merak edilmesi, aile bireylerinden madde bağımlısı olanların yer alması, uyuşturucu kullanan gruplarda kendine yer edinmek, uyuşturucu maddelerin kullanımını özendirilen reklam, filmler izlemek, bağımlı ebeveynler nedeniyle biyolojik yatkınlık, hayata karşı ümitsiz bakış açısı, sayılabilecek sebeplerdendir. Günümüzde uyuşturucu madde kullanıcılığı veya bağımlılığı, bireysel olmaktan ziyade toplumsal bir sorun olarak kabul edilmektedir. Uyuşturucu madde bağımlılarında bu maddelerin kullanımını sağlık sorunlarının yanı sıra aile içi ilişkilerinde

ve iş yerinde sorunların oluşmasına neden olmaktadır. Burada çözüm aile ve çevrenin desteği ile uyuşturucu maddeleri kullanmayı bırakmakta yatmaktadır. Uyuşturucu veya uyarıcı madde müptelalarının birçoğu uyuşturucu madde kullanırken bunu yanlarına bulunanlara vermekte veya belli bir kullanımdan sonra bunları satmakta böylelikle hem bu maddelerin kullanılmasının yaygınlaşmasına sebep olmakta belli bir süre sonrada hem de ticaretini yaparak suç işlemektedirler.

TCK m. 188 düzenlenen suç, ulusal alanda olduğu kadar uluslararası alanda da mücadele edilen suçların başında gelmektedir. Uyuşturucu madde suçlarının sınır aşan ve uluslararası boyutu olan bir suç olması nedeniyle, bu suçla mücadele kapsamında birçok uluslararası sözleşme imzalanmış ve yapılan sözleşmelerle ve taraf devletlere önemli yükümlülükler getirilmiştir.

Uyuşturucu maddelerle mücadele ve bunların kullanılmasını engellemeye yönelik uluslararası düzeydeki mücadele yirminci yüzyılın başlarında kadar uzanmaktadır. Uluslararası bir sorun haline gelen uyuşturucu madde ticareti ile Birleşmiş Milletler bünyesinde yapılan sözleşmeler ve yapılan diğer uluslararası sözleşmelerle mücadele edilmeye çalışılmaktadır. 1961 tarihli Tek Sözleşmesi ve bu sözleşmede değişiklik meydana getiren 1972 Protokolü, 1971 tarihli Psikotrop Maddelere Dair Sözleşme, 1988 tarihli Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Sözleşme bu anlamda gerçekleştirilen sözleşmelerin başında gelmektedir. Uluslararası hukukta oluşturulan bu sözleşmelere Türkiye taraf olmuştur ve bu anlamda uyuşturucu ve uyarıcı maddelerde mücadelenin esaslarını belirtmektedir. Uluslararası anlaşmaların iç hukukumuzdaki yeri Anayasamızın 90. Maddesinde düzenlenmiştir. Anayasada yer alan hükme göre tarafı olduğumuz antlaşmaların kanun hükmünde olacağı belirtilmiştir. Anayasal düzenlemede de belirtildiği üzere artık uluslararası sözleşmeler iç hukukumuzun bir parçası haline getirilmiştir ve TCK'nın uygulanmasında da göz önüne alınmak zorundadır.¹

Uyuşturucu maddelerle ilgili yapılan uluslararası antlaşmaların geçerliliğini ve kontrolünü sağlamak, uyuşturucu maddelerin kötüye kullanmaları ile uluslararası anlamda etkin bir mücadele verebilmek amacıyla çeşitli uluslararası örgütler kurulmuştur. Uyuşturucu maddelerle mücadelede eden uluslararası kuruluşlar; Dünya Sağlık Örgütü (WHO), Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Maddeler Komisyonu (CND),

---

¹Handan Yokuş Sevik, **Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanılmasına İlişkin Suçlar**, Seçkin Yayınları, Ankara 2007 s.35.

Avrupa Konseyi, Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığını İzleme Merkezi (EMCDDA) suçla m¼cadelede en aktif g¼rev alan kuruluşlardır.

1.2. Uyuşturucu Veya Uyarıcı Madde Kavramı

Uyuřturucu madde kavramı Yunanca ‘‘narke’’ kelimesinden gelmekte olup, uyku anlamına gelen uyuşturucu etkisi bulunan ve kişide alışkanlık yapan maddeleri içermektedir². Uyuřturucu, organizmaya karışması merkezi sinir sisteminde dikkatin dağılması d¼řünsel etkinin azalması, bilinç bulanıklığı ve uyku ile kendini belli eden işlevsel bir değişikliğe, duyarlılığın azalmasına, kasların gevşemesine yol ačan bir maddeyi ifade eder³. Uyarıcı madde ise bir organı veya işlevi uyaran maddeyi ifade eder. Uyuřturucu maddeler, rahatlatıcı, gerçeklerden uzaklaştıran, uyandırıcı, yorgunluk giderici, enerji veren, güçlendirici, d¼řünsel yetenekleri hızlandıran ve benzeri özellikleri vardır⁴. Narkotik adı verilen doğal uyuşturucu maddelerin yanı sıra doğal uyuşturucu maddeler kadar tehlikeli olan bazı psikoformakolojik ilaçlar, trankilizan ve ağrı kesiciler, uyku ilaçları, uçucu maddeler gibi sentetik uyuşturucu maddeler de mevcuttur. Sentetik uyuşturucuları, doğal uyuşturucu maddelerden ayırt etmek için bu maddelere psikotrop maddeler denmektedir⁵. Psikotrop maddeler değişik maddelerin laboratuvar ortamında bazı işlemlerden geçirilmesiyle elde edilen uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri ifade eder.

Dünya Sağlık Örgütü uyuşturucu maddeyi kişi üzerinde bıraktığı etkiyi esas alarak önüne geçilemez gereksinim veya arzu, kullanıldığı miktarı arttırma eğilimi, ruhsal ve fiziksel bağımlılık hali yaratan maddeler olarak tanımlamıştır. Ancak Dünya Sağlık Örgütünün belirlediği bu kriterler uyuşturucu maddeleri diğerlerinden net olarak ayırmada yeterli değildir. Uyuşturucu madde özelliği olmayan alkol, sigara, kahve gibi maddeler de bağımlılık yaratabilir. Ayrıca fiziksel bağımlılık yaratmadığı halde uyuşturucu madde olarak kabul edilen maddeler de vardır. Önüne geçilemez gereksinim ve kullanılan miktarı arttırma eğilimi bütün uyuşturucu maddelerde aynı oranda görülmez⁶.

²Yılmaz Günel, **Uyuşturucu Madde Suçları**, İş Matbaacılık ve Ticaret, Ankara 1976. s. 7.

³**Büyük Larousse**, Sözlük ve Ansiklopedisi, C. 23, Milliyet Yayınları, İstanbul 1992, s. 11996.

⁴Günsel Koptağel, ‘‘Uyuşturucu ve Tutku Yaratıcı Maddeler Kullanımının Sosyo-Psikolojik Dinamizması’’, **İÜHFİM**, S.1-4, İstanbul 1982, s. 1045.

⁵İlhan Akbulut, Ülkemizde Uyuşturucu Madde Sorunu, **İÜHFİM**, Türkan Rado’ya Armağan 1997, s.128.

⁶Günel, Uyuşturucu s. 8-9.

Zihinsel ve bilinçsel faaliyetlerde, psikişik davranışlarda değişime neden olan, psikolojik etki gösteren, doğal, sentetik veya kimyasal maddeler uyuşturucu, uçucu, psikotrop madde olarak tanımlanmaktadır. Bu maddeler insan sağlığına zarar vermeye kalmayıp, bağımlılığa da neden olmaktadır. Uyuşturucu madde bağımlılığı, merkezi sinir sistemini etkileyen ve davranış değişikliği yapan maddelerin, tedavi amacı dışında kullanılmasının neden olduğu bedensel, ruhsal, toplumsal sorunların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Bu bağımlılık fiziksel olduğu kadar psikolojik de olabilmektedir. Esrar ve ilaçların bir kısmı gibi bazı maddeler kişide sadece psikolojik bağımlılık yapar, kullanımı bırakıldığında sadece ruhsal açlık ruhsal tepkilere neden olur. İlaçların bir kısmı eroin morfin gibi bazı maddeler aynı zamanda fiziksel bağımlılık da yapmakta kullanımı bırakıldığında organik tepkilere neden olmakta, kişinin metabolizması madde alma ihtiyacı duymaktadır⁷.

Uyuşturucu veya uyarıcı maddeler ilk kullanımlarında sinir sistemini etkileyerek geçici bir neşelenme yaratabilmektedirler. Bu maddeler zamanla bağımlılık yaparak kişide ruhsal ve fiziksel değişimler meydana getirir, zamanla kişide bilinç ve algı bozukluklarına neden olur. Kişi yaşadığı bilinç bulanıklığı nedeniyle dış uyarıları algılayamaz, hayaller görme, kendi yarattığı sanrılarla yaşama, yarı koma, koma halinde olma benzeri bilinç bozuklukları ortaya çıkar. Bağımlılığın yarattığı fiziksel ve ruhsal bozukluklar genetik yollarla sonraki kuşaklara da geçme riski bulunmaktadır. Madde bağımlılığı gelecek kuşakları da tehdit eden ciddi bir sorun niteliğindedir⁸. Uyuşturucu veya uyarıcı madde bağımlılığının tedavisi oldukça zordur ve kişi bağımlı olduğu maddeyi elde edebilmek için bütün değerlerinden vazgeçebilir ve maddeyi bulabilmek için kolaylıkla suç işleyebilir. Madde bağımlıları ihtiyaç hallerini gidermek için hırsızlık, dolandırıcılık, reçetelerde sahtekarlık benzeri sahtecilik suçlarını işleyebilmektedirler.

Uyuşturucu madde kavramı genellikle sarhoş eden, bağımlılık, keyif veren, tutku ve uyanıklık verici, tahrik edici özelliği bulunan doğal ve yapay tüm maddeler için kullanılmaktadır⁹. Ancak keyif uyanıklık veren, tahrik eden maddeler için uyuşturucu kavramının kullanılması bu maddenin yarattığı etkiye ters düşmektedir¹⁰. Bu anlam kargaşasının önüne geçmek ve bu maddelerin uyarıcı etkisini ortaya koymak için uyarıcı madde kavramı kullanılmaktadır. 5237 Sayılı TCK bu anlayış çerçevesinde

---

⁷Koptagel, s.1045.

⁸Köksal Bayraktar, "Uyuşturucu Maddeler ve Suç Siyaseti", İÜHFM , S.1-4, İstanbul 1985, s.48-49.

⁹Çetin Arslan –Bahattin Azizağaoğlu, **Yeni Türk Ceza Kanunu Şerhi**, Asil Yayın, Ankara 2004,s.778.

¹⁰Günel, Uyuşturucu, s. 7.

uyuşturucu veya uyarıcı madde kavramını kullanmıştır. Hükme uyarıcı maddelerin de eklenmesi yerinde olmuştur.

Uyuşturucu maddeler, tıp alanında ruhsal ve fizyolojik rahatsızlıkların tedavisinde kullanılan madde olarak tanımlanmaktadır. Ancak bu maddeler tedaviyi gerektirecek dozdan fazla tedavi amacı dışında keyif verici tahrik edici olarak kullanıldığında ceza hukukunu ilgilendiren bir nitelik kazanmaktadır. Reçeteyele kullanımına belirli sınırlar içinde izin verilen ilaçlar uzun süre kullanıldığında bağımlılığa yol açmaktadır. Bunların yanında uyuşturucu madde etkisi gösteren doğal maddelerin yanında her geçen gün sayıları artan sentetik maddelerin artış göstermesi uyuşturucu maddenin tanımlama ve sınırlamada güçlük yaratmaktadır. Uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin çeşitlerinin, etkilerin, kullanım şekillerinin farklı olması ortak bir tanım bulmayı zorlaştırmaktadır. Karşılaşılan bu zorluklar karşısında kavramı tüm yönleriyle açıklayan ortak bir tanım vermek yerine uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin neler olduğunun tek tek sayılması yöntemine gidilmektedir¹¹.

1.3. Türkiye’de Tarihsel Gelişim

Türkiye’de uyuşturucu madde kullanımı ve üretimini anlamak adına Osmanlı Devleti zamanını bakılmalıdır. Osmanlı Devleti’nin geleneği uyarınca, devletin kurulduğu tarihten itibaren yöneticiler, İslam Hukukuna bağlı bir yaşam ve yönetim sürdürmeye özen göstermişlerdir. Uyuşturucu veya uyarıcı maddeler konusunda İslam Hukukunun yaklaşımı nedeniyle Osmanlı Devleti’nde alkollü içeceklerin yanında, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kullanımı da hoş görülmemiş, buna rağmen tarihsel süreç içerisinde bağımlılık oluşturan maddeleri kullananlar veya söz konusu maddelerin kullanımına müsamaha gösteren yöneticiler de ortaya çıkmıřtır¹².

Bununla birlikte Yıldırım Beyazıt, İkinci Beyazıt (nezle için) ve Yavuz Sultan Selim’in (çıban ağrısını azaltmak için) esrar kullandığı bilinmektedir. Fatih Sultan Mehmet ve Kanuni Sultan Süleyman Kanunnamesinde yasaklamaların getirildiği görülmektedir. Dördüncü Murat, her ne şekilde olursa olsun içki, afyon, tütün ve kahve kullanılmasını yasaklamış, bu yasağa uymayanları idam ettirmiřtir¹³.

---

¹¹ Akbulut, İÜHFM, s.113.

¹² Yusuf Yaşar, **Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde İmal ve Ticareti Suçları**, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı Ankara, 2015.

¹³ Günal, s.47.

O dönemlerde yaşayan Evliya Çelebi; 1639 yılında İstanbul'da, esrar ve afyon (beng) imal eden ve satan esnafların sayısının altmış, işyerlerinin ise on altı dükkân olduğunu belirtmektedir¹⁴.

1917 yılında yayınlanan Polis Nizamnamesi 'ne göre ise, esrar kullanılmasına göz yuman veya esrar satışı yapan kahvehaneler hakkında, sahibine bir daha esrar kullandırmayacaklarına ilişkin onaylı bir kefaletname imzalatılacak, fiilin tekrarı hâlinde ise faile para ceza tatbik edilecektir¹⁵.

1930'lu yıllarda bir Japon firması tarafından İstanbul'da kurulan eroin fabrikaları ve ABD'de iki üç eroin kaçakçısının yakalanmasının, ABD ve Avrupa basınında Türkiye aleyhinde yayınların başlamasına neden olması sonucu, 1931 yılında ABD ile yapılan görüşmeleri müteakip Atatürk'ün başkanlık ettiği 25.12.1932 tarihli Bakanlar Kurulu toplantısında, Türkiye'nin uyuşturucu madde yapım ve alışverişini düzenleyen 1912 Lahey, 1925 ve 1931 Cenevre sözleşmelerinin temel ilkelerini benimsemesine karar verilmiş ve Bakanlar Kurulu kararı ışığında 14 Ocak 1933'te 2108 sayılı Kanun kabul edilmiştir¹⁶.

Ülkemiz, 1938 ila 1971 yıllarında dünya üzerinde gerçekleştirilen yasal afyon pazarının %50-55'ine sahip olduğu görülmektedir. Bu nedenle diğer ülkeler yasadışı madde ticaretinden ülkemizi sorumlu tutmuş ve neticesinde 1971 yılında afyon üretimi yasaklanmıştır. Bu üretimden geçinen ve topraklarında haşhaş dışında ürün elde edemeyen bazı bölgelerimizde yaklaşık 1,5 milyon insanı etkileyen bu karar sonrasında bu bölgelerde yoksulluk başlamıştır. Bu nedenle 1974 senesinde yasak kaldırılmıştır. Bundan sonra haşhaş ekimi devletin kontrolü altına alınmıştır. Üretilen Haşhaşlar, hasat çizimi yapılmadan TMO (Toprak Mahsulleri Ofisi) tarafından satın alınmaktadır ve Bolvadin'de bulunan Alkoloid Fabrikasında işlenmeye başlamıştır¹⁷.

Cumhuriyet Döneminde, 1926 yılında çıkarılan 765 sayılı eski Türk Ceza Kanunu, 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun, 1982 tarihli Anayasa, 1986 yılında çıkarılan Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanun ve sair yasal düzenlemelerle uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin hukuki anlamda denetim ve mücadelesi yürütülmüş, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 188 vd. maddelerindeki düzenlemeleri ile de bu denetim ve mücadele devam etmektedir.

---

¹⁴ Saka, s.33.

¹⁵ Sulhi Dönmezer, **Kriminoloji**, İstanbul, 1994., s.411.

¹⁶ Özcan Köknel, **İnsanlık Tarihi Boyunca Uyuşturucu Madde Sorunları**, Gelişim Yayınları, İstanbul, s.337-338.

¹⁷ Şahin Kurt -Ela Kurt, **Uygulamada Uyuşturucu Veya Uyarıcı Madde Suçları**, Adalet Yayınları, Ankara 2007.s.8.

Emniyet Genel Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı'nın 2019 raporuna göre ise, Temmuz ayında 2.438 kg esrar maddesi, 825 kg eroin, 21 kg kokain, 63 kg metamfetamin, 63 kg sentetik kannabinoid (bonzai), 39.953 adet sentetik ecza, 1.411.403 adet captagon, 116.642 adet ecstasy ve 1.371.051 kök kenevir; Ağustos ayında ise 1.239 kg eroin, 961 kg esrar, 84 kg kokain, 90 kg metamfetamin, 25 kg sentetik kannabinoid (bonzai), 70.701 adet sentetik ecza, 314.286 adet captagon, 221.766 adet ecstasy ve 7.226 kök kenevir ele geçirilmiştir¹⁸. Ele geçirilen madde miktarı ve çeşitliği dikkate alındığında ülkemiz açısından suçun ne kadar tehlikeli bir hal aldığı görülmektedir.

1.4. Uluslararası Alanda Uyuşturucu Ve Uyarıcı Madde İle Mücadele

Uluslararası alanda uyuşturucu maddelerle ilgili mücadele yaklaşık olarak yüzyıllık bir geçmişe sahiptir. Suçla mücadele öncelikle sözleşmelerle tavsiye ve telkin kararları ile başlamış, sonrasında taraf devletlere yükümlülükler getirerek daha etkin bir mücadele benimsenmiştir. Sonrasında ise taraf devletlere getirilen yükümlülüklerin kontrolünü sağlamak ve denetlemekle ilgili kurumların kurulması ile mücadele kararlılıkla devam etmektedir. İlk başlarda uyuşturucu olarak afyon ve türevleri kabul edilerek bunlarla mücadele başlamış, sonrasında sentetik uyuşturucu ve uyarılarında ortaya çıkması ile bunlarda bu mücadeleye dahil edilerek daha kapsamlı bir mücadele yolu tercih edilmiştir.

1.4.1. Sözleşmeler

İnsanların uyuşturucu maddelere olan talebinin gittikçe artması, diğer taraftan illegal örgütlerin para kazanmak uğruna bu maddelerin ticaretini yapmaya başlaması nedenine bağlı olarak, uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin kullanılması ülkelerin kendi sınırlarını aşip uluslararası alana yayılmıştır. Uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin ticaretinden elde edilen karların yüksek olması sınır aşan bir takım illegal örgütlerin oluşumuna sebebiyet vermiştir. Teknoloji alanında hızlı gelişmelerin yaşanması bu örgütlerin faaliyetlerini daha etkin bir şekilde yapmasına ve denetim organlarından kolay bir şekilde kaçabilmelerine olanak sağlamıştır. Bu gelişmelere önlem almak için dünya ülkeleri, uluslararası işbirliğinin önemli olduğunu anlamışlardır. Bu çerçevede, işbirliği sağlamak ve ülkeler arasında uyuşturucu ile mücadelede standart bir takım

¹⁸ www.egm.gov.tr/agustos, Erişim Tarihi: 25.11.2020

kurallar benimsemek ve maddelerin toplum için zararını mümkün olduğu kadar azaltmak amacıyla uluslararası alanda çalışmalar yapılmıştır.

Uluslararası alanda uyuşturucu madde ticaretini engellemek amacı ile yapılan ve kanunlarımızda da kendisine yer bulan önemli görülen anlaşmaları başlıklar halinde kısa özleri şeklinde inceleyeceğiz.

1.4.1.1. 1909 Şanghay Afyon Antlaşması

Uyuşturucu madde ile mücadelede uluslararası anlamda yapılan ilk ve en önemli toplantı olması nedeniyle bu suçla mücadelenin dönüm noktalarından biridir. Bu anlaşma için yapılan konferansta Çin Hükümeti'nin afyon üretimini ve kullanılmasını yasaklama konusundaki çalışmaları takdir edilmiştir. Bununla birlikte her ülkenin afyon kullanımını konusunda düzenlemeler yapması, afyon ithalini yasaklayan ülkelere ihracat yapılmaması, morfin üreten ülkelerin bu imalatlarını ve bu maddelerin ticaretini kontrol etmeleri amacıyla düzenlemeler yapmaları konusunda önlem alınması, içeriğinde afyon bulunan maddelerin ticaretinin yasaklanması gibi temenni ve öneri kararlar alınmıştır¹⁹

1.4.1.2. 1912 Tarihli Lahey Afyon Sözleşmesi

1909'da Şanghay da toplanan Komisyon, istişari nitelikte olup iyi niyet temennilerinden ileri gidemeyen kararlar almıştır. Bu nedenle Şanghay Afyon Antlaşması, uyuşturucu maddelerle mücadele konusunda uygulamada kendine yer bulmamakla birlikte önemli bir adım olmuş, uygulama yönünden ise Lahey Afyon Sözleşmesi'nin anlamı büyüktür.

Sözleşme; Şanghay toplantısına katılan ülkeler, Lahey'de 1912 tarihinde toplanarak, ilk kez uyuşturucu maddeler sorunu konusunda milletlerarası anlaşma yoluna gidilmiştir. Yapılan sözleşme ile afyon bilimsel bir biçimde sınıflandırılarak tanımlandığı bir metin olarak tarihe geçmiştir. Bu metinde afyon, *“bir sıra ameliyatı mahsusa ile ve hassaten hal, kaynatma, teshin ve tahammür tariki ile istihlake yarayacak hülasa haline koymak maksadıyla, elde edilen ham afyon mahsulü”*; tıbbi afyon ise, *“yoz ve granüle halinde yahut tesirsiz maddeler ile mahlut olsun %10'dan az morfini havi olmayan ve 60 santigrat derecesine kadar ısıtılmış olan ham afyon”* şeklinde tanımlanmıştır.

---

¹⁹Günel, s.34.

Sözleşmeyi ülkemiz 1933 tarihinde, 2108 sayılı Kanunla kabul etmiştir.²⁰ 2108 sayılı kanunla, antlaşmanın 14. maddesinin (d) fıkrasında yer alan afyon tanımı genişletilecek şekilde tanımlanmıştır; *“morfin, kokain ve milhlerinin her yeni müştakına yahut umumiyetle tanınmış ilmi taharriler sonucuna göre mümasil suiistimallere mahal verebilecek ve aynı mızır tesirleri intaç eyleyebilecek olan herhangi bir afyon kalevisine tatbik edeceklerdir.”* ifadesi bulunmaktadır. 1961 Tek Sözleşmesi ile bu sözleşme yürürlükten kaldırılmıştır.

1.4.1.3. 1925 Cenevre Afyon Sözleşmesi

Bu sözleşme ile Lahey’de kabul edilen esas ve tanımlar aynen kabul edilmiştir. Buna ilave olarak, uyuşturucu maddelerin uluslararası ticaretiyle etkin bir mücadele edilmesi kararlaştırılmıştır. Bu ticareti kontrol altına alacak önlemlerin alınması amacıyla, ithalini, ihracının, imalini, dağıtımını ve kullanımını sınırlayıcı yasal düzenlemelerin ve değişikliklerin yapılması kabul edilmiştir. Ayrıca sözleşmenin 1. Maddesinde uyuşturucu maddeler sınıflandırılmış ve ayrı ayrı tanımları yapılmıştır. Bu sözleşme, 1961 Tek Sözleşmesi ile yürürlükten kaldırılmıştır.

1.4.1.4. 1931 Tarihli Cenevre Afyon Sözleşmesi

Cenevre’de 1931 tarihinde, imzalanan Cenevre Afyon Sözleşmesi’nde ile uyuşturucu özelliği bulunmamakla birlikte uyuşturucu madde yapımında kullanılan maddeleri de kapsayacak şekilde “ecza” kelimesi kullanılmıştır.²¹

Sözleşme, uyuşturucu maddelerin imalinin tıbbi ve ilmi alandaki ihtiyaca göre sınırlandırılması, dağıtımın düzenlenmesi amacıyla yapılmıştır. Sözleşme ayrıca, 1912 tarihli Lahey ile 1925 tarihli Cenevre sözleşmelerini tamamlayıcı niteliği haiz olup, Türkiye bu antlaşmaya 2108 sayılı Kanunla katılmıştır. Bu sözleşme, 1961 Tek Sözleşmesi ile yürürlükten kaldırılmıştır.

1.4.1.5. 1936 tarihli Cenevre Zararlı İlaçların Yasadışı Ticaretinin Önlenmesi Sözleşmesi

1936 tarihinde imzalanan sözleşmeyle; önceki yıllarda hazırlanan uluslararası metinlerin hükümleri ile uyuşturucu madde suçları ile daha etkili mücadele etmek ve

²⁰Faruk Erem, *Ammenin Selameti Aleyhine Cürümler*, İstiklal Matbaası, Ankara, 1960

²¹Şener Güngör, Ali Kınacı, *Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerle İlgili Suçlar*, Ankara, Yetkin Yayıncılık, 2001, s.166.s.77.

uyuşturucu maddelerin kaçakçılığı ile bu suçla mücadeleyi kolaylaştırmak amacıyla düzenlenmiştir. Anlaşmaya taraf devletlerin uyuşturucu maddelerle mücadele adına hapis veya hürriyetten mahrum eden cezaları içeren kanuni hükümler çıkarmayı taahhüt etmişlerdir.

Yapılan sözleşme ile taraflara getirilen yükümlülükler; imzalanan sözleşmelere aykırı olarak yapılan uyuşturucu içeren ilaçların imal, ihraç, hazırlanması, muhafaza edilmesi, satılması, satış vaadi, alınması sevk edilmesi, nakledilmesi ve ithal eylemlerini, sayılan eylemlerin işlenmesine kasten iştirak edilmesini, bu eylemlerin yapılmasına yönelik şirket kurulmasını, ulusal kanunların düzenlediği diğer fiilleri, hapis cezası veya hürriyeti kısıtlayan diğer herhangi bir ceza ile cezalandırması hususunda gerekli yasal düzenlemeleri yapmakla yükümlü tutulmuşlardır. Ayrıca, uyuşturucu madde suçlarında, suçlunun takibi, suçluların iadesi, müsadere ve el koymayla ilgili hükümler getirilmiştir. Etkin bir mücadele yapılması için ulusal düzeyde bir merkezi büronun kurulması getirilen yenilikler arasındadır.²²

1.4.1.6. Sentetik Uyuşturucu Maddeler Hakkında 1948 Tarihli Paris Protokolü

Sentetik uyuşturucular ve ilaçlar, uyuşturucu maddelerle mücadele kapsamında imzalanan anlaşmalar döneminde keşfedilmediğinden daha önce imzalanan sözleşmelerde yer almamaktaydı. Sentetik ilaçların denetimini sağlamak amacıyla bu maddelerin ve zararlarının belirlenmesi ve sentetik uyuşturucu maddeler ile mücadele amacıyla protokol imzalanmıştır.

1.4.1.7. 1953 New York Afyon Protokolü

Birleşmiş Milletlere üye devletler imzalanan protokol ile afyon kullanımı konusunda bilimsel ve tıbbi ihtiyaçlara göre belirlemeyi, afyonun üretim, ticaret ve kullanımını kontrol etmek amacıyla yasal düzenlemeler yapılması konusunda anlaşmışlardır. Bu kapsam da sözleşmeye taraf devletler bu maddeleri üretirken bunların denetimlerinin yapılması amacıyla kurumlar oluşturmak yükümlülüğü getirilmiştir. Protokolle afyon üreten ülkelerin, afyon üretimini kontrol altına alması amacıyla üretimin belirlenen bölgelerde yapılmasını, afyon üretiminin ve depolamasının protokolde açıklanan ölçülere göre yapılacağı belirlemiştir. Protokole taraf olmayan devletlerden afyon ithalinin yasaklanmasını, bir yıl sonraki tahmini afyon ihtiyacının

---

²²Günel, s.36-37.

her devlet tarafından Daimi Merkez Komitesi'ne bildirilmesini, protokolün tatbiki esnasında oluşacak ihtilafların Milletlerarası Adalet Divanı tarafından halledileceğini kabul etmiştir²³.

1.4.1.8. Uyuşturucu Maddelere Dair 1961 Tek Sözleşmesi

1961 Tek Sözleşmesi ile daha önce yapılan uluslararası anlaşmalar ve hazırlanan metinler Birleşmiş Milletlere bağlı Ekonomik ve Sosyal Konsey tarafından tek yerde toplanmış ve bu sözleşme, kırk devlet tarafından onaylanarak yürürlüğe girmiştir. 30 Mart 1961 tarihinde New - York'ta imzalanan, «Uyuşturucu maddelere dair 1931 Tek Sözleşmesi»²⁴ ni ülkemiz 27.12.1966 tarihinde kabul etmiş ve Resmî Gazetenin 12496 sayı ve 5.1.1967 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.²⁵ Sözleşmenin resmi gazetede yayımlanması ile iç hukukumuzun bir parçası haline gelen sözleşme 1961 Tek Sözleşmesi veya Tek Sözleşmesi olarak anılmaktadır.

Sözleşmenin 1. maddesinde uyuşturucu maddelerin sınıflandırılmasına, tanımlara, bu düzenleme ile önceki milletlerarası antlaşmaların yürürlükten kaldırıldığına yer verilmiştir. Hâlen yürürlükte olan bu sözleşme, bugüne kadar yapılan sözleşmelerin tek metin hâlinde toplanmasını sağlaması, ülkemizde de uyuşturucu maddelerin tanımlanmasında ve sınıflandırılmasında mevcut yargılamalarda kullanılması bakımından önem arz etmektedir.

Tanımlar başlığı altında kenevir, kenevir bitkisi, kenevir reçinesi, koka ağacı, koka yaprağı, afyon, afyon haşhaşı ve genel olarak uyuşturucu maddenin tanımları yapılmıştır. Bunun yanında imal, ithal ve ihraç fiillerinin tanımları da yapılmıştır. Birleşmiş Milletler bünyesinde Uyuşturucu Maddelerin kontrolü ile ilgili komisyon kurulmuş ve bu kuruluşun görevleri, yapısı belirtilmiştir.

Tek Sözleşmesine göre taraflar; uyuşturucu maddelerin her türlü hukuka aykırı ticaretini cezalandırılacak, ağır fiilleri hürriyeti bağlayıcı cezalarla karşılayacak, ticaretten önce yapılan, bununla beraber işlenen veya sonra icra olunan iştirak ve teşebbüs hâllerini de cezalandırarak, failer aleyhine ya kendi ülkelerinde takibat yapacak ya da faileri suçun ülkesinde işlendiği devlete iade edeceklerdir²⁶.

---

²³ Kurt, Kurt, s.16.

²⁴ <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/12596.pdf>

²⁵ https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc050/kanuntbmmc050/kanuntbmmc05000812.pdf Erişim Tarihi.12.03.2021

²⁶ Yokuş Sevik, s.60.

Sözleşme ile kontrole tabi maddeler belirlenmiştir. Uluslararası kontrol organları, sözleşmede açıklanmış oluşumu, görevleri, giderlerinin nasıl karşılanacağına varıncaya kadar ayrıntılı bir şekilde düzenleme altına alınmıştır.

Uyuşturucu Maddeler Milletlerarası Kontrol Organı tarafından sözleşmenin uygulanmasını sağlamak için alınacak tedbirleri, tedbirlerin nasıl düzenleneceği, oluşturulan raporlar ve bu organa verilecek bilgilerin yöntemleri hakkında düzenlemelere yer verilmiştir.

1.4.1.9. 1971 Tarihli Psikotrop Maddelere Dair Sözleşme

1961 Tek Sözleşmesi'ne sentetik psikotropik uyuşturucu maddeler dâhil edilmediğinden, Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konsey tarafından hazırlanmış, 19.02.1971 tarihinde imzalanmış, yürürlüğe girmesi için kırk ülkenin imzası gerektiğinden, 1976 yılında bu sayının tamamlanması ile yürürlüğe girmiştir²⁷.

Sözleşmeye katılmamız; 27.10.1980 tarihli, 2326 sayılı Kanunla ve ihtirazi kayıtlarla uygun bulunmuş, Bakanlar Kurulunun 30.12.1980 tarihli kararı ile sözleşmeye katılmamız onaylanmış ve ülkemiz açısından sözleşme, 07.03.1981 tarih ve 17272 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanarak hukuk sistemimize dahil olmuştur.²⁸

Sözleşmede psikotrop maddenin tanımı 1. maddenin (e) fıkrasında; *“herhangi doğal veya sentetik bir madde veya cetvel I, II, III veya IV’de adı geçen herhangi bir doğal madde demektir.”* şeklinde tanımlanmıştır. Düzenleme ile; merkezi sinir sistemi uyarıcıları, stimülanlar, hallüsinojenler, trankilizanlar ve uyku ilaçlarından bazılarının yasaklanması kabul edilmiştir.

Bununla birlikte sözleşme; psikotrop maddeleri ek cetvellerde belirtilenlerle sınırlandırmamış, Dünya Sağlık Teşkilatı'nın belirleyeceği diğer psikotrop maddelerin de sözleşme hükümlerine tabi olacağı belirtilerek, ortaya çıkabilecek yeni psikotrop maddeler bakımından da önlem almıştır²⁹.

1.4.1.10. 1988 Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Sözleşme

Sözleşme; Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 1988 tarihinde yapmış olduğu görüşmelerin sonrasında, 19.12.1988 tarihli toplantısında kabul edilmiştir. Sözleşmenin ilk maddesinde suç la ilgili tanımlamalara yer verilmiştir. Kenevir bitkisi, koka ağacı,

²⁷ Günal, s.42.

²⁸ <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/17272.pdf>, Erişim Tarihi 15.03.2021

²⁹ Yaşar, s.73.

uyuşturucu madde, afyon haşhaşı ve psikotrop madde gibi suça konu maddelerin tanımlamaları yapılmıştır. Ayrıca sözleşme ile sözleşmeye taraf devletlerin, sözleşmenin 3.fikrasında belirtilen eylemlerin kasten işlenmesini kendi hukuklarında suç olarak düzenlemesi, bu suçların karşılığı olarak hapis, para cezası ve müsadere gibi yaptırımların uygulanması için gerekli düzenlemeleri yapmaları öngörülmüştür³⁰.

Ülkemiz sözleşmeyi, ilk imzalayan ülkelerden olup, 20.12.1988 tarihinde sözleşmeyi imzalamıştır. Sözleşme Bakanlar Kurulu'nun kararı ile onaylandıktan sonra Resmî Gazete nin 25.11.1995 tarih ve 22474 sayı ile yayımlanması ile birlikte iç hukukumuza dahil olmuştur.³¹

1.5. Türk Mevzuatındaki Düzenlemeler

1.5.1. Genel Olarak

Türkiye coğrafi konum nedeniyle birçok uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti yönünden geçiş yeri konumundadır. Bu sebeple uyuşturucu madde kullanımı boyutuyla da hedef ülke haline gelmektedir. Kanunlarımızda uyuşturucu maddelerin kanuna aykırı şekilde temini ve toplum sağlığı açısından ciddi bir tehlike olarak kabul edilmekte ve ağır yaptırımlara tabi tutulmaktadır. Karşılaştırmalı hukukta bu suça ilişkin genel yaklaşım, uyuşturucu maddelerin imal ve ticareti fiilleri arasında da ayrıma gidilerek imal, ithal ve ihraç fiilleri daha ağır yaptırımlara tabi tutulmakta, madde satmaya yönelik fiillerin ise nispeten daha hafif cezalarla cezalandırılmaktadır. Türk hukuk mevzuatındaki düzenleme de benzer doğrultudadır.

Ülkemiz, madde bağımlısını tedavi edilmeye ihtiyacı olan hasta olarak kabul etmektedir. Bu amaçla madde kullanımını engelleyebilmek için madde kullanımı için bulundurmaya suç kabul edip cezalandırmaktadır. Ayrıca madde kullanıcılarını tedavi edilerek tekrar topluma kazandırmaya yönelik iç hukuk düzenlemeleri yapmaktadır.

1.5.2. Anayasa

Sosyal hukuk devletinin gereği olarak devlet toplumun sağlığı ve refahını sağlamalıdır. Uyuşturucu ve uyarıcı maddeler toplumun sağlığı ve refahını tehlikeye düşürdüğünden sosyal hukuk devleti toplumu bu maddelere karşı korumakla

---

³⁰ Güngör, Kınacı, s.82-83.

³¹ https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc078/kanuntbmmc078/kanuntbmmc07804136.pdf, Erişim Tarihi 22/02/2021

yükümlüdür. Anayasamızın 58. maddesinin 2. fıkrasında Devletin gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri alışkanlıklardan korumak için gerekli tedbirleri alacağı düzenlenmiştir.³² Devletin uyuşturucu ve uyarıcı maddelere karşı toplumu koruma görevi Anayasanın ailenin korunmasını düzenleyen 41. maddesi ile sağlık hizmetleri ve çevrenin korunmasını düzenleyen 56. maddesinden de kaynaklanmaktadır.³³ Anayasanın 56. Maddesi gereği herkesin beden ve ruh sağlığını korumakla yükümlü olan devletin görevleri arasında uyuşturucu ve uyarıcı maddelerle mücadele de yer almaktadır. Anayasanın Devlete yüklediği bu yükümlülüğünün yerine getirilmesinde tüm kamu kuruluşları sivil toplum örgütleri ve toplumun fertleri işbirliği içinde çalışmalıdırlar.

1.5.3. 1933 Tarihli 2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun

2313 SK. nun 23. Maddesinin 2. Fıkrasında, izinsiz kenevir yetiştirilmesini yasaklamıştır. Böylelikle kenevir ekimi kontrol altına alınmaya çalışılmıştır.

Esrar elde etme amacı dışında kenevir ekmek, 2313 sayılı Kanunun 23. Maddesinin 4. Fıkrasında, izin belgesi almadan veya izin belgesine aykırı olarak kenevir ekimi yapan kişinin 50 günden az olmamak üzere adli para cezası ile cezalandırılacağını hüküm altına almıştır.

2313 sayılı kanunun 3. Maddesinde kenevir ekiminin esrar elde etmek amacıyla yapılmasını yasaklamıştır.

2313 SK da,2014 yılında 6545 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle 23/5 fıkrası, “*Esrar elde etmek amacıyla kenevir ekimi yapan kişi dört yıldan on iki yıla kadar hapis ve beşyüz günden onbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Münhasıran kendi kullanımı için ihtiyaç duyduğu esrarı elde etmek amacıyla kenevir ekimi yapan kişi bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*” Şeklinde düzenlenmiştir. 15/8/2017 tarihli ve 694 sayılı KHK ile, bu fıkrada yer alan “*on iki yıla kadar hapis*” ibaresinden sonra gelmek üzere “*ve beşyüz günden onbin güne kadar adli para*” ibaresi eklenmiştir. Düzenleme esrar elde etmek için kenevir ekilmesini suç olarak kabul etmiştir. Kanunda belirtilen suçun oluşabilmesi için failin amacının esrar elde etmeye yönelik olması gerekmektedir. Failin bu amacında belirsizlik var veya tespiti yapılamıyorsa, kenevir ekme eylemin karşılığı da adli para cezasıdır.

---

³²Yokuş Sevik, s.65.

³³Yokuş Sevik, s.73.

Esrar elde etme amacıyla kenevir ekimi yapıldığında failin bu ekimi hangi amaçla yaptığının tespiti önem kazanmaktadır. Zira 2313 sayılı Kanun'un 23/5-2 cümlesinde, "*münhasıran kendi kullanımı için*" kenevir bitkisi ekilmesi durumunda daha düşük ceza öngörülmüştür. Kişisel kullanım sınırlarını aşan kenevir ekme eyleminin tespitinde bu suça daha ağır cezalar öngörülmüştür. Bu durumda, failin, kenevir ekimini kişisel kullanımı için yaptığı tespit edilmesinde, 2313 S.K 23/5-2 cümlesinde daha az ceza öngörülmüş olan ikinci cümlesi, kullanım amacı dışında kenevir ekimi yapıldığının tespitinde 2313 SK. 23/5-1.cümlesinde de belirtilen cezanın uygulanması gerekmektedir.

Kenevir tohumu toprağa ekildiği andan suç meydana gelmektedir. Ekili kenevirlerin fide halinde olması veya henüz çıkıyor olmasının bir önemi bulunmamaktadır. Kenevir, hasat için topraktan ayrıldığı, söküldüğü zaman, esrar elde etmek amacıyla kenevir ekme suçu tamamlanacağından bundan sonrası için, failini amacına elde edilebilecek esrar maddesi miktarına bağlı olarak artık Türk Ceza Kanununun 188. veya 191. maddesinde belirtilen suçlardan biri oluşacaktır.

Ekili kenevirler ile sökülmüş ve kurumaya bırakılmış kenevirler bir arada yakalanırsa, fail hem esrar elde etmek için 2313 sayılı kanunun 23. Maddesinin 5. Fıkrasında belirtilen kenevir ekmek suçundan hem de TCK 188/1 veya TCK 191. Maddesinde belirtilen uyuşturucu madde bulundurma suçundan yargılanacaktır. Ele geçirilen madde miktarı kişisel kullanım sınırları içerisinde ise 2313 SK. Nun 23/5-2. Cümlesinden ve TCK m. 191 belirtilen kullanmak için uyuşturucu madde bulundurmaktan ayrı ayrı cezalandırılacaktır. Ele geçirilen madde kişisel kullanım sınırlarının üzerinde ise fail TCK m. 188/3 ticari amaçla uyuşturucu bulundurmaktan ve 2313 S.K nun 23/5-1. Gereği ticari amaçla esrar ekmekten cezalandırılması gerekmektedir.

2313 sayılı Kanunun 5728 sayılı Kanunla değişiklikle TCK 188. Maddesine atıfta bulunarak kanun kapsamında sayılan maddelerin imali, ithali, ihracı veya ticaretini yapanların TCK 188 maddesi gereğince cezalandırılacağı belirtilmiştir.

1.5.4. 3298 Sayılı Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanun

3298 sayılı Kanun ile haşhaş ekimi ve haşhaştan afyon üretimine ilişkin iki ayrı uyuşturucu madde suçu düzenlemiştir.3298 S.K nun 4. maddesinin 2. fıkrasında, izinsiz

haşhaş eken kişinin bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ve adli para cezası ile cezalandırılacağı düzenlenmiştir.

3298 SK. Kanununun 4. Maddesinin 3. Fıkrasında, izin almakla birlikte izne aykırı haşhaş ekilmesi durumunda failin altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezası ile cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır.

Fail, izin almadan haşhaş ekirse hangi amaçla ektiğinin önemi olmayıp suç oluşmaktadır. Bu nedenle, failin kullanma amaçlı uyuşturucu elde etmek veya ticari bir amaçla bu ekimi gerçekleştirmiş olması önemli olmayıp, ekimi gerçekleştiren kişi, 3298 sayılı Kanuna göre cezalandırılacaktır.

3298 sayılı kanununun 4/4. fıkrasında; İzinsiz ham afyon üretenlerin, TCK kapsamında cezalandırılacağı düzenlenmiştir. Üretilen miktar ve failin amacına (kişisel kullanım veya ticari amaçla) göre, failin hakkında TCK m.191 veya TCK m.188/3 hükümleri tatbik edilmesi gerekmektedir.

1.5.5. 1926 Tarihli 765 Sayılı Eski Türk Ceza Kanunu Düzenlemesi

765 sayılı Mülga Türk Ceza Kanunu'nun 403. maddesinin ilk metni;

“Tıbbi afyon ve afyon hulasasını, morfin ve emlahını ve diasetil morfin ve bunların emlahını ve kodeinden maada afyon şiphikaleviyatını ve bunların emlah ve müştakkatını ve kokain emlah ve müştakkatını ve esrar ve müstahzaratını kaçak suretiyle ithal ve Türkiye dâhilinde bir mahalden diğer bir mahalle nakil edenler ve ettirenler ve izinsiz satanlar ve alanlar veya satmak üzere nezdinde bulunduranlar ve bunların alınıp satılmasına ve her ne suretle olursa olsun tedarikine vasıta olanlar veya mahsus bir mahal tedarikiyle veya diğer bir suretle halkı celbederek bunların kullanılmasını kolaylaştıranlar altı aydan aşağı olmamak üzere hapis olunur ve yüz liradan bin liraya kadar ağır cezayı nakdi alınır”. şeklinde düzenlenmiştir.

765 sayılı Kanun 403. maddesinin ilk halinde, şimdiki düzenlemeden farklı olarak uyuşturucu veya uyarı maddeler tek tek sayılmış; ithal, ihraç, satma, satmak için bulundurma, satılmasına ve tedarikine araç olma, kullanma için yer ve imkân sağlama uyuşturucu maddelerin kullanımını kolaylaştırma fiilleri tek bir maddede yer bulmuştur.

08.06.1933 tarihli, 2275 sayılı Kanunda yapılan değişlikle ile 403. maddede sayılan uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kapsamı genişletilmiştir. Yapılan değişlikle “*bu maddeler mahiyetinde olduğu İcra Vekilleri Heyetince tayin ve ilân olunacak maddeleri ve bütün müstahzarlarını*”nın da uyuşturucu madde kabul edileceği belirtilmiş, maddelerin ÷lkeye sokulmaya çalışılması ile birlikte imal fiili de bu hükümde yer bulmuştur. Bunun dışında 1933 değişikliği ile fiillerin cezaları da artırılmış, ilk düzenlemede altı aydan az olmamak üzere belirlenen hapis cezası, 1933 değişikliği ile bir ila beş yıl olarak düzenlenmiştir. Bu doğrultuda, adli para cezasının miktarı da artırılmıştır.

1941 tarihinde, 765 sayılı TCK nın 403. Maddesinde 4055 sayılı Kanunla değişiklik yapılmış, yapılan değişiklikle, uyuşturucu maddeleri birer birer saymaktan vazgeçilmiş ve yaptırımlar arasında sürgün cezası da ilave edilmiştir.

09.07.1953 tarihli, 6123 sayılı Kanunla 765 sayılı Kanunun 403. madde metni daha kapsamlı bir hâl almış, 1. bentte imal, ithal ve ihraç fiillerine yer verilmiş; 3. bentte ise satma, satışa arz etme, satın alma, yanında veya başka bir yerde bulundurma fiillerinin yanında “parasız devretme veya bu suretle devralma” fiilleri ile “sevk ve nakletme” fiilleri de de madde metnine dâhil edilmiştir.

6123 sayılı Kanunla yapılan değişikliklerle fiillerin genişlemesinin yanında, bu Kanunla fiillerin teşekkül kapsamında işlenmesi ve yine suçun konusunun eroin, kokain, morfin veya esrar olduğu durumda ceza miktarının artacağının, 18 yaşından küçüklerin suçun işlenmesinde kullanılması hâlinin, sürgün cezasının emniyet gözetiminde yapılacağının ayrıca düzenlendiği anlaşılmaktadır.

Bunun yanında 6123 sayılı Kanunla; 18 yaşından küçüklerin suçun işlenmesinde kullanıldığı, suçun teşekkül hâlinde veya toplu hâlde işlendiği ya da suçun meslek hâline getirildiği durumlarda, suça konu maddeler eroin, kokain, morfin veya esrar ise, fail hakkında idam cezası verileceği düzenlenmiştir.

06.06.1991 tarihli, 3756 sayılı Kanunla değişen 765 sayılı Türk Ceza Kanunu m.403’ün, 5237 sayılı kanun yürürlüğe girmede önceki son hâlinde ise suçun konu sebebiyle nitelikli unsurunu oluşturucu veya uyarıcı maddeler arasından esrar maddesinin çıkarılarak, baz morfin eklenmiş ve idam cezası kaldırılmıştır.

Uyuşturucu maddenin ihraç edilmesi nedeniyle yabancı ÷lkede verilmiş ve infaz edilen cezaları, ihraç sebebiyle hükmedilecek cezalardan indirileceği de yapılan değişiklikler arasında yer almıştır.

1.6. Mukayeseli Hukukta Uyuşturucu Ve Uyarıcı Maddelerle İlgili Düzenlemeler

Suçla mücadele eden ülkeler tarihi kültürel nedenler ve bu bağlamda benimsedikleri suç siyaseti ile suçla ilişkin yaptırımlar konusunda farklı yaklaşımlar sergilemişlerdir. Kimi ülkelerde suçun yaptırımı olarak idam cezasına varıncaya kadar cezalar öngörölmüşken kimi ülkeler bazı uyuşturucu maddelerin kullanılmasını belirli ölçülerde serbest bırakmışlardır.

1.6.1. İtalya

İtalyan kanunlarına bakıldığında uyuşturucu kullanmaktan suç olarak söz edilmediği görölmektedir. Ancak tüm uyuşturucu maddelerin bulundurulması yasaktır. Uyuşturucu maddelerin kişisel kullanımına idari yaptırım, kaçakçılık, ticaret ve satış durumlarına ise hapis cezası verilmektedir. İtalyan kanunları uyuşturucu maddeleri yumuşak ve sert olarak iki ayrı kategoriye ayırmıştır. Yumuşak uyuşturucular; esrar ve marihuana ve tedavi amacıyla kullanılmakla birlikte bağımlılık yapabilen tıbbi uyuşturuculardan oluşmaktadır. Sert uyuşturucular; opiyatlar, kokain ve türevleri, amfetaminler ve hipnosedatifleri ve barbitüratlardan oluşmaktadır.³⁴

Bir kişi yumuşak uyuşturucu madde kabul edilen marihuana, esrar gibi yumuşak kategoride yer alan uyuşturucularla yakalanırsa ve yakalanan maddelerin sadece kişisel kullanım amaçlı olduğu tespit edilirse kişiyle rehabilite amaçlı görüşmeler gerçekleştirilmekte, gerektiğinde tedavi edilmeye çalışılmaktadır. Sonuç alınamaz ise adli işlemler başlatılmaktadır.

İmal ve ticaret veya belirli bir miktarın üzerinde uyuşturucunun söz konusu olduğu durumlarda; sert uyuşturucu madde olarak kabul edilen maddelerin imal ve ticareti için 8 yıldan aşağı olmamak üzere 20 yıla kadar hapis ve buna ek adli para cezasına hükmedilmektedir. Yumuşak uyuşturucu maddelerin imal ve ticareti için ise 2 yıldan aşağı olmamak üzere 6 yıla kadara hapis cezası verilmektedir.³⁵

³⁴ Salih Yaşar Özden, “Uyuşturucu Madde Bağımlılığı”, Seçkin Yayınevi, 3. Baskı, İstanbul, 2019.

³⁵ Abdullah Dinçkol, “Avrupa Ülkeleri Mevzuatında Uyuşturucu Maddeler İle İlgili Ceza Hükümleri”, *Adli Tıp Dergisi*, 2001, s. 126.

1.6.2. Almanya

Almanya, uyuşturucu madde suçlarıyla uzun zamandır mücadele etmektedir. Alman Hukuku'nda uyuşturucu madde suçları için ayrı bir Uyuşturucu Maddeler Kanunu düzenlenmiştir.

1925 yılında Cenevre Afyon Sözleşmesi'ni imzalayan Almanya aynı yıl uyuşturucu maddelerle ilgili Afyon Kanununu çıkarmıştır. Bu kanun ile bazı maddelerin yasal olarak kullanılmasına izin verildiği gibi, diğer taraftan bazı eylemler ithal, ihraç, üretim, satım ve temin etme vb. suç olarak düzenlenmiştir. Ancak Afyon Kanunu, ihtiyaçları karşılamadığı ve uyuşturucu maddenin kullanılmasının yaygınlaşmasını önleyemediği için yürürlükten kaldırılmış ve yerine Uyuşturucu Maddeler Kanunu yürürlüğe girmiştir. Düzenlenen bu kanun ile Almanya'da kullanımı hızla artan uyuşturucu madde ile mücadelede etkin önlemler almayı ve toplum için tehlikelerini azaltmayı amaçlamışlardır. Ancak kabul edilen yeni kanun da uyuşturucu madde kullanımını azaltmamıştır. Sonuç olarak, Almanya'da uyuşturucu madde ile ilgili çıkarılan en son kanun 1994 yılında yürürlüğe giren Uyuşturucu Maddeler Kanunu'dur. Bu kanunla Alman yetkililer, uyuşturucu ile mücadele yönteminde uyuşturucu kullanan kişilerin tedavi edilmesi metodunu benimsemekle birlikte uyuşturucu ticareti yapan kişiler için caydırıcı cezalar kabul etmişlerdir. Yukarıda bahsi geçen 1994 tarihli Uyuşturucu Maddeler Kanunu'na göre; izinsiz olarak uyuşturucu maddelerin üretilmesi, imal edilmesi, ithali, ihracı, temlik ve tedavüle çıkarılması eylemleri suç olarak düzenlenmiştir.³⁶

Uyuşturucu Maddeler Kanunu ile uyuşturucu maddenin kişisel kullanımı suç kabul edilmemiştir. Bu doğrultuda uyuşturucu kullanan bir kişinin cezalandırılması söz konusu olmamaktadır. Kişinin elinde bulundurduğu uyuşturucu madde kendisinin kişisel kullanımına yetecek miktarda ve aksine bir kanıt da mevcut değil ise, savunmaya itibar edilip kişinin cezalandırılması mümkün olmayacaktır. Diğer taraftan, kişilerin uyuşturucu kullanmasına neden olan veya kişileri alenen veya herhangi bir yayın yoluyla uyuşturucu kullanmaya davet edenlerin cezalandırılması öngörülmüştür. Ayrıca küçüklerin uyuşturucu maddeye alıştırılmasını veya bu kişilerin uyuşturucu maddelerin alımında, satımında, temininde aracı olarak kullanılmasını önlemeye yönelik hükümler getirilmiştir. Bu doğrultuda 21 yaşından büyük bir kimsenin 18 yaşından küçük bir

---

³⁶Nur Centel, **Uyuşturucu Madde Kullanma ve Bulundurma Suçu**, İstanbul, 2001, s.159.

kimseye, yukarıdaki eylemleri yapması yönünde telkinde, teşvikte veya tehditte bulunması yaptırımı bağlanmıştır.³⁷

Bazı durumlarda savcılık makamına dava açıp açmamak noktasında takdir hakkı tanındığı gibi, açılan kamu davasının şartların oluşması halinde düşürülmesine karar verilmesi imkanı mahkemeye tanınmıştır. Dava açılmasında kamu yararının bulunmadığı hallerde veya uyuşturucu maddenin ihtiyaç için kullanılması halinde dava açmaktan vazgeçilebilmektedir. Açılan bir davanın yargılamanın her safhasında düşürülmesine karar verilebilmektedir. Uyuşturucu bağımlısı olmasından dolayı kişi tedaviye tabi tutulmuş ise, tedavi müddeti boyunca ceza davasının ertelenmesine karar verilebilmekte ve bu tedavi müddeti verilen sonuç cezadan mahsup edilmektedir. Bu durumlarda kamu davasının açılmamasına karar verilmesi mümkün olmaktadır.³⁸

Üst sınırı iki yıl hapis cezasını gerektiren durumlarda sanığın uyuşturucu bağımlılığından kurtulma yolunda gerekli tedaviyi yaptırdığını veya yaptırmaya devam etmesi halinde, iddia makamının kamu davası açmama yetkisi bulunmaktadır. Suçun cezasının 2 yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlardan olduğu veya kişinin gerekli tedaviyi yaptırmakta ihmal gösterdiği anlaşılırsa yargılamaya devam edilmektedir.

Diğer taraftan uyuşturucu maddeler ile ilgili olarak suç isleyen bir kişi, iki yıldan fazla olmamak şartıyla hapis cezasına mahkûm olması halinde, bu ceza veya cezanın geri kalanın infazının durdurulmasına, kararı veren mahkemenin onayıyla karar verilebilmektedir.³⁹

Almanya Uyuşturucu Kanunu'nda uyuşturucu ile mücadele yolunda kişinin ıslahı, tedavi ve rehabilitasyonuna önem verilmiş olup, uyuşturucu kullanan kişilerin yeniden topluma kazandırılması amaçlanmıştır. Bu düzenlemenin Türk Ceza Kanunu'ndaki uyuşturucu madde ile ilgili düzenlemelerle büyük oranda benzerliğe sahip olduğu görülmektedir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 191. maddesinde uyuşturucu maddeyi kullanan kişinin tedavi, ıslah ve topluma kazandırılması için bir takım yeni düzenlemeler getirilmiş olup, bu doğrultuda denetimli serbestlik tedbiri yeni bir müessese olarak yerini almıştır. Belirli durumlarda açılan davanın düşürülmesi veya verilen cezanın ertelenmesi imkanları ilgili mahkemelere veya savcılık makamına tanınmıştır.

---

³⁷Yokuş Sevük, s.113-114.

³⁸Bkz. Almanya Uyuşturucu Maddeler Kanunu, madde 35-37.

³⁹Bkz. Almanya Uyuşturucu Maddeler Kanunu, madde 35.

1.6.3. İsviçre

İsviçre Kanunlarına göre uyuşturucu maddelerle ilgili olarak, ayrı ve özel olarak düzenlenen uyuşturucu maddeler hakkında kanun bulunmaktadır. 1975 yılında kanunda yapılan değişiklikle daha önce uyuşturucu maddeleri bulundurmak suç olarak değerlendirilmezken, bu değişiklikten sonra bu eylemde suç olarak nitelendirilmiştir⁴⁰. Yapılan değişiklikle, uyuşturucu maddelerin imali, ithali, ticareti suç olarak kabul edilmiştir. Önemsiz olarak kabul edilebilecek durumlarda uyuşturucu madde kullanma ve bulundurma eylemlerine ceza verilmemektedir. Uyuşturucu maddelerin kişisel kullanımı cezasızlık nedenidir. Ancak bunun için miktarın az olması gerekmektedir. Uyuşturucu kullanan birisi tedavi olmayı kabul etmesi durumunda soruşturma yapılmaktan vazgeçilmekle birlikte hâkim tarafından kullanıcılar resen tedaviye gönderilebilmektedir. Ancak kendisi kullanmakla yetinmeyip başkasını uyuşturucu kullanma noktasında kasıtlı olarak teşvik eden veya buna teşebbüs edenler cezalandırılmaktadır.⁴¹

1.6.4. Hollanda

Hollanda kanunlarında uyuşturucu maddeler hakkında düzenlemeler, 1928 sayılı Afyon Kanunu ve 1958 tarihli İlaç Kanunu'nda düzenlenmiştir⁴². Hollanda Afyon Kanunu'nda uyuşturucu maddeler açık olarak tanımlanmamış bunun yerine, yasak olan uyuşturucu maddelerin listesini yaparak sayma yolunu tercih etmişlerdir. Bu bakımdan Hollanda Afyon Kanunu konuyu ayrıntılı olarak düzenlemiştir. Bu düzenlemeye göre, 1961 Tek Sözleşmesi ve 1971 yılında Psikotrop Maddeler Sözleşmesi'nde uyuşturucu madde olarak tespit edilmiş maddeler, Hollanda Afyon Kanunu'na göre de uyuşturucu madde olarak kabul edilecektir. Diğer taraftan artık kullanımı serbest bırakılan veya uyuşturucu özelliğe sahip olmadığı tespit edilen maddelerin yasa kapsamından çıkarılabileceği de kanunda düzenlenmiştir.

Hollanda Afyon Kanununun da psikotrop maddeler ve 1961 Tek Sözleşmesinde belirtilen uyuşturucu maddelerin ithal ve ihracı, hazırlanması, işlenmesi, satılması, sağlanması, nakledilmesi, tedarik edilmesi ve üretimi yasadışı olarak belirlenmiştir.

---

⁴⁰Mehmet Zülfi Öner, **Türk Ceza Hukukunda Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde İmal ve Ticareti Suçları**, Adalet Yayınevi, Ankara 2011, s.52.

⁴¹Centel, s.155-156.

⁴²Yokuş Sevik, s.116.

Hollanda Afyon Kanununda uyuşturucu maddelerle ilgili olarak kanuna aykırı eylemlerin cezaları düzenlenmiştir. Bu doğrultuda, 1961 sayılı Tek Sözleşmesi'nde ve 1971 tarihli Psikotrop Maddeler Sözleşmesi'nde adı geçen uyuşturucu maddeleri satın alma, satma, ithal ve ihraç etme, üretme fiillerini teşvik eden kişilerin hapis cezası ile cezalandırılması öngörülmüştür. Ayrıca, uyuşturucu maddeye sahip olmak eylemi, uyuşturucu maddeleri illegal olarak üretmek, yetiştirmek, hazırlamak, işlemden geçirmek, tedarik etmek, sağlamak, nakletmek eylemleri, bu maddelerin ithal ve ihracı hapis cezası ile cezalandırılmaktadır. Ayrıca bu hürriyeti bağlayıcı cezalara ek olarak para cezasının verilmesi de öngörülmüştür⁴³.

Uyuşturucu maddelerin kişisel kullanımı Hollanda'da suç olmaktan çıkarılmıştır. Bu durumda, tehlike oluşturan durumlarda ve kullanıcıya yardım ve tedavi imkanı sağlamak amacıyla soruşturma organları devreye girmektedir.⁴⁴

1.6.5. Fransa

Fransa'nın uyuşturucu madde suçları ile mücadelede diğer ülkelerden farklı bir yaklaşım tarzı benimsemiştir. Fransa bu suçla mücadelede suçun altında yatan neden olarak sosyal ve psikolojik nedenleri kabul etmiş ve bu doğrultuda tedavi yöntemlerinin yanı sıra suça verilen cezaların da caydırıcı nitelikte olması gerektiğini benimsemiştir.⁴⁵

Uyuşturucu madde ticareti suçları ile ilgili yasal düzenleme Fransız Ceza Kanunu'nda yer almaktadır. Suçun bir örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde örgütün kurucusu ve yöneticilerine ömür boyu ağır hapis cezası verilmekte bununla birlikte bu faillere 7.500.000 euro gibi yüksek miktarda para cezası verilmektedir. Fransız kanunları bireysel olarak uyuşturucu maddelerin üretilmesi durumunda, suç işleyenlere 20 yıla kadar ağır hapis cezası verileceğini düzenlemiştir. Bunun yanında yine bu faillere de ağır para cezaları verilmesi gerekmektedir. Örgüt kapsamında olup ta yönetici pozisyonunda olmayanlarında uyuşturucu madde imal suçunu işlemeleri halinde bunun yaptırımını da 30 yıl hapis ve aynı zamanda para cezası olarak düzenlenmiştir.

Yasadışı olarak suç konusu maddelerin ithal edilmesi veya ihraç edilmesi halinde nispeten daha az ceza öngörülmüştür. İthal ve ihraç kapsamında suçun cezası 10 yıla kadar hapis ve para cezası olarak düzenlenmiştir. Suç örgüt faaliyeti çerçevesinde

⁴³Opium Act in Netherland, madde 10.

⁴⁴Yokuş Sevük, s.116.

⁴⁵Mesut Uzuntok, Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde İmal Ve Ticareti Suçları, **Doktora tezi**, İstanbul 2008, s.144.

işlenmesi nitelikli hal olarak kabul edilmiş ve hapis cezası 30 yıla kadar verileceği düzenlenmiştir. Yasaya göre uyuşturucu maddelerin ticari amaçla bulundurulmasının yaptırımını olarak ta 10 yıla kadar hapis cezası ile birlikte para cezası belirlenmiştir.⁴⁶

Failin, kişisel kullanım amacıyla bir kimseye uyuşturucu madde satması durumunda 5 yıl hapis ve para cezası verilmektedir. Satışın nitelikli hali de kanunda düzenlenmiştir. Bu kapsamda bu satma eyleminin; küçüklere yönelik olması veya eğitim kuruluşlarında veya kamusal bir binada gerçekleşmesi nitelikli hal olarak kabul edilmiştir. Bu kapsamda suçun hapis cezası bir kat artırılarak 10 yıl olarak belirlenmiştir.

Suçta teşebbüs cezalandırılmakla birlikte tamamlanmış suçlarla aynı ceza verilmektedir.⁴⁷ Yasal düzenlemede, uyuşturucu madde imal etme fiilinin cezası ithalat ve ihracat fiillerine göre daha oldukça fazla belirlemiştir. Uyuşturucu madde kullanımını için belirlenen ceza uyuşturucu madde satmaya nazaran daha az olarak belirlenmiştir.⁴⁸

Fransız kanunlarına bakıldığında, kanun ayrıntılı bir şekilde ve ceza karşılıklarının yüksek olarak belirlenmesi suçla mücadeleye verilen önemi göstermektedir. Suçla mücadele adına toplumu korumak adına getiren bu ciddi yaptırımların yanı sıra madde bağımlılarının tedavi edilmesi ve topluma kazandırılması amacıyla kurulmuş birçok rehabilite merkezide bulunmaktadır.

1.6.6. Amerika Birleşik Devletleri

ABD’ de, uyuşturucu ve uyarıcı maddeler ile ilgili ayrı bir yasal düzenleme bulunmaktadır. Abd eyaletler arasında uyuşturucu madde konusundaki suçta farklı yaklaşımlar olduğu için eyaletler arasında değişik yasal düzenlemeler mevcuttur. Uyuşturucu Kullanımı ve Kontrolü Kanunu, bu anlamda en önemli yasal düzenlemedir. Belirtilen yasal düzenleme de yasadışı uyuşturucu maddelerle ilgili eylemleri, imal etmek, dağıtmak, hazırlamak, imal, dağıtmak ve hazırlamak amacıyla bulundurmamak, şeklinde düzenlemiştir. Üretim veya imal, doğal maddelerin işlenmesi yoluyla olabileceği gibi, doğal maddeler veya sadece kimyasal karışımlarla yapılabileceği şeklinde tanımlanmaktadır. Ruhsatsız olarak suçta konu olan maddelerin, imali veya

---

⁴⁶ Sevdin, s.87.

⁴⁷ Murat Balcı, , **Uyuşturucu Madde Ticareti Suçları**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2009.s.80.

⁴⁸ Öner, s.49.

nakledilmesi durumunda uyuşturucunun miktarı ve çeşidi de dikkate alınarak, 10 yıla kadar hapis cezası verilmektedir.

ABD de dñzenlenen yasada diğer ÷lkelerde olmayan suçun nitelikli hali olarak, bu suç kapsamında, uyuşturucu maddeyi kullanan kimsenin, yaşamını kaybetmesi veya ağır bir şekilde yaralanması halinde faile verilecek cezanın 20 yıldan az olamayacağını dñzenlemiřtir. Suç kapsamında belirlenen fiilleri meslek edinenler veya suç kapsamında için örgüt kuranlar ve örgüt yöneticileri ile suçun icrası kapsamında adam öldüren kimseler hakkında 20 yıldan aşağı olmamak üzere hapis cezasına veya bazı eyaletlerde idam cezasına kadar cezalara hükmedilmektedir. Uyuşturucu madde ile mücadele kapsamında ABD de, 2000’li yılların başlarında ‘’uyuşturucu ile savaş’’ adı altında aktif bir mücadele başlatılmıştır.⁴⁹

---

⁴⁹ Yokuş Sevik, s.106.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK CEZA KANUNU'NDA DÜZENLENEN UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE İMAL VE TİCARETİ SUÇU

2.1. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun İlk Hali ve Getirilen Yenilikler

01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 188. Maddesinde düzenlenen “Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti” başlıklı kanunun ilk hâlinde; “imal, ithal ve ihraç” şeklindeki seçimlik hareketler aynı fıkroda düzenlenmiştir. Kanunda belirtilen her üç eylem için de on yıldan aşağı olmamak üzere hapis cezası ve bununla birlikte yirmi bin güne kadar adli para cezası suçun karşılığı ceza olarak belirlenmiştir.

Suçun konusu, 765 sayılı eski TCK sadece “uyuşturucu madde” olarak belirlenmesine rağmen 5237 sayılı Kanunda “uyuşturucu veya uyarıcı madde” şeklinde düzenlenerek uyarıcı maddeleri de suçun konusu olarak madde metnine eklemiştir.

5237 sayılı kanunun ilk halinde 188. maddesinin 3. fıkrasında suça konu maddeleri ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak ülke içinde satışa arz etme, satma, başkalarına verme, nakletme, depolama, satın alma, kabul etme, bulundurma hâlleri suç olarak tanımlamıştır. Suçun cezası olarak ise beş ila on beş yıl hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası olarak düzenlenmiştir. Kanun metninde zaman içerisinde yapılan değişikliklerle izlenen suç siyasetine paralel şekilde cezaların artırıldığı görülmektedir.

2.2. TCK 188 Maddesinde De Yapılan Değişiklikler

5237 sayılı TCK'nın yürürlüğe girdiği 01.06.2005 tarihinden itibaren birçok değişikliğe uğramıştır. TCK m.188'de, 08.07.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5377 sayılı Kanun, 6545 sayılı Kanun, 6638 sayılı Kanun, 694 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile bu Kanun Hükmünde Kararnameyi kanunlaştıran ve 7078 sayılı Kanunla madde metninde değişiklikler yapılmıştır. Belirtilen değişikliklerle suçun karşılığı cezalar artırılmış bunun yanında suçun nitelikli halleri artırılarak madde metnine eklenerek, nitelikli hal olarak belirlenen durumlarda cezalar daha da artırılmıştır.

5377 sayılı Kanunun 22. maddesi ile TCK m.188'ün 3, 4, 6 ve 7. Fıkralarında değişiklikler yapılmış; 3 ve 7. fıkralara “*sevk etme*” eylemi, 4. fıkraya “*veya uyarıcı*”

ibaresi ve 6. fıkrada tanımlanan suç hâli ile ilgili cezanın yarı oranına kadar indirilebileceği cümlesi ilave edilmiştir.

6545 sayılı Kanunun 66. maddesi ile Türk Ceza Kanununun 188. Maddesinde öngörülen ceza miktarlarında artırıma gidilmiş; 1. fıkrada suçun hapis cezası “*yirmi ila otuz yıl*”, 3. fıkrada belirtilen suçun karşılığı olarak belirlenen hapis cezası “*on yıldan az olmamak üzere*”, 7. fıkrada düzenlenen uyuşturucu madde olmamakla beraber uyuşturucu madde yapımında kullanılan maddelerin imalinin veya ticaretinin karşılığı olarak ise “*sekiz yıldan az olmamak üzere*” hapis cezası olarak değiştirilmiştir.

6545 sayılı kanunla TCK 188/3 fıkrasının sonuna suçun nitelikli hali olarak“ ... uyuşturucu veya uyarıcı madde verilen veya satılan kişinin çocuk olması hâlinde, veren veya satan kişiye verilecek hapis cezası on beş yıldan az olamaz.” cümlesi eklenerek fıkra kapsamında belirtilen suçun çocuğa karşı gerçekleşmesi neticesinde sonuç cezanın on beş yıldan aşağı olmayacağı hüküm altına alınmıştır.

Bunun yanında, TCK m.188’de tanımlanan eylemlerin bir suç örgütünün faaliyeti kapsamında işlenmesi halinde “*yarı oranında*” artırım, “*bir kat*” olarak değiştirilmiştir. TCK 188. maddesinde belirtilen suçların örgüt kapsamında olmamakla birlikte üç veya daha fazla kişi tarafından birlikte gerçekleştirilmesi durumu nitelikli hal olarak kabul edilmiş ve yarı oranında artırım öngörülmüştür.

2015 tarihinde 6638 sayılı Kanununun 11. maddesi ile TCK m.188/4’te belirlene ve nitelikli hal olarak kabul edilerek fazla ceza verilmesi gerektiren maddeler arasına “*sentetik kannabinoid ve türevleri*” eklenmiştir. Ayrıca TCK m.188/3’te tanımlanan fiillerin; sosyal olarak bir arada bulunulan bina ve tesislerin sınırlarına iki yüz metreden yakın mesafe içinde işlenmesi hâli nitelikli hal kabul edilerek ceza miktarında yarı oranında artırım öngörülmüştür.

694 sayılı Kanun Hükmünde Kararname m.137 ile TCK m.188/1’ de düzenlenen suçun cezası olarak verilecek adli para cezasının alt sınırı belirlenerek “*ikibin gün*”, TCK m.188/3’e, düzenlenen suçun cezası olarak verilecek adli para cezasının alt sınırı olarak ise “*bin gün*” ve TCK m.188/7’ye düzenlenen suçun cezası olarak verilecek adli para cezasının alt sınırı olarak ise “*bin gün*” belirlenmiştir. 694 sayılı KHK ile yapılan değişiklikler 7078 Kanununun 132. Maddesi ile kanunlaşmıştır.

Bu düzenleme ve değişiklikler ışığında; TCK m.188’in son hâli:

“(1) Uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak imal, ithal veya ihraç eden kişi, yirmi yıldan otuz yıla kadar hapis ve ikibin günden yirmibin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(2) Uyuşturucu veya uyarıcı madde ihracı fiilinin diğer ülke açısından ithal olarak nitelendirilmesi dolayısıyla bu ülkede yapılan yargılama sonucunda hükmolunan cezanın infaz edilen kısmı, Türkiye’de uyuşturucu veya uyarıcı madde ihracı dolayısıyla yapılacak yargılama sonucunda hükmolunan cezadan mahsup edilir.

(3) Uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak ülke içinde satan, satışa arz eden, başkalarına veren, sevk eden, nakleden, depolayan, satın alan, kabul eden, bulunduran kişi, on yıldan az olmamak üzere hapis ve bin günden yirmibin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Ancak, uyuşturucu veya uyarıcı madde verilen veya satılan kişinin çocuk olması hâlinde, veren veya satan kişiye verilecek hapis cezası on beş yıldan az olamaz.

(4)

a) Yukarıdaki fıkralarda belirtilen uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin eroin, kokain, morfin, sentetik kannabinoid ve türevleri veya bazmorfin olması,

b) Üçüncü fıkradaki fiillerin; okul, yurt, hastane, kışla veya ibadethane gibi tedavi, eğitim, askerî ve sosyal amaçla toplu bulunulan bina ve tesisler ile bunların varsa çevre duvarı, tel örgü veya benzeri engel veya işaretlerle belirlenen sınırlarına iki yüz metreden yakın mesafe içindeki umumi veya umuma açık yerlerde işlenmesi, hâlinde verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(5) Yukarıdaki fıkralarda gösterilen suçların, üç veya daha fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi hâlinde verilecek ceza yarı oranında, suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, verilecek ceza bir kat artırılır.

(6) Üretimi resmi makamların iznine veya satışı yetkili tabip tarafından düzenlenen reçeteye bağlı olan ve uyuşturucu veya uyarıcı madde etkisi doğuran her türlü madde açısından da yukarıdaki fıkralar hükümleri uygulanır. Ancak, verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir.

(7) Uyuşturucu veya uyarıcı etki doğurmamakla birlikte, uyuşturucu veya uyarıcı madde üretiminde kullanılan ve ithal veya imali resmi makamların iznine bağlı olan maddeyi ülkeye ithal eden, imal eden, satan, satın alan, sevk

eden, nakleden, depolayan veya ihraç eden kişi, sekiz yıldan az olmamak üzere hapis ve bin günden yirmibin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(8) Bu maddede tanımlanan suçların tabip, diş tabibi, eczacı, kimyager, veteriner, sağlık memuru, laborant, ebe, hemşire, diş teknisyeni, hastabakıcı, sağlık hizmeti veren, kimyacılıkla veya ecza ticareti ile iştigal eden kişi tarafından işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.⁵⁰ şeklinde düzenlenmiştir.

5237 sayılı kanun ve zaman içerisinde yapılan değişikliklerle kanun koyucunun bu suçla mücadelede ceza miktarlarını artırmak suretiyle suça konu eylemlere ciddi yaptırımlar getirildiği görülmektedir. TCK m. 188 kapsamında işlenen suçun organize bir şekilde veya toplu olarak birden fazla kişi tarafından işlenmesi suçla mücadeleyi zorlaştırdığı gerekçesi ile nitelikli hal olarak kabul edilerek, verilecek cezalarda artırım nedeni olarak kabul edilmektedir. Günümüzde suç örgütlerinin ve suç işleme şekillerinin karmaşıklaşması, suçu işleyenlerle etkin bir mücadele yapılabilmesi bu değişiklikleri zorunlu kılmıştır. Bu doğrultuda suçun örgüt faaliyeti çerçevesinde gerçekleştirilmesi nitelikli hal olarak kabul edilmiştir. Özellikle 2014 yılında yapılan değişiklikler sonrasında uyuşturucu madde ticareti suçu cezalarında önemli artışlar olmuş ve buna paralel olarak infaz kanununda yapılan değişikliklerle, suçun faillerinin cezaları önemli ölçüde artırılmıştır.

2.3. Suçta Korunan Hukuki Yarar

Ceza hukukunda genel olarak, suçta korunan hukuki yararın ne olduğu ve nasıl tanımlanması gerektiği konusunda doktrinde değişik fikirler bulunmaktadır.⁵¹ Suçta korunan hukuki yararı özet olarak, “suç tarafından ihlal edilen hukuki hak veya menfaat⁵²” olarak tanımlayabiliriz.

Uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanmak bugün yalnızca kullanan kişiye zarar vermemekte, ayrıca yapılan bu eylemden toplum da önemli şekilde zarar görmektedir. Hatta bu tür eylemler bireyden daha ziyade topluma zarar verdiği görülmektedir. Uyuşturucu müptelası olan ve bu maddeleri temin için yeterli geliri olmayan kişiler, bu

⁵⁰<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5237&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> E.T 02/01/2021

⁵¹Yener Ünver, *Ceza Hukukuyla Korunması Amaçlanan Hukuksal Değer*, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2003, s.58.

⁵²Nezvat Toroslu, *Ceza Hukuku Genel Kısım*, Savaş Yayınevi, Ankara, 2006, s.92.

uyuşturucu maddelere ulaşabilmek için hırsızlık, gasp, adam öldürme, yaralama gibi çeşitli suçlar işlemekte ve bu işlenene suçlarda toplum düzenini temelden sarsmaktadır. Mafya türü çıkar amaçlı yapılanmalar veya terör örgütleri finansmanlarını sağlamak için bu maddeleri kullanarak toplum düzenini bozacak eylemler yapmaktadır. Suç kapsamında faaliyette bulunan örgütler daha fazla kazanç elde etmek için bu maddelerin kullanılmasının yaygınlaşmasını istemektedir. Bu kapsamda özellikle okullarının çevresinde bu maddeleri satarak, çocukların bu maddeye karşı bağımlılık kazanması hedeflenmektedirler. Bu durum çocuklar ve aileler ve nihayetinde toplum için ciddi tehditler ve tehlikeler oluşturmaktadır. Bunlar, uyuşturucu ile ilgili suçların bireyden daha ziyade toplum için ciddi tehditler oluşturduğunu göstermesi açısından yalnızca birkaç örnektir. Pek tabii bu örneklerin çoğaltılması mümkündür. Bu özelliğinden dolayıdır ki uyuşturucu maddelerle ilgili yasal düzenleme Türk Ceza Kanununda, topluma karşı suçlar başlığı altında, kamunun sağlığına karşı suçlar bölümünde düzenlenmiştir.

Yukarıdaki anlatılanlardan da anlaşıldığı üzere uyuşturucu maddeler toplumun sadece sağlığını değil, aynı zamanda güvenliğini ve geleceğini de tehdit etmektedir. Ancak kabul etmek gerekir ki; toplum sağlığı üzerinde oluşturduğu tehlike daha ağırlıktadır. Sonuç olarak suçun oluşturulmasında korunmak istenen yarar kamu sağlığıdır.⁵³ Diğer taraftan, bugün uyuşturucu madde imal ve ticareti suçunun uluslararası bir özellik taşıdığı da bir gerçektir. Başka bir ifade ile bu suçlar özellikle ithal ve ihraç açısından sınır aşan bir özelliğe sahiptir. Bu anlamda, bu tür eylemler yalnızca içinde bulunduğu toplumu değil, diğer ülkelerde yaşayan toplumların sağlık ve güvenliğini de ciddi olarak tehdit eden bir vaziyet almıştır. Bu açıdan değerlendirildiği zaman uyuşturucu ve uyarıcı madde imal ve ticareti ile ilgili suçların tüm insanlığa karşı işlenen suçlar kategorisinde ele alınarak değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmektedir. Nitekim, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu bu suçu “ *insanlığa karşı uluslararası tehlikeli suç olarak*” değerlendirmiştir. Bugün suçun bu yönü gittikçe ağır basmaktadır⁵⁴.

Suçlar, zarar suçu ve tehlike suçu olmak üzere sonucun ortaya çıkış şekline göre zarar ve tehlike olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Ceza kanununda, suç ile kastedilen bir zararın ortaya çıktığı durum anlaşılmaktadır. İşlenen suç sonrası bir zarar meydana

---

⁵³Osman Yaşar, Hasan Tahsin Gökcan, Mustafa Artuç, **Yorumlu Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, C:4, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014, s.5153

⁵⁴Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem, Murat Önok, 5237 Sayılı **Türk Ceza Kanununa Göre Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2006, s.532.

gelmesine dahi, suçun önemine göre fiilin toplum için tehlike oluşturduğu gerekçesiyle, yapılan fiil tehlike suçu olarak kabul edilmektedir. Tehlike suçları, somut ve soyut tehlike suçu olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Gerçekleştirilen fiil sonucunda, suçta korunan hukuki yararın, tez çalışmamız açısından kamu sağlığının bozulması noktasında gerçek bir tehlike meydana getirmiş ise, somut tehlike suçu; sadece eylemin yapılması ile korunan hukuki yararın tehlikeye girdiği kabul ediliyorsa soyut tehlike suçunun varlığı söz konusu olacaktır.⁵⁵Uyuşturucu madde imal ve ticareti suçu açısından bakıldığında bu suçun oluşması için kanun koyucu bir zararın meydana gelmesini aramamıştır. Suçun maddi unsurları olan TCK m. 188/1 de belirtilen fiiller ile TCK m.188/3 sayılan eylemlerinin yapılması suçun oluşması için yeterli kabul edilmiştir. Kanun metninden anlaşılmaktadır ki, bu suç zarar suçu değil, bir tehlike suçudur. Yine kanun koyucu, kamu sağlığının bozulması tehlikesinin oluşması için somut bir takım etkenler aramamıştır. Başka bir ifade ile suçun maddi unsurlarını oluşturan eylemlerin yapılması ile potansiyel olarak kamu sağlığının tehlikeye düştüğü kabul edilmektedir. Bu açıdan uyuşturucu ve uyarıcı madde suçları soyut tehlike suçudur.⁵⁶

2.4. Suçun Maddi Konusu

Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenen tüm suçların konusu bulunmaktadır. Konusuz suç olması mümkün değildir⁵⁷. Suçun konusu hakkında uygulamada yapılan tanımlar ve açıklamalar benzerlik arz etmektedir. Doktrinde suçun konusu, “ hareketin yöneldiği kişi ya da şey⁵⁸”, “ tipe uygun hareketin üzerinde gerçekleştiği maddi şey⁵⁹”, “ tipik hareketin üzerinde icra edildiği kişi yada şey⁶⁰” olarak tanımlanmaktadır. Hemen ifade edelim ki, suçun konusu bahsi ile suçta korunan hukuki yarar birbirine karıştırılmamalıdır. Bu kavramlar farklılık arz etmektedir. Örneğin, hırsızlık suçu açısından suçta korunan hukuki yarar kişilerin malvarlığının korunması iken, suçun

⁵⁵Hakan Hakeri, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2012, s.148.

İzzet Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2011, s.201-203.

⁵⁶Günel, s.56.

⁵⁷Mahmut Koca, İlhan Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2009, s.147.

⁵⁸Artuk, Gökçen, Yeni Dünya, s.24.

⁵⁹Özbek, Kanbur-Bacaksız-Doğan-Tepe, 2010, S.201.

⁶⁰Koca, Üzülmöz, 2009, s.147.

konusu çalınan şey olacaktır. Yine adam yaralama suçunda suçun hukuki konusu kişinin vücut sağlığı iken, suçun konusu suçun üzerinde gerçekleştiği kişinin bedenidir⁶¹.

Çalışma konumuz olan TCK m. 188 de belirtilen suçun konusunu, uyuşturucu ve uyarıcı maddeler oluşturmaktadır. 5237sayılı Türk Ceza Kanunu'ndan önce yürürlükte olan 765 sayılı Kanun, 403. ve devamı maddelerinde yalnızca “ *uyuşturucu maddeleri...* ” ifadesi ile uyarıcı maddeleri kapsamı içine almıyordu. Ancak daha önce belirtildiği üzere zaman geçtikçe uyuşturucu maddelerin haricinde birtakım sentetik uyuşturucular olarak tanımlanan uyarıcı maddelerin insan sağlığı için zararlı olduğu ve bağımlılığa neden olduğu anlaşılmıştır. Bu nedenle 5237 sayılı TCK, uyarıcı maddeler kavramı da madde metnine eklenerek, hem uluslararası sözleşmelere uygun hale getirilmiş hem de gelişen toplumsal koşullara uygun bir düzenleme yapılmıştır.

Uyuşturucu madde, temel olarak tıbbi bir kavramdır. Çalışmamızın önceki bölümlerinde ifade ettiğimiz gibi, uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin tanımı üzerinde fikir birliği bulunmamaktadır. Bunun nedeni her gün değişen uyuşturucu maddelerin sayısı ve çeşitliliği ile insan üzerinde yaptığı etkilerin değişkenlik göstermesidir.

Yunanca “narke” yani uyku kelimesinden gelen uyuşturucu maddeler, kişi üzerinde uyuşturucu etkisi olan ve bağımlılığa yol açan maddeler olarak zikredilebilir⁶². Dünya Sağlık Örgütü (WHO) uyuşturucu maddeleri:

“Bitkisel kökenli ya da sentetik olup, merkezi sinir sistemini etkileyerek fiziksel ve/veya ruhsal bağımlılık hallerine yol açan, bazı durumlarda tek konulu kullanmanın devamı üzerine dozajı artırma ihtiyacının duyulması- bazı durumlarda ise çift konulu-aynı kişinin değişik uyuşturucu kullanması-tutku yaratan bütün maddeler uyuşturucu maddeler sayılır ” olarak ifade etmiştir⁶³.

Uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin neler olduğu ve tanımı hakkında TCK'nın188. maddesinde herhangi bir açıklama yapılmamıştır. Yalnızca, TCK'nın 188.maddesinin dördüncü fıkrasında uyuşturucu ve uyarıcı maddenin eroin, kokain, morfin, sentetik kannabinoid ve türevleri veya bazmorfin olması durumunda verilecek cezanın artırılacağı belirtilerek, bu maddelerin uyuşturucu ve uyarıcı madde oldukları tespit

⁶¹Koca, Üzülmez, 2009, s.148.

⁶²Ali Parlar, Muzaffer Hatipoğlu, **5237 sayılı Türk Ceza Kanununun Yorumu**, C:2, Ankara, 2007, s.2788.

⁶³Günel, s.7-8.

edilmiştir. Bu konuda 2313 sayılı kanun ve 3298 sayılı Kanun'un uyuşturucu maddelerin neler olduğuna dair düzenlemeye yer verilmiştir.

Gerek 2313 sayılı Kanun ve gerekse 3298 sayılı Kanun'un kapsamı içindeki uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin ekiminin, ithalinin, ihracının ve memleket içerisinde alımının satımının ve diğer eylemlerin hangi şartlar altında hangi kurum tarafından ruhsata bağlanacağı belirlenmiş ve bu konuda Cumhurbaşkanlığı ve Sağlık Bakanlığı makamları yetkili kılınmıştır. 3298 sayılı Kanun'un birinci maddesine göre, çizilmiş veya çizilmemiş haşhaş kapsülleri ile ham afyon, tıbbi afyon ve morfin evsafını haiz afyon alkaloidleri, tuzları, esterleri ve eterleri; koka yaprağı ve bunun alkaloidleri, tuzları, esterleri ve eterleri ile Sağlık Bakanlığınca tayin olunacak diğer uyuşturucu maddelerin alımı, satımı, imali, ithali ve ihracının Cumhurbaşkanlığının tespit edeceği esaslara göre yürütüleceği belirtilmiştir. Bu konuda Cumhurbaşkanlığı ve Sağlık Bakanlığı yetkilendirilmiştir. Daha önce uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin çeşitlerinin gittikçe arttığını ifade etmiştik. İşte uyuşturucu veya uyarıcı madde olarak nitelendirilmeyen ancak sonradan öyle olduğu anlaşılan maddeler ile yeni piyasaya sürülen diğer maddelerden kullanılması zararlı olduğu anlaşılan veya Sağlık Bakanlığınca tespit edilen diğer doğal ve sentetik maddelerin Sağlık Bakanlığının teklifi üzerine Cumhurbaşkanlığı Kararı ile kanun kapsamına alınması sistemi benimsenmiştir. Bahsi geçen bu kanunların nasıl uygulanacağını göstermek üzere yönetmelikler çıkarılmıştır.

Önceleri Sağlık Bakanlığının teklifi Bakanlar Kurulunun onayı ile 2313 sayılı kanun kapsamında ekli listede belirtilen uyuşturucu maddelere ilaveler yapılırken hükümet sisteminde yapılan değişiklik ile artık bakanlar kurulunun yerini cumhurbaşkanlığı almıştır.

Örnek olarak;

Karar sayısı :2017/10559

Karar Tarihi : 03/07/2017

Ekli listede yer alan maddelerin 2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun hükümlerine tabi tutulması; Sağlık Bakanlığının 28/06/2017 tarihli ve 2498 sayılı yazısı üzerine, adı geçen kanunun 19 uncu maddesine Bakanlar Kurulunca karar verilmiştir.

Şeklinde düzenleme ile 2313 sayılı kanunda yer alan maddelere eklemeler yapılmakta ve değişiklikler gerçekleştirilmektedir.

Suçun konusu olan uyuşturucu maddelerin tespiti için incelenmesi gereken tarafı olduğumuz; 1961 tarihli Uyuşturucu Maddelere Dair Tek Sözleşmesi, 1971 tarihli Psikotrop Maddeler Sözleşmesi ve 1988 tarihli Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmelerine bakılmalıdır. Bu sözleşmeler TBMM' de onaylanarak iç hukukun bir parçası haline gelmiştir. Bu nedenle 188. madde ile ilgili değerlendirme yapılırken bu sözleşmelerin hükümlerinin dikkate alınması gereklidir.

1961 tarihli Tek Sözleşmesi'nin birinci maddesinde tanımlar başlığı altında kenevir, kenevir bitkisi, koka ağacı, koka yaprağı, tıbbi afyon, afyon, afyon haşhaşı, müstahzar, istihsal, ithal ve ihraç kavramlarının ne oldukları açıklanmıştır. Uyuşturucu madde deyimi ise, aynı maddenin 1/j madde ve bendinde açıklanmıştır. Madde metninde bir tanımlama yapılmayarak sayma yöntemi benimsenerek I ve II numaralı cetvellerde belirtilen maddeler uyuşturucu maddeler olarak tanımlanmıştır.

Türkiye'nin taraf olduğu diğer uluslararası sözleşme, 1971 yılında imzalanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından onaylanarak iç hukukta yürürlükte olan Psikotrop Maddeler Sözleşmesi'dir. Doğal uyuşturucu maddelerin yanında, insan sağlığı için zararlı olan ve bağımlılık yapma özelliği bulunan sentetik uyuşturucu maddeler, uyuşturucu ve uyarıcı maddelerle mücadelede önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle bu maddelerin denetimini sağlamak ve yaptırıma tabi kılınmasını mümkün kılmak için sentetik maddeler, Psikotrop Maddeler Sözleşmesi ile düzenleme altına alınmıştır.⁶⁴ Bu sözleşmenin tanımlar başlığını taşıyan birinci maddesinin psikotrop maddeler sayma yöntemi ile belirlenmiş ve sözleşme ekindeki I I,II, III, IV no lu cetvellerde belirtilen maddeler olarak tanımlanmaktadır. Bu sözleşmenin ekinde yer alan sentetik maddeler, ülkemizde yapılan yargılamalarda uyuşturucu maddelerden sayılacaktır.

1988 yılında imzalanan ve iç hukukta yürürlükte olan uluslararası sözleşmelerden sonuncusu Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'dir.

Konu ile ilgili buraya kadar anlatılanlardan, 2313 sayılı Kanun, 3298 sayılı Kanun, TCK'nin 188. maddesi, 1961 Uyuşturucu Maddelere Dair Tek Sözleşmesi, 1971 Psikotrop Maddeler Sözleşmesi ve 1988 Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığının Önlenmesine Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nde belirtilen ve ek

---

⁶⁴Erdinç Hakan Öz dabakoğlu, **Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçları**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2007.s.21.

cetvellerde gösterilen uyuşturucu ve sentetik maddeler, TCK uygulamasında uyuşturucu ve uyarıcı maddelerden sayılması gerekmektedir.

TCK m. 188 de uyuşturucu madde tanımlanmadığı gibi uyarıcı madde kavramı da tanımlanmamıştır. Bununla birlikte bu maddeleri sayma yoluyla da belirtilmemiştir. Bunun sebebi ise, uyuşturucu madde çeşitlerinin hızla artması veya bugün uyuşturucu madde olarak kabul edilmeyen maddelerin zamanla uyuşturucu ve bağımlılık yapma özelliklerinin tespit edilmesidir. 3298 sayılı Kanun'un birinci maddesi çerçevesinde, Sağlık Bakanlığı'nın teklifi ve Cumhurbaşkanının kararı ile yeni uyuşturucu ve uyarıcı madde olduğu anlaşılan maddelerin kanun kapsamına alınması, bu maddelerin uyuşturucu madde olarak yaptırım altına alınmasını sağlamaktadır. Ancak, yukarıda bahsedilen ulusal ve uluslararası kanun ve sözleşmelerde belirlenen uyuşturucu ve uyarıcı maddeler ile sonradan ilgili ulusal ve uluslararası kuruluşlar tarafından uyuşturucu ve uyarıcı madde olduğu belirlenen maddeler haricinde bir maddenin, uyuşturucu ve uyarıcı özelliği olan madde olduğu anlaşılabilirse bile, TCK'nın 188. maddesi gereğince cezalandırılmasının suçların ve cezaların kanuniliği prensibine aykırı olduğu düşünülmektedir.⁶⁵ Bu nedenle, bir suç dolayısı ile ele geçirilen maddelerin yukarıda ifade edilen sözleşme, kanun Cumhurbaşkanlığı kararlarında belirlenen maddelerden olup olmadığının tespiti önem arz etmektedir. Bu amaçla söz konusu madde Adli Tıp Kurumu İhtisas Dairesine veya kriminal laboratuvarlara gönderilerek ayrıntılı rapor alınması zorunluluk arz etmektedir. Alınan raporda ele geçirilen maddenin niteliği, miktarı, ağırlığı, kimyasal özellikleri ve maddenin tıbbi adı vb. bilgilerin yer alması uygun olacaktır. Bu çerçevede tespit edilen madde, TCK'nın 188. maddesi, 3298 sayılı Kanun, 2313 sayılı Kanun, 1961 tarihli Tek Sözleşmesi, 1971 tarihli Psicotrop Maddeler Sözleşmesi ve 1988 tarihli Uyuşturucu ve Psicotrop Maddelerin Kaçakçılığının Önlenmesine Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nde belirtilen ve ek cetvellerde gösterilen maddelerden ise, uyuşturucu ve uyarıcı madde sayılacaktır. Aksi takdirde TCK 188. madde kapsamında suçun konusu olan madde olarak kabul edilemeyecektir⁶⁶. Nitekim Yargıtay 10. Ceza Dairesi;

“Adli tıp Kurumu raporlarında Captogon tabletlerine benzetilmiş suç konusutabellerin HCL etkin maddesini içermedikleri, pemolin etken maddesini içerdiği,pemolin adli etkin maddenin ise, 25 Nisan 1998 Tarihinde yayınlanan Resmi Gazetede yer alan 03.04.1998 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı ile 2313 sayılı kanun

⁶⁵Yaşar, Gökcan, Artuç, s.5157.

⁶⁶Özdabakoğlu, s.27.

hükümlerine tabi tutulmasına karar verilmiş ise de; suç tarihinde 2313 sayılı ile 3298 sayılı kanunlarla, 1961 TEK sözleşmesinin 1 ve 2 nolu cetvellerinde, 2313 sayılı kanun ve 3298 sayılı kanunların verdiği yetki uyarınca Bakanlar Kurulu kararında yer almamış olması nedeniyle, uyuşturucu madde olarak kabul edilemeyeceği...”⁶⁷ şeklinde karar vererek bu gerçeği vurgulamıştır.

TCK 188. maddenin dördüncü fıkrası açısından kanun, mülga Türk Ceza Kanunu'nun 403/6. madde ve fıkrasındaki hükümlerle benzer bir düzenleme yaparak, açıkça sayma usulünü benimsemiştir. Başka bir ifade ile suça konu maddenin eroin, kokain, morfin ve baz morfin olması halin de ceza ağırlaştırılarak verilecektir. Anılan uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin kıyas veya yorum yolu ile çoğaltılması mümkün değildir.

Uyuşturucu maddelerle ilgili iç hukukta birden fazla kanun bulunmaktadır. 3298 sayılı Kanun, 2313 sayılı Kanun ve Türk Ceza Kanunu uyuşturucu ve uyarıcı maddelerle ilgili hükümler içermektedir. Bu şekilde bir konu ile ilgili düzenlemenin birkaç kanun içerisinde bulunması uygulamada çeşitli aksaklıklara neden olduğu ve ayrıca kanun yapma tekniğine uymamaktadır. Zira ceza hukukunun en önemli ilkelerinden birisi suç ve cezaların kanuniliği ilkesidir. Bir suçun yalnızca kanunla düzenlenmesi, ilkenin uygulanması için yeterlilik arz etmemektedir. Ayrıca yapılan kanunların ve ilgili maddelerin açık, belirli ve herkes tarafından anlaşılabilir olması gerekmektedir. Bir konunun suç olup olmadığı hususunda araştırma yaparken, konu ile ilgili birden fazla ceza içeren kanunun olup olmadığını tespit etmek için vatandaşın araştırma yapmaya sevk etmenin, yukarıda adı geçen ilkenin ruhuna aykırı düşmektedir. Kaldı ki, bugün uygulayıcı pozisyonunda bulunan kişilerin dahi, iç içe geçmiş ve ceza içeren kanun ve sözleşmelerin hangisinin uygulanacağını tespitinde zorluk yaşamaktadır.

2.4.1. Doğal Uyuşturucu Veya Uyarıcı Maddeler

Doğal yollardan veya bitkilerden elde edilen uyuşturucu ve uyarıcı etkisi gösteren maddelerdir.

---

⁶⁷Güngör-Kınacı, s. 120.

2.4.1.1. Afyon

Afyon haşhaş ismi verilen bitkinin olgunlaşmamış kapsüllerinin çizilerek içinden akan sütün yoğunlaşmış katılaşmış halidir. Haşhaş bitkisinin çiçekleri döküldükten sonra olgunlaşmamış koza kelle veya kabalak denilen meyveleri yeşil renkte iken ortasından çizilir. Çizilen yerden süte benzeyen ve hava ile temas edince koyulaşan madde özel bıçakla kozaların üzerinden kazınarak toplanır. Tazeyken akıcı ve beyaz olan bu madde zamanla sertleşip koyu kahverengine dönüşür. Kırıldığı zaman gayrı muntazam bir şekilde parçalanır. Tadı acı olur kokusu ağırdır. Uluslararası alanda opium olarak adlandırılır ve kapsamında morfin vardır⁶⁸.

2.4.1.2. Morfin

Morfin, ham afyonun bir takım kimyasal işlemlerden geçirilmesi ile üretilmektedir. Morfin, afyona benzer özellikler göstermekle birlikte daha güçlü bir maddedir⁶⁹. Afyonun en önemli alkaloidi olan morfin, 1803’ de 21 yaşındaki bir eczacı olan Adam Sertürner tarafından bulunmuştur. Adını Yunan Tanrısı ‘morpheus’ dan almaktadır⁷⁰.

Morfin, tıp alanında da sıklıkla kullanılan bir maddedir⁷¹. İlginçtir ki bugün morfinmanların sayısı doktorlar arasında gittikçe artmaktadır. Bunun sebebi ise, tıp alanında kullanılan bu maddeye kolay ulaşılabilme imkânının olmasıdır. Bu maddenin ağrı kesici özelliği bulanmaktadır⁷². Bu nedenle, ağrıyı dindirmek için sürekli morfin içeren ilaç alan kişiler, daha sonra geçici ağrılarını dindirmek için de bu ilaçları almaktadır. Bunun sonucunda, zamanla bağımlılık meydana gelmekte ve böylelikle morfinmanlık oluşabilmektedir. Morfinomani, hastalık haline gelmiş morfin kullanma alışkanlığıdır⁷³.

Morfin bağımlısı olan bir kişide konuşma bozukluğu, intihar düşünceleri, çalışma kabiliyetinin azalması, uyuyamama, gündüzleri uyuklama şeklinde bozukluklar görülmektedir. Morfine hemen bir anda alışılmaz. Morfin bağımlılığı sürekli kullanmakla oluşan bir hastalıktır. Hastalığın birinci devresinde çeşitli fikirler ve projeler ile tatlı rüyalar vardır. Daha sonraki devrede kişi sosyal bakımdan gittikçe

---

⁶⁸Kurt,-Kurt, s.23.

⁶⁹Timur Demirbaş, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 15. Baskı Seçkin yayınevi, Ankara, 2020, s.265.

⁷⁰Günel, s.20

⁷¹Yaşar, s.44.

⁷²Özdabakoğlu, s.13.

⁷³Doğan Soyaslan, **Kriminoloji**, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2020, s.113.

kötüye gittiğini anlar ve morfini bırakmaya çalışır ama genellikle bunda başarılı olamaz. Bu devreye tereddüt devresi denilebilir. Son aşamada ise, alışkanlık dönemi başlamakta ve kişi artık bağımlı hale geldiği için sürekli morfin alma ihtiyacı duymaktadır. Bunun bir sonucu olarak dikkatinde olağanüstü bir dağınıklık, hafıza kabiliyetinin zayıflaması, iradenin zayıflaması gibi marazlar meydana gelmektedir.⁷⁴

Sonuç olarak, kişide suç işleme potansiyeli artmakta ve kişi artık toplum için, eğer tedavi edilmez ise, tehlikeli hale gelebilmektedir. Nitekim morfin kullanan kişiler bu maddeyi temin edebilmek için adam öldürme, dolandırıcılık, hırsızlık, tehdit, gasp vb. birçok suç işleyerek toplumda huzursuzluğa neden olmaktadır. Morfin ilk aşamada insana rahatlık ve uyku hissi verir. Kaslarda gevşemeye yol açar. Sürekli kullanılması halinde kişide fiziki ve psikolojik olarak bağımlılık oluşturmaktadır. Sürekli alındıktan sonra kesilmesi halinde vücutta ağrılar baş göstermekte ve maddenin yeniden alınması halinde bu ağrılar ortadan kaybolmaktadır. Fazla alınması halinde öldürücü etkisi bulunmaktadır. Kan basıncının azalması, kusma, kabızlık, kasıntı göz bebeklerinin küçülmesi gibi belirtileri bulunmaktadır.⁷⁵

Morfin genellikle şırınga ile damar altına ve damar yolu ile vücuda enjekte edilmektedir⁷⁶. Hap ve şurup olarak da alınması mümkündür. Deri altına veya damara enjekte edilerek kullanılması halinde şırınganın kaynatılmaması veya sağlıklı olmayan bir durumda kullanılması halinde, kişide bir takım hastalıklara veya organik bozukluklara yol açabilmektedir. Morfinin en çok kullanıldığı yerin tıp alanıdır. Özellikle ameliyatlardan sonra ki şiddetli ağrıyı azaltmada, ani ve şiddetli ağrı durumlarında (kırık) ve kanser hastaların acısını dindirmede kullanılmaktadır. Bununla birlikte korkuyu da ortadan kaldırmakta kişiye cesaret vermekte ve uykuya sebep olabilmektedir. Morfinin ilk kullanım günlerinde kişi küçük dozlarla kendini mutlu, rahat ve güçlü hissetmektedir. Bu döneme “morfin ile balayı dönemi” denmektedir. Günler ilerleyip, dozlar arttıkça bu rahatlık ve güçlü olma hissi zamanla kaybolmaktadır. Günümüzde morfinman olarak tabir edilen morfin bağımlılarının tedavisi psikiyatrik tedavi ile ilaç tedavisi birlikte yürütülerek yapılmaktadır⁷⁷.

---

⁷⁴ Faruk Erem, **Adalet Psikolojisi**, 12. Baskı, Başkent Klîşe Matbaacılık, Ankara, 2020, s.190.

⁷⁵ Soyaslan, s.113.

⁷⁶ Öner, s.94.

⁷⁷ Günal, s.21-22.

2.4.1.3. Eroin

Eroin morfin gibi ham afyon bileşiminde bulunan alkaloidlerden biridir. Eroin üretiminde, uzun süreli uzmanlaşma gerektirmeyip basit bir laboratuvar çalışmasıyla elde edilebilmektedir. Beyaz, kokusuz, nişasta görünümünde, tadı acı, suda ve alkolde eriyen hafif bir tozdur⁷⁸.

Önceleri morfin alışkanlığına yakalananların tedavisinde kullanılmak üzere piyasaya çıkarılmış ancak daha sonra morfinden daha zehirli ve etkili alışkanlık yaptığı anlaşılınca yasaklanmıştır. Yine tıpta ağrı kesmek öksürüğü gidermek, nefes darlığına karşı kullanılmakta iken daha sonra etkili bazı ilaçların bulunması sonucu kullanımı terk edilmiş ve yasaklanmıştır. Eroin, uyuşturucu maddeler içerisinde en fazla ve çabuk bağımlılık meydana getiren madde olarak bilinmektedir. Bir kez kullanımda bile alışkanlık meydana getirir. Tedavisi ve vazgeçilmesi en zor alışkanlıklar arasında sayılır⁷⁹.

2.4.1.4. Esrar

Esrar, erkek olarak tabir edilen hint kenevirinde de bulunmakla birlikte genellikle dişi hint kenevirinden elde edilen uyuşturucu maddedir. Esrar bu bitkinin çiçek veren tomurcuklu tepelerinden sap ve yapraklarından hazırlanır⁸⁰. Dişi hint kenevirinin olgunlaştığı döneminde çiçek açan uçların etrafını saran küçük yeşil yapraklar üzerinde ince uçları sivri tüylü tepeler oluşmaktadır. Olgunlaştıkça şişkince bir baş halini alan kobalakların el ile sıkıldığında kokulu ve yapışkan olduğu görülür. Bu madde reçine olup esrar denilen uyuşturucu madde budur.⁸¹

Esrar toz, plaka ve sıvı şekilde kullanıma sunulur⁸². Genellikle ağız ve solunum yoluyla olmak üzere iki şekilde kullanılır. Esrar maddesinin tozu buruna çekilerek veya

⁷⁸Yokuş Sevük s.40-41

⁷⁹Yokuş Sevük s.40-41.

⁸⁰Mustafa Albayrak, "Kenevir Ekme Suçu Üzerine Düşünceler", **Terazi Hukuk Dergisi**, Yıl 3, S.18, Şubat 2008, s.144.

⁸¹Kurt, Kurt ,s.21;Esrar toz halinde kesilmiş ve kesilmemiş bitki üzerinden iki yöntemle toplanır. Kesilmemiş hint kenevirinden toplama yönteminde; güneşli havalarda sabah erkenden ekili alanda deri elbise ile dolaşılır. İçinde reçine bulunan tohumlar olgunlaştığında kendiliğinden yırtılır. Buradan toz halinde çıkan esrar deri elbiseye yapışır. Bitkinin üzerine deri bir örtü örtülerek yada reçineli şişkinlikleri esrarı bir kaptan toplayarak da elde edilir. Bu şekilde elde edilen esrar birinci kalite esrar olup kaynar adımı alır. Kesilmiş bitkiden elde etme yönteminde ise bitki dibinden ve kobalaklarının hemen altından kesilir, üç dört gün kurutulur. Sonra çiçekler bitkinin diğer kısmından ayrılır elle ufalanır. Bu toz ince elekten geçirilir. Eleğin altına geçen yine birinci kalite kaynar esrardır. Eleğin üstünde kalanlar ufalanır tekrar elekten geçirilir. Eleğin altına geçen daha düşük kalitedeki esrara kaba keyif denir. Amerikalıların marihuana veya ganja dedikleri en düşük kalite eleğin üstünde kalandır. Buna da paspal denir.

⁸²Albayrak, s.144.

pipa, nargile, sigara içine konulmak suretiyle kullanılmaktadır. Genellikle pratik olarak sigara tütününü içine karıştırılarak sigarayla içilir. Tereyağı, bal ya da tatlılarla karıştırılarak macun yapıp yendiği de olur. Esrarın alkolde eritilerek elde edilen sıvıya portakal, gülsuyu veya benzeri maddeler katılarak şurup şeklinde içilmesi mümkündür. Hint keneviri bitkisinin damıtılmasıyla elde edilen koyu yeşil renkteki sıvı esrarın damardan şırınga ile kullanılması da mümkündür⁸³. Yapılan araştırmalar, esrar maddesinin Türkiye’de en yaygın olarak kullanılan uyuşturucu madde olduğunu göstermektedir. Esrar diğer maddelerden daha ucuz olduğu ve daha kolay erişilebildiği için diğer maddelerden daha çok kullanılmaktadır.⁸⁴

Esrar kullanan kişide, fiziki ve psikolojik değişiklikler meydana gelmektedir. İlk başlarda kişide mutluluk, cesaret, şehvet hissinde artma ve rahatlık görülmektedir. Kullanımın artması ile birlikte ilerleyen zamanlarda kan basıncı yükselmesi sonucu nabızda artış, ağız kuruluğu, bulantı, kusma, göz bebeklerinde büyüme, ışığa karşı duyarlılık, vücutta uyuşukluk görülebilmektedir. Daha sonraları ise çalışma gücünde azalma, zamanla bilinçte bozulma, hayal aleminde yaşama söz konusu olur. Şiddetli baş ağrıları, okulu ve işi terk etme, ölüm korkusu, aşırı duyarlılık ve çabuk sinirlenme gibi etkiler ortaya çıkar. Çevreyle ilgi kesilir ahlaki değerler kaybolur, uzun süre kullanımı kronik zehirlenmeye dönüşür. Yeniden esrar bulmak için saldırganlaşan kişi kolaylıkla suç işleyebilir. Genellikle esrar kullanmakla başlayan uyuşturucu madde alışkanlığı zamanla daha kuvvetli maddelerin kullanımı eğilimini ortaya çıkarır.⁸⁵

Son zamanlarda esrar tüketiminin serbest bırakılması yolunda görüşlerin yaygınlaştığı, görülmektedir. Bu konuda Hollanda örneği verilmektedir. Zira Hollanda da esrar maddesi, belirlenen kuralar ve miktarlar çerçevesinde kullanılması serbesttir. Hollanda tanınan bu serbestlik sonrasında uyuşturucu madde kullanımında herhangi bir artış olmadığı gibi birçok ülkenin de madde bağımlısı sayısı ortalamasının altında kaldığı görülmüştür. Esrar maddesinin serbest bırakılmasına gerekçe olarak insan vücudu üzerinde yarattığı zararlı etkinin alkol ve sigaradan fazla olmadığı ayrıca esrar kullanımının daha etkili uyuşturucu madde kullanımını engelleyeceği böylece uyuşturucu madde kullanımının denetim altında tutulacağı ve daha etkili bir mücadele yürütülebileceği gösterilmektedir. Kişinin uyuşturucu madde kullanımında zamanla esrarla yetinmeyip daha etkili ve sert uyuşturucu maddelere yöneldikleri bilindiğinden

---

⁸³Kurt, Kurt. s. 32.

⁸⁴Yokuş Sevik s. 42.

⁸⁵Kurt, Kurt, s. 32-33.

esrar kullanımının serbest bırakılması görüşünün ülkemiz açısından destek bulması mümkün görünmemektedir. Ayrıca bu yönde bir uygulama uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanıcılarının sayısının artmasına neden olacak ve uyuşturucu madde kaçakçılığı yapanlar farklı şekilde faaliyetlerine devam edeceklerdir.

2.4.1.5. Kokain

Kokain, koka adlı bitkinin yapraklarından elde edilmektedir. Ekim yapılan bölgede sabah erken saatlerinde toplanan koka yaprakları daha sonra güneşte kurutulmaktadır. Kurutulma işlemi tamamlandıktan sonra kuruyan koka yaprakları elenerek damarlarından ayrılmaktadır. Eleme işleminden sonra özel değirmende öğütülerek toz kokain elde edilmektedir. Kokain beyaz, parlak, acı tatta, kokusuz bir tozdur. Suda ve alkolde kolayca erir. Önceleri tıpta sindirim sistemiyle ilgili olaylarda diş hekimliğinde lokal anestezi olarak kullanılmıştır. Ancak zehirli ve alışkanlık yapan etkileri ortaya çıkınca kokain yerine sentetik maddeler kullanılmaya başlanmıştır⁸⁶.

2.4.1.6. Crack

Kokainin türevi olan crack, kokain hidrokrolit ve yemek sodasının su içinde karıştırılıp ısıtılması sonucu elde edilmektedir. Kokainden daha etkili bir uyuşturucu madde olmakla birlikte genellikle beyaz veya krem renktedir. Crack bağımlılığının eroin ve kokain bağımlılığından çok daha güçlü olduğu belirtilmektedirler.⁸⁷

2.4.1.7. Marihuana

Marihuana, bir çeşit kenevir bitkisinin yaprak ve çiçeklerinin kurutulması ile üretilmektedir. Zihinde ve vücutta etkisini kısa sürede gösteren güçlü bir uyuşturucu maddedir. Marihuana yaygın olarak kullanılmasının nedeni; etkilerinin küçümsenmesi, arkadaşların birlikte kullanması, temin etmenin kolay olması, problemlerden uzaklaştırma kendini iyi hissettirmesidir. Madde kullanıldıktan en az bir hafta sonra vücutta etkisini sürdürür ve vücuttan tamamen atılması bir ay kadar sürebilir. Marihuana kullanımı beyinde kısa ve uzun süreli hafıza kayıplarına neden olmakta,

---

⁸⁶Kurt, Kurt, s. 34.

⁸⁷Kurt, Kurt, s.34.

maddeyi kullanan kişi cisimlerin hareketlerini takip edememekte, görme bozukluğu, kalp atışlarında düzensizlik, yüksek tansiyona neden olmaktadır.⁸⁸.

2.4.2. Sentetik Uyuşturucu Veya Uyarıcı Maddeler(Psikotrop Maddeler)

Önceleri uyuşturucu madde konusunda en büyük tehlikenin doğal uyuşturucu ve uyarıcı maddeler olduğu düşünöldüğünden doğal uyuşturucu veya uyarıcı maddelerle mücadeleyle yönelik çalışmalar yapılmıştır. Ancak zamanla uyku ilaçları, amfetaminler, hallssinojenlerin kötüye kullanımının önemli bir sorun olarak ortaya çıkması karşısında bunların kullanımının kontrol altına alınması çabaları önem kazanmıştır. Tedavi amacıyla piyasaya sürölmüş olan sentetik maddelerin zamanla zararlı etkileri ortaya çıkınca kullanımları kontrol altına alınmaya çalışılmış ve kanuna aykırı olarak kullanımları yasaklanmıştır. Zihni faaliyetleri ve ruhsal durumu etkileyen bu tür maddelerin çeşitleri gün geçtikçe artmaktadır⁸⁹.

Tıbbi amaçlar için kullanılan sentetik uyuşturucu ve uyarıcı ilaçlar psikotropik maddeler olarak alınır. 1971 Psikotropik Maddelere Dair Sözleşmenin 25. maddesinde bu maddeler dört gruba ayrılmıştır; depresantlar, trankilizanlar, stimulantlar, hallusinojenler. Ruhsal hastalıkların tedavisinde kullanılan bu ilaçlar çeşitli denetimlere tabi tutulmaktadır. Ülkemizde 1985 yılında sentetik uyuşturucu maddelerin kullanımı ile ilgili olarak kırmızı ve yeşil reçetelerin yürürlüğe girmesiyle bu tür ilaçların kullanımı denetim altına alınmıřtır⁹⁰.

2.4.2.1. Depresantlar (Yatıştırıcılar)

Depresantlar merkezi sinir sistemine etki ederek, düşünmeyi yavaşlatan, uyuşturucu madde çeşididir. Ağrı kesici analjezikler, uyku yapan hipnotikler, sinirsel heyecanı giderici sedatifler bu gruptadır. Depresantların hem fiziksel hem psikolojik etkileri vardır ve bağımlılığa neden olurlar. Uzun süreli kullanımı zamanla daha fazla alma ihtiyacı doğurur. Sedatiflerin alkolle birlikte alınması ölüme sebep olabilir⁹¹. Depresantlar, kapsül, tablet ve sıvı olarak kullanılarak vücuda alınabilmektedir.

---

⁸⁸Yokuř Seväk, s.45.

⁸⁹Kurt, Kurt, s. 36-37.

⁹⁰Kurt, Kurt, s.36-37.

⁹¹Yokuř Seväk, s.44.

2.4.2.2. Hallüsinojenler (Hayal Gördürenler)

Kişinin duyularını, düşüncelerini, duygularını etkileyen hayaller gördüren maddelerdir. LysergiAcidDiethylomide (LSD), PeyoteMescaline, Psilocbin en çok bilinenleridir. Bunlardan yarı sentetik bir bileşim olan LSD kuvvetli bir hallüsinojendir. Çavdarın rutubetlenmesiyle oluşan çavdar mahmuzunun yarı sentetik bir bileşimidir. Kokain ve esrardan daha etkilidir⁹². Kullanımı sıvı veya kapsül şeklinde ağız yoluyla ve şırınga ile deri altına alınması suretiyle olur. Kullanan kişinin göz bebekleri büyür, titreme, yüksek ateş, anormal solunum, ellerde titreme görülür.

2.4.2.3. Captagon

Captagonun etkin maddesi fenetylinedir. Tablet biçiminde piyasaya sürülmektedir. Özellikle Arap ülkelerinde yaygın olarak kullanılır. Almanya'da yasal olarak imal edilmekte iken kötüye kullanımı nedeniyle yasaklanmıştır⁹³.

2.4.2.4. Stimulantlar (Uyarıcılar)

Uyarıcılar merkezi sinir sistemi üzerine uyarıcı etki yaparlar. Bu maddelerin başında amfetaminler gelir. Uyarıcı maddeler adından da anlaşılacağı üzere fiziksel ve ruhsal olarak enerji veren, yorgunluğu bastıran çeşitli kimyasal bileşenlerdir. Merkezi sinir sistemine uyarıcı etki yaparlar. Uyku giderici, yorgunluk giderme, yemek yeme hissini azaltma özelliği vardır. Ampul şeklinde deri altına alınarak kullanılır. Tıpta genellikle narkolepsi denilen uyuma hastalığının tedavisinde, şişman kişilerde iştah azaltma, hiperaktif çocukların tedavisinde, bazı epilepsi türleri ile parkinson hastalığında yardımcı ilaç olarak kullanılmaktadır. Sporcularda doping olarak, gece çalışan insanlarda uykuyu engellemek için, öğrenciler tarafından sınav dönemlerinde, zayıflamak isteyenler tarafından kullanıldığından kullanım alanları oldukça geniştir⁹⁴.

Amfetamin türevi içeren maddelerden ticari adı ecstasy en çok bilinenidir. Ecstasy merkezi sinir sistemini uyaran amfetamin türevi sentetik bir uyarıcıdır. Tablet, kapsül, sıvı ve toz halinde bulunur. Genellikle tablet şeklinde kullanılır.

---

⁹²Kurt, Kurt, s.39.

⁹³Yokuş Sevük s. 47.

⁹⁴Yokuş Sevük, s. 46.

2.4.2.5. Uçucu Ve Çözücü Maddeler

Kimyasal uyuşturucu ve uyarıcı maddeler sadece psikotropik maddelerden oluşmamaktadır. Uçucu maddeler veya solent denilen eritici kimyasal maddelerin de uyuşturucu etkisi göstermesi nedeniyle uyuşturucu veya uyarıcı madde olarak kullanılmaktadırlar. Özellikle psikotropik maddelere getirilen yasaklamalar sonucu bağımlıların yeni madde arayışına girdikleri ve kolayca ulaşılabilen bazı kimyasal maddelere yöneldikleri görülmüştür. Birçok çeşidi olan bu maddeler uyuşturucu veya uyarıcı madde bağımlıları tarafından kullanılmaktadırlar⁹⁵. Uçucu madde kullanımı özellikle ergenler ve sokak çocukları arasında yaygındır.

Uyuşturucu veya uyarıcı madde olarak kullanılan bu maddelerin bazıları; zambak, uhu, bally gibi plastik yapıştırıcılar; oje, aseton gibi kozmetikler; saç spreyi deodorant gibi aerosoller; lokal anestezipler, yağ temizleyicileri, kuru temizleyiciler, yangın söndürücüler, benzin, çakmak gazı gibi yanıcılar; akrilik boyalar, incelticiler(tiner), cilalar, daktilo, kokulu kalem silgi gazlı kalemlerden oluşmaktadır. Bu maddeler koklayarak ya da soluyarak solunum yoluyla vücuda alınmaktadırlar. Vücuda alınmalarıyla kısa sürede akciğerden absorbe edilerek kana karışarak ve beyne ulaşmaktadır. Etkisini kısa sürede göstermeye başlamaktadır⁹⁶.

2.5. Fail

Ceza kanununda tespit edilen suçların işlenmesi için öncelikle ortada bir fiilin olması gerekmektedir. Fiilsiz suçun olması mümkün değildir. Nasıl ki fiilsiz suçun oluşması mümkün değil, failsiz de fiil mümkün değildir⁹⁷.

Suçun faili, ceza normunda düzenleme altına alınan suçun maddi unsurlarından olan eylemi/eylemleri yapan kişi/kişiler demektir⁹⁸. Bu tanımdan anlaşıldığı üzere bir suçun faili olabilmek için her şeyden önce insan olmak gereklidir. Doğaldır ki; insan dışındaki varlıkların hareketi ceza hukukunun ilgi alanının dışında kalmaktadır. Yine ceza hukuku açısından bir suçun faili olabilmek için kişinin hayatta olması gerekir⁹⁹.

Suçun unsurlarından biri olan faili ifade etmek açısından “her kim”, “kimse”, “bir kimse” veya “bir kişi” kavramları kullanıldığında bu tür ifade şekli ile ceza

⁹⁵Kurt, Kurt, s.40

⁹⁶Kurt, Kurt- s. 40.

⁹⁷Zeki Hafizoğulları, Muharrem Özen, , **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 12. Baskı, US-A Yayıncılık, Ankara, 2019, s.393.

⁹⁸Berrin Akbulut, **Türk Ceza Kanunu ile Kabahatler Kanununun Genel Hükümlerinin Yaptırım Hükümleri Dışında Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010, s.248.

⁹⁹Timur Demirbaş, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Seçkin yayınevi, Ankara, 2020, s.452.

hukukunda herkesin bu suçı işleyebileceği kastedilmektedir. Buna karşılık suçun tanımında suçun failinin özel olarak belirtildiği hallerde ise, özgü suç yani suçun yalnızca kanuni tanımında belirlenen kişilerce işlenmesi mümkün olmaktadır¹⁰⁰.

TCK m. 188’de kanun metnine bakıldığında, suçun failinin herhangi bir özellik arz etmediği görülmektedir. Bu sebeple suçun faili herkes olabilir. Failin yaşının, cinsiyetinin, yaptığı görevin, sıfatının suçun icra edilmesi anlamında bir önemi bulunmamaktadır¹⁰¹.

Uyuşturucu madde imal ve ticareti suçunun yukarıda açıklandığı gibi herkes tarafından işlenmesi mümkün iken, kanun bazı hallerde belirli sıfat ve göreve sahip kişilerin bu suçta ağırlaştırıcı bir durum olarak kabul etmiştir. TCK nın 188/8. Fıkrasında sayılan ve sağlık mesleği mensubu olarak nitelendirilen kişiler tarafından suçun işlenmesini nitelikli hal olarak kabul etmekte ve verilecek cezada yarı oranında artırım öngörmektedir. TCK m. 188/8 fıkrasında sayma yöntemi ile suçta işleyenler belirlendiği için kıyas yolu ile başka meslek gruplarının fıkrada kapsamında değerlendirilmeyecektir.

TCK m. 188de belirlenen suç tek bir kişi tarafından işlenebileceği gibi birden fazla kişi tarafından da işlenebilmektedir. Kanunda belirtilen suçun eylemlerinin üç veya daha fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi nitelikli hal olarak kabul edilmiş ve cezada artırım nedeni olarak kabul edilmektedir. Suçun faili açısından, 2313 sayılı kanunun 15. maddesinde uyuşturucu maddelerin ülke içerisinde satışının nasıl ve kim tarafından yapılacağı düzenlenmiştir. Kanun metninden, uyuşturucu maddeleri, eczanelerin satmaya yetkili oldukları görülmektedir. Eczacılar ise, uyuşturucu maddelerin toptan satışını yapan kurumlardır. Eczacıların ve eczacıların kanuna aykırı olarak uyuşturucu madde satmaları durumunda 2313 sayılı kanunun 24. Maddesi gereğince TCK m.188 uygulanması gerekecektir.¹⁰².

2.6. Mağdur

Mağdur, işlenen suç nedeniyle haksızlığa uğrayan kişi anlamına gelmektedir. Başka bir ifade ile suç konusunun ait olduğu kişi mağdur olmaktadır¹⁰³. Türk Ceza Kanunu m. 188’ de düzenlenen suçun mağdurunu tespit etmek için öncelikle ceza kanununda suçun düzenlendiği yeri bakmak gerekmektedir. TCK, uyuşturucu veya

¹⁰⁰Artuk, Gökcan, Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Turhan Kitapevi, Ankara, 2017, s.21.

¹⁰¹Yaşar, Gökcan, Artuç, s.5153.

¹⁰²Günel, s.60.

¹⁰³İzzet Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2020, s.204.

uyarıcı madde ile ilgili suçları, “*Topluma Karşı Suçlar*” başlığı altında “*Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar*” bölümünde düzenleme altına almıştır. Buradan anlaşılmaktadır ki, TCK m. 188’de belirtilen suçun mağduru tüm toplumdur. Ancak gün geçtikçe bu suçların uluslararası bir nitelik arz ettiği, suçtan kaynaklanan zararın uluslararası mahiyete büründüğü ve dolayısıyla tüm insanlığı etkilediği gerekçesiyle insanlığa karşı işlenmiş suç olarak kabul edilmesi gerektiği gündeme getirilmektedir. Bu son durumda suçun mağduru tüm insanlık olacaktır¹⁰⁴.

Sonuç olarak, Suçun mağdurunun Türk Ceza Kanunu açısından toplum olarak kabul edildiği kabul edilmektedir.

2.7. Suçun Unsurları

2.7.1. Maddi Unsur Genel Olarak

TCK m.188 de uyuşturucu veya uyarıcı maddenin kanuna aykırı şekilde imal, ihraç veya ithal edilmesi, ülke içerisindeki uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi satmak, satışa arz etmek, başkasına vermek, sevk etmek, nakletmek, depolamak, satın almak, kabul etmek, bulundurmaya tipe uygunluk unsurunu oluşturmaktadır.

TCK m. 188/7 fıkrasında belirtilen uyuşturucu veya uyarıcı madde üretiminde kullanılan ve TCK 188/1 ve TCK 188/3 belirtilen eylemlerde tipe uygunluk unsurunu oluşturmaktadır. Suçun konusunu uyuşturucu veya uyarıcı maddenin üretiminde kullanılan maddeler oluşturmaktadır.¹⁰⁵

765 Sayılı TCK’da ise suçun maddi unsurunu, uyuşturucu maddeyi kanuna aykırı olarak imali, ithali, ihracı veya satılması, satışa arz edilmesi veya satın alınması veya bulundurulması, maddelerin parasız devredilmesi veya devralınması, sevk edilmesi veya nakledilmesi veya bunların alınıp satılmasına veya devrine veya ne suretle olursa olsun tedarik edilmesine aracı olunması oluşturmaktaydı. 5237 sayılı TCK m. 188’de eski düzenlemede belirtilen seçimlik hareketlerden bazıları yeni düzenleme ile madde metninden çıkarılmakla birlikte temel olarak aynı şekilde yer almaktadır. İmal, ithal veya ihraç fiilleri ile satmak, satışa arz etmek ve satın almak fiilleri her iki kanunda da düzenlenmiştir. 765 Sayılı Kanunda yer alan yanında ya da başka bir yerde bulundurma fiilini 5237 Sayılı TCK da yer alan bulundurma fiili, 765 Sayılı Kanunda

¹⁰⁴ Yaşar, Gökcan, Artuç, s.5254.

¹⁰⁵Hakan A. Yavuz, “5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda Düzenlenen Uyuşturucu ve Uyarıcı maddelerin Ruhsatsız Olarak İmal ve Ticaretine İlişkin Suçlar ve Kanunun Yer Bakımından Uygulama Kurallarının Bu Suçlar Yönünden Değerlendirilmesi”, **Adalet Dergisi**, Yıl 97, S. 23, s.218.

yer alan parasız devretme fiilini 5237 Sayılı Kanunda başkasına verme veya bu suretle(parasız) devralma fiilini 5237 Sayılı Kanunda kabul etme fiilini karşılayacak şekilde düzenlenmiştir. 765 Sayılı TCK yer alan uyuşturucu maddelerin alınıp satılması veya devrine veya tedarik edilmesine aracı olma fiili 5237 Sayılı TCK ya alınmamıştır¹⁰⁶. Uyuşturucu madde suçları tehlike suçlarıdır¹⁰⁷. Bu tür suçlarda tehlike ve zararın somut bir şekilde ortaya çıkması gerekmemekte, tehlikenin varlığı suçun oluşumu için yeterli görülmektedir. Uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kişi ve toplum için zarar meydana getirme tehlikesi suçun neticesini oluşturmaktadır. Suçun neticesi olarak somut bir tehlike belirtmemiş olmasından dolayı bu suçlar soyut tehlike suçları olarak kabul edilmektedir.¹⁰⁸

TCK m. 188/1’de düzenlenen suçlar seçimlik hareketli suçlardır. Kanunda belirtilen fiillerden birinin yapılması durumunda suç meydana gelecektir. Kanunda gösterilen hareketlerden birinin veya bir kaçının yapılmasıyla tek suç oluşmaktadır.¹⁰⁹ Benzer şekilde suçun seçimlik hareketli olması nedeniyle TCK m.188/3 de düzenlenen fiillerden birinin veya bir kaçının bir arada yapılması halinde de tek suç oluşacaktır¹¹⁰. Ancak TCK’nın 188/1. Fıkrasında düzenlenen fiillerin ve TCK 188. Maddesinin 3. Fıkrasında düzenlenen fiillerle birlikte işlenmesi halinde iki ayrı suç işlenmiş olur ve içtima kurallarına göre cezanın belirlenmesi gerekir. 765 Sayılı TCK m.403 ün birinci fıkrasında “imal ve ithal” fiilleri seçimlik hareketli suç olarak düzenlenmiş, ikinci fıkrasında “ihraç” fiili ayrı bir suç olarak düzenlenmiş ve bu fiiller için farklı yaptırımlar öngörülmüştü.¹¹¹ Maddenin üçüncü fıkrasında uyuşturucu madde imal ve ithal ettikten sonra ihraç edenler hakkında gerçek içtima kurallarının uygulanarak hem birinci fıkradaki cezaya hem de ikinci fıkradaki cezaya hükümlenacağı düzenlenmiş¹¹²iki ayrı suçtan cezalandırılması söz konusu olmaktadır.

Suçun oluşması için gerek birinci fıkrada gerekse üçüncü fıkrada sayılan fiillerin ruhsatsız veya ruhsata aykırı biçimde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Suça konu maddelerin aynı zamanda tıbbi alanda kullanılması nedeniyle, imali, yurtdışına çıkarılması veya yurda getirilmesi tamamen yasaklanmamakta, 2313 Sayılı Kanun’a göre devlet tekeline alınarak Sağlık Bakanlığının denetimine ve iznine bağlanmış

---

¹⁰⁶Zafer, s.100.

¹⁰⁷Zafer, s.106.

¹⁰⁸Zafer, s.106.

¹⁰⁹Tezcan, Erdem, Önok, s.600.

¹¹⁰Kurt, Kurt, s.53.

¹¹¹Yavuz, s. 222.

¹¹²Yavuz, s. 224.

vaziyettedir. Devlet buradaki tekel hakkını Toprak Mahsulleri Ofisi aracılığıyla kullanmaktadır.(TMOK m.6-7.) Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında kanun gereği; uyuşturucu madde imal, ithal, ihraç edenlerin veya satışını yapanların Sağlık Bakanlığından ruhsat almaları gerekmektedir. Ruhsat almanın şekil ve şartları bu kanun ve kanun gereğince çıkarılan yönetmelikte düzenlenmiştir.¹¹³

Uyuşturucu veya uyarıcı maddenin ruhsat verilen miktardan fazla olması, niteliği veya karışım oranlarının ruhsata aykırılık teşkil etmesi veya ruhsata aykırı bir yerde bulundurulması, ruhsatta yazılı maddeden başka bir madde kullanılması halinde ruhsata aykırılık durumu oluşmaktadır.¹¹⁴.

2.7.1.1. İmal Etme

İmal kavramı TCK içerisinde tanımlanmamıştır. İmal kavramının tanımı 1961 Tek Sözleşmesi'nde; "*İstihsal hariç, uyuşturucu madde elde edilmesini mümkün kılan bütün işlemleri ifade eder. Uyuşturucu maddelerin arıtılması ve diğer uyuşturucu maddelere dönüştürülmesi işlemlerini kapsar*". Şeklinde tanımı yapılmıştır.

1961 Tek Sözleşmesi imalin tanımı içerisinde yer alan istihsal kelimesi; "*afyon, koka yaprağı, kenevir ve kenevir reçinesi veren bitkilerden bunların toplanması ameliyesini*" şeklinde tanımı yapılmıştır.

1961 Tek sözleşmesine göre istihsal ekim faaliyeti olmakla, ekim de 3298 sayılı Kanun m.4/2'de, tohumun toprağa ekilmesinden ürünün hasadına kadar olan süreci kapsamaktadır. İmal ise; ham maddenin çeşitli işlemlerden geçirilerek yeni bir şey üretilmesi anlamına gelmektedir. Bu çerçevede uyuşturucu veya uyarıcı madde imali, uyuşturucu madde içeren veya içermeyen maddelerin işlenerek, kimyasal tepkimelere tabi tutularak veya niteliği ve miktarı değiştirilerek elde edilmesi hâlinde ortaya çıkacaktır.

İmalle ilgili olarak doktrinde çeşitli tanımlamalar yapılmıştır. Bunla ilgili yapılan ayrıntılı bir tanım; iki veya daha fazla ve farklı maddenin kimyasal tepkimeye girmesi neticesinde, bir uyuşturucu maddenin başka bir uyuşturucu maddeye dönüştürülmesi veya uyuşturucu özelliği bulunan yeni bir madde elde edilmesi ya da bir uyuşturucu maddenin arıtılması olarak tanımı yapılmıştır.¹¹⁵ Yine imalin esas ana maddeye bazı yabancı ürünleri de katmak ve o madde içinden esas tutulması gereken

¹¹³Kurt, Kurt, s.47.

¹¹⁴Soyaslan, s. 388-389.

¹¹⁵Güngör, Kınacı, s.166.

maddeden bazı laboratuvar ve fabrikasyon deneyleri suretiyle yeni madde elde etmek olduğu açıklanmıştır.

İmal kavramını; üretim dışında, doğal ya da sentetik olsun uyuşturucu özelliği bulunan veya bulunmayan maddelerin uyuşturucu özelliğini ortaya çıkararak, kullanmaya elverişli hâle getiren faaliyetler şeklinde tanımlaması da yapılmıştır.¹¹⁶ Uyuşturucu madde imalatına yönelik icra hareketleri, suçun maddi unsurunu meydana getirmektedir. Suç kasten işlenen bir suç olması nedeniyle ihmal suretiyle bu suçun işlenmesi mümkün değildir. Konu ile ilgili olarak Yargıtay 10 CD. 2009/20671 E.,2015/4667 K. 23/05/2015 tarihli kararında “herhangi bir kimyasal işleme tabi tutulmaksızın hint kenevirlerinin kurutulmasından ibaret eylemin uyuşturucu madde imal etme suçunu oluşturmayacağını” belirtmektedir.

İmal üç biçimde olabilir. Bunlardan ilki, uyuşturucu veya uyarıcı özelliği olmayan iki veya daha çok maddenin kimyasal tepkimeye sokulması sonucu, bu maddelerin dışında ve uyuşturucu veya uyarıcı özelliği olan bir maddenin elde edilmesidir. İkincisi, doğal veya yapay yoldan elde edilen uyuşturucu veya uyarıcı maddenin, bazı yöntemlerle başka bir uyuşturucu veya uyarıcı maddeye dönüştürülmesidir. Üçüncüsü ise, herhangi bir uyuşturucu veya uyarıcı maddenin damıtma, flotasyon ve elektroliz gibi yöntemlerle, içindeki saflığı bozan maddeler ayrıştırılarak saflaştırılması ve artırılmasıdır¹¹⁷.

Bu üç durum dışında, maddenin doğal niteliğini korumaya yönelik işlemler imal sayılmaz. Buna göre; kenevirin toprağa ekilip yetiştirilmesi, yapraklarını toplanıp kurutulması ya da yapraklarından reçinenin toplanması imal sayılmayacağı gibi, hint kenevirini bitkiden ayırmak için yapılan eleme¹¹⁸, kenevirin ufalanıp elenmesi, yapraklarından ayrıştırılması, toz hâline getirilmesi de imal sayılmaz.

İmalden bahsedebilmek için bu maddeleri elde etmeye yarayan özel aletlerin kullanılması gerekli olmayıp, ilkel usullerle ve değişik işlerde kullanılan aletlerle de imal mümkündür. Ancak bu alet ve vasıtaların veya imal yapılan yerle imal işlemi için bulundurulmuş maddelerin bu iş için elverişli olması gerekir. Bu konu, uzmanlığı gerektirdiği için Adli Tıp Kurumundan ele geçirilen malzemelerden uyuşturucu imal etmeye elverişli olup olmadığının ve imal edilmek istenen maddenin cinsinin, net miktarının ve imal yönteminin sorulması gerekir¹¹⁹.

---

¹¹⁶ Yaşar, s. 173.

¹¹⁷ Güngör, Kınacı, s.166.

¹¹⁸ Soyaslan, s.389.

¹¹⁹ Kurt, Kurt, , s.2-3.

Soyut tehlike suçu olarak düzenlenen imal açısından, TCK m.188/1 anlamında suçun oluşması için imalat işleminin yapılması yeterli görülmüştür. İmal sonucu ortaya çıkan maddelerin TCK m.188 kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceği konusunda; maddenin imal edildiği yerde ve çevresinde elde geçirilen malzemeler dikkate alınarak, sanığın uyuşturucu veya uyarıcı madde imal edip etmediği ile ilgili Adli Tıp Kurumundan rapor alınması gerekmektedir ki, Yargıtay değişik kararlarından bu doğrultudadır. Yargıtay 20. Ceza Dairesi'nin 28.01.2016 tarihli, 2015/15281 E., 2016/411 K. sayılı kararına göre; “1961 Tek Sözleşmesi nde İmal deyimi: İstihsal hariç, uyuşturucu madde elde edilmesini mümkün kılan bütün işlemleri ifade eder ve uyuşturucu maddelerin arıtılması ve diğer uyuşturucu maddelere dönüştürülmesi işlemlerini kapsar şeklindeki uyuşturucu madde imal tanımı ile, sanıktan elde edilen uyuşturucu madde, uyuşturucu maddenin imal edildiği iddia edilen yerin çevresinden elde edilen alet ve malzemeler nazara alınarak sanık tarafından uyuşturucu madde imal edilip edilmediği hususunda 14.04.1982 tarih ve 2659 sayılı Adli Tıp Kurumu Kanunu'nun 7. maddesi ile kurulmuş bulunan Adli Tıp Beşinci İhtisas Kurulu'ndan mütalaa alınarak”, karar verilmesi gerektiği¹²⁰. Şeklinde karar vermiştir.

2.7.1.2. İthal Etmek

TCK da ithal kavramı da tanımlanmamıştır. TCK m. 188/1 belirtilen İthal, uyuşturucu veya uyarıcı maddenin yasalara aykırı olarak yurtdışından Türkiye'ye getirilmesini ifade eder. İthal fiili ticari nitelikte bir kavram olup “*soyut olarak yurda sokma*” olarak değerlendirilemez¹²¹. İthal fiili ihraç fiiliyle birlikte aynı zamanda belirtilen maddelerin kaçakçılığının yapılmasını ifade eder¹²². 1961 Tek Sözleşmesinde tanımlar başlıklı m.1/m de ithal kavramı; “... *uyuşturucu maddelerin maddeten bir memleketten diğerine nakledilmesi...*” şeklinde tanımlanmıştır.

Suç kapsamında ithal edilen maddenin cinsi suçun oluşması bakımından önemli olamamakla birlikte maddenin cinsi cezanın belirlenmesi bakımından önem taşımaktadır. Suç konusu maddelerin yurda nereden (kara, deniz veya hava yoluyla) veya nasıl (otomobil, gemi, uçak kullanılması ya da maddenin posta yoluyla gönderilmesi, vücut üzerinde veya boşluklarında taşınması) sokulduğu önemi bulunmamaktadır.

¹²⁰ <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> Erişim Tarihi 05/10/2020

¹²¹ Tezcan, Günel'a Armağan, s.434.

¹²² Feridun Yenisey “Uyuşturucu Maddeler Sorununun Ceza Hukuku Yönü”, **Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Yıl 1983, S.1 Diyarbakır, s.183.

Uyuşturucu maddenin ithali fiilinin tamamlandığı anın tespitinde, gümrük kapısı olan yerlerde gümrük hattına giriş çıkış esas alınmalı, gümrük kapısı olmayan yerlerde siyasi sınırlardan girme çıkma esas alınmalıdır. Yabancı ülkelere getirilen maddenin gümrük kapılarından saklanarak geçirilmesi suretiyle Türkiye'ye sokulması ile ithal suçu tamamlanmış olur. Yargıtay 20. Ceza Dairesi 2015/12773 E., 2018/3037 K. Kararında ‘ ‘ ...*Sanığın, yakalanamayan ve kimliği tespit edilemeyen iki kişi ile birlikte Suriye'den ülkemize kaçak olarak uyuşturucu getirdiği, güvenlik kuvvetlerince kesintisiz takip sonucu yakalandığı, bu itibarla uyuşturucu madde ithal etmek suçunun oluştuğu ve hakkında TCK'nın 188/1 maddesine hüküm kurulması gerektiğinin...*’ şeklinde karar vermiştir.

Uyuşturucu veya uyarıcı maddenin gümrük kapısı olmayan yerlerden ülkeye sokulmasında, kara, deniz, hava sınırlarından ülkeye girildiği anda, suç meydana gelmektedir.

Uyuşturucu veya uyarıcı madde ithal suçu ile kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçu arasındaki ayrımın yapılmasında failin kastına bakılır. Uyuşturucu veya uyarıcı maddenin kişinin kullanımı için yurda getirilmiş ise ithal değil, kullanmak için bulundurma suçu oluşur¹²³.

2.7.1.3. İhraç Etmek

İhraç, sözcük anlamı olarak yurt dışına mal satmak olarak tanımlanmaktadır.¹²⁴ TCK m. 188 kapsamında ise ihraç; uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kanuna aykırı şekilde yurtdışına dışına çıkarılması olarak tanımlanmıştır.

İhraç fiilinden söz edebilmek için failin bizzat kendisinin uyuşturucu maddeyi ülke dışına götürmesi zorunlu değildir. Fail; posta, kargo vb. bir yolla uyuşturucu maddeyi gönderdiğinde ihraç fiilini işlemiş olacaktır. Yargıtay 10. CD. 2008/5565 E., 2011/58233 K. 06/12/2011 tarihli kararında; ‘ ‘ ..*Sanığın Türkiye den Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ne kargo ile esrar göndermesi eyleminin uyuşturucu madde ihraç etme suçunu oluşturacağını*’ ’ belirtmektedir.

Uyuşturucu veya uyarıcı madde ihracıyla ilgili önemli bir hüküm TCK m.188/2'de yer almaktadır. Buna göre; uyuşturucu veya uyarıcı madde ihracı eyleminin diğer ülke açısından ithal olarak değerlendirildiği durumda bu ülkede yapılan yargılama sonucu verilen cezanın, infaz edilen kısmı, Türkiye'de bu suç dolayısıyla yapılacak

¹²³Tezcan, Erdem, Önok, s.602.

¹²⁴ <https://sozluk.gov.tr/?q=ihra%C3%A7&aranan=> Erişim 04/10/2020.

yargılama sonucunda belirlenene cezadan mahsup edilecektir. Bu sebeple kanun koyucu, tek eylemle iki ayrı cezanın yolunu kapatmış, bir anlamda “*nonbis in idem*” ilkesine uygun olarak hareket etmiştir. Yasal düzenleme ile “cezadan mahsup” uygulanması öngörülmekte, böylelikle Türkiye’de yapılacak yargılamanın önünü de tam anlamıyla kapatılmamıştır. Sonuç olarak, fail hakkında Türk Ceza Kanunu uyarınca tatbik edilecek cezadan daha fazla ceza alınmasının önüne geçilerek mahsup yolu tercih edilmiştir.

TCK m.188/2’ye göre, yabancı ülke tarafından yargılanan şahsın beraat kararı alması Türkiye’de yeniden yargılanmasına engel olmayacaktır.¹²⁵ TCK m.188/2’nin tatbiki için; ülkemizden başka bir ülkeye uyuşturucu madde ihraç edilmesi ve o ülkede fiil ithal olarak nitelendirilerek yargılanıp hüküm verilmesi ve cezasının infaz aşamasında bulunması gerekmektedir. Fail Türkiye’den ihraç etmediği, başka ülkeden temin ettiği uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi bir başka ülkeye ithal ettiğinde, fail Türk vatandaşı olsa dahi mahsuptan yararlanması mümkün olmayıp, yabancı ülkede infaz edilen ceza miktarı, Türkiye’deki cezadan fazla olduğunda da mahsup imkânı yoktur.¹²⁶ Konu ile ilgili olarak Yargıtay 20. C.D, 2015/8579 E., 2016/749 K. Kararında ‘...*Suç tarihinde sanığın K.K.TC’de bulunan Gazimağusa Serbest Bölgesinden uyuşturucu madde ile çıktığı esnada yakalanmasından sonra, ... TCK’nın 188/2. maddesi uyarınca, sanık hakkında yurt dışında yapılan yargılama sonucunda hükmolunan cezaların infaz edilen kısmının mahsubuna karar verilmesi gerektiği...*’.¹²⁷ şeklinde karar vermiştir.

2.7.2. Türk Ceza Kanunu’nun 188. Maddesinin Üçüncü Fıkrasında Belirlenen Fiiller

Kanunda ki düzenlemeye bakıldığında bu fiillerin sayılı olarak belirlendiği yani yorum veya kıyas yolu ile bunların genişletilmesinin mümkün olmadığı anlaşılmaktadır. Kanun kapsamında belirlenen fiiller, seçimlik hareketli fiillerdir. Yasal düzenleme ile birlikte suçu işleyen kişinin cezalandırabilmesi için belirlenen eylemlerden birisini gerçekleşmesini yeterli görüldüğü, diğer eylemlerin gerçekleşip veya gerçekleşmemesine önem verilmediği suçlardır. Eğer seçimlik hareketlerden birkaçı veya hepsi birden gerçekleşmiş ise, sanık yalnızca bir kez cezalandırılacaktır.

¹²⁵ Balcı, s.279-280.

¹²⁶ Kurt, Kurt, s.82-83.

¹²⁷ <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> Erişim Tarihi 05/10/2020

2.7.2.1. Satma

Uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi satma fiilinden, bu maddelerin bir menfaat karşılığında bir başkasına devri anlaşılmaktadır. Uyuşturucu veya uyarıcı madde satmak veya satışı arz etmek için Borçlar Kanunu'na uygun bir alım satım sözleşmesinin yapılması mümkün olmadığından, bu fiilden bahsedebilmek için hukuken geçerli bir sözleşmeye gerek yoktur. TCK m.188/3'te yer alan fiiller de ancak ve sadece yasa dışı ticaret yapılması suretiyle işlenebilir¹²⁸.

Uyuşturucu veya uyarıcı madde satma eyleminde miktarın önemi bulunmamakta birlikte, yapılacak olan yargılamada hüküm verilirken Türk Ceza Kanununun 61. Maddesi uyarınca temel cezanın belirlenmesine etkili olmaktadır. Buna göre, fazla miktarda uyuşturucu veya uyarıcı madde satımında cezanın alt sınırdan uzaklaşarak belirlenmesi gerekmektedir. Ticarete konu olan madde miktarı ne kadar fazlaysa, TCK m.3 "orantılılık" ilkesi uyarınca ceza da o ölçüde alt sınırdan uzaklaşarak belirlenecektir. Ele geçirilen madde miktarının az olduğu durumlarda, cezanın alt sınırdan uzaklaşarak belirlenmesi halinde Yargıtay incelemelerinde bozma nedeni olabilmektedir. Yargıtay 10. CD., 05.11.2007 tarihli, 2007/10991 E., 2007/12602 K sayılı kararına göre; "Suç konusu uyuşturucu maddenin 1318 gram esrardan ibaret olduğu, suçun işleniş biçimi ile sanığın kastına dayalı kusurunda bir ağırlık bulunmadığı gözetilmeden, 5237 sayılı TCK'nin 3/1. maddesinde öngörülen 'orantılılık' ilkesine aykırı olarak, temel gün para cezasının alt sınır çok aşılacak suretiyle sanık hakkında 6000 gün olarak belirlenmesi" bozmayı gerektirmiştir.¹²⁹

Bununla birlikte, satılan suç konu madde çok azsa ve bu şekilde satılan maddenin azlığı sebebiyle uyuşturucu veya uyarıcı madde olup olmadığı belirlenemiyorsa, fiil suç oluşturmamaktadır. Asıl olan burada, suç konu madde miktarının azlığından ziyade, uyuşturucu veya uyarıcı nitelikte olup olmadığının tespiti önemlidir. Az miktarda olsa uyuşturucu maddenin satıma konu edilmesi hâlinde de failin TCK 188/3. Fıkrası uyarınca uyuşturucu madde satmadan dolayı ceza sorumluluğu doğacaktır. Maddenin alıcısının da TCK m.188/3 veya 191/1 kapsamında satın alma fiilini işlediği kabul edilecek, bununla birlikte Yargıtay'ın da kabulüne göre, maddenin eser miktarda ve tespitinin yapılamadığı durumda uyuşturucu içerdiği durumda "işlenemez suç" uyarınca faile ceza verilmeyecektir.

¹²⁸ Yaşar, s.226.

¹²⁹ <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> Erişim Tarihi 04/10/2020

Uyuşturucu maddenin, bulunduğu kap veya paketlere bulaşık olması hâlinde, eğer bu cisimlerden ayrılması veya bu hâliyle kullanılması mümkün değilse, uyuşturucu veya uyarıcı maddenin kullanıma elverişli olmadığı kabul edilecektir¹³⁰. Uyuşturucu veya uyarıcı maddenin kullanıma elverişli olup olmadığı hususunda Adli Tıp Kurumundan rapor alınması gerekmektedir.

Yargıtay 10. CD. 2019/5417 E., 2020/2717 K.; “...34 TED 27 plaka sayılı ticari araçta bulunan sanıklardan ...’in oturduğu noktada örtü arasına sıkıştırılmaya çalışılmış 1 adet el sarımı sigarada net ağırlığı 1.2 gram THC ihtiva eden uyuşturucu madde ve hassas tartı aleti ile İbrahim’in araçtan inerken bıraktığı sigara kutusu içinde sigara kağıtları, net ağırlığı 4.7 gram eroin ve 0.6 gram THC ihtiva eden uyuşturucu maddelerin ele geçirilmesi karşısında; ele geçen suç konusu uyuşturucu maddelerin çeşitliliği, eroin miktarı, bulundurulma şekilleri, hassas tartı aleti ele geçirilmesi, ele geçiriliş biçimi ve taksii şoförü Mehmet Kaya’nın kolluk ifadesi dikkate alındığında, sanıkların bu maddeleri başkalarına satma amacı ile bulundurduklarının anlaşılması karşısında, eylemlerinin uyuşturucu madde ticareti yapma suçunu oluşturduğu” şeklinde karar vermiştir.

2.7.2.2. Satışa Arz Etme

Türk Ceza Kanunu, satışa arz kavramını tanımlamamıştır. Öğretide bu kavram “bir kimsenin, maliki veya zilyedi olduğu uyuşturucu maddeyi, kanuna aykırı olarak satmak için, satma iradesini açığa vuran herhangi davranışta bulunması” şeklinde tanımlanmıştır¹³¹.

Fail elinde bulundurduğu maddeleri satışa arz etmek için değil de kullanmak için bulundurduğunu iddia ediyorsa, bu çerçevede sanığın uyuşturucu madde kullanıp kullanmadığı araştırılmalıdır. Bulundurulan miktar ve bulundurulmuş şekli kişisel kullanımı doğrular nitelikte ise satışa arz etmek fiilinden değil TCK m. 191 de hüküm altına alınan kullanma amaçlı uyuşturucu madde bulundurma fiilinden işlem yapılması gerekmektedir.

Satışa arz etme ve bulundurma fiilleri açısından yer alan bir diğer görüşe göre, satışa arz etme eylemi öncesinde bulundurma fiilinin de tamamlanmış olduğunu, bu durumda tamamlanmış olan bulundurma fiilinden failin sorumluluğuna gidilebileceğini belirtmektedirler.

¹³⁰ Güngör, Kınacı, s.213.

¹³¹ Güngör-Kınacı, s.229.

Uyuşturucu veya uyarıcı madde sattığı iddia edilen şahısların tespiti için kolluk görevlilerinin alıcı gibi hareket etmesi ve failerin bu suretle yakalanmaları durumunda Yargıtay, satıcının bu fiillerini satışa arz olarak değerlendirmektedir. Yargıtay 10. CD.'nin 08.03.2018 tarihli, 2017/507 E., 2018/2316 K. sayılı kararına göre; “Uyuşturucu madde satan sokak satıcılarının tespiti ve yakalanması amacıyla başlatılan operasyon kapsamında, alıcı görevlinin 24.08.2011 tarihinde 20 TL verip diğer sanık (...)’nın yönlendirmesi ile sanıktan 0,06 gram eroin aldığı, alıcı görevlinin 02.09.2011 tarihinde tekrar giderek 20 TL verip diğer sanık (...)’nın yönlendirmesi ile sanıktan 0,1 gram eroin daha aldığı, kolluk görevlisinin gerçek iradesinin uyuşturucu madde satın alma değil, suç delilini elde etme olduğundan, somut olayda ‘uyuşturucu madde satmanın gerçekleşmediği; böylece sanığın hareketlerinin bütünüyle ‘uyuşturucu maddeyi satışa arz etme’ suçunu oluşturduğu gözetilmeden, birden fazla uyuşturucu madde sattığı kabul edilerek sanık hakkında zincirleme suçla ilgili TCK'nin 43. maddesinin uygulanması” bozmayı gerektirmektedir¹³².

Yargıtay 10. CD. 2020/5755 E., 2020/4274 K. ‘‘ Gizli soruşturmacı sivil giyimli kolluk görevlilerinin; 16/02/2017 ve 19/02/2017 tarihlerinde sanıktan uyuşturucu madde satın aldıklarının anlaşılması karşısında; Dairemizce de benimsenen Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 28.04.2015 tarih, 2014/462 esas, 2015/135 karar ve 2014/848 esas, 2015/136 sayılı kararlarında da bahsedildiği üzere; kolluk görevlilerinin gerçek iradesinin uyuşturucu madde satın alma değil, suç ve failini belirleyecek suç delilini elde etme olduğu, gerçek anlamda bir "alım - satım" söz konusu olmadığı, sanığın hareketlerinin bütünüyle “uyuşturucu maddeyi satışa arz etme” suçunu oluşturduğu ‘‘ şeklinde karar vermiştir.¹³³

2.7.2.3. Başkalarına verme

Başkasına verme, kişiye uyuşturucu veya uyarıcı madde üzerinde “*satış niteliği olmaksızın*”¹³⁴ tasarrufta bulunma imkanının yaratılmasını ifade etmektedir.¹³⁵ Suçun oluşması için maddenin üçüncü kişinin tasarruf ve hakimiyet alanına girmesi yeterli görülmektedir.¹³⁶ Bu suçta uyuşturucu veya uyarıcı madde bir bedel ödenmeksizin el

¹³² <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/pf/sorgula.xhtml> Erişim tarihi 04/10/2020

¹³³ <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> Erişim Tarihi 04/10/2020

¹³⁴ Yavuz, s.233.

¹³⁵ Tezcan, Erdem, Önok, s. 605.

¹³⁶ Kurt, Kurt, s.56.

değiştirmektedir. Kanun koyucu tarafından toplumu uyuşturucu ve uyarıcı maddenin zararlarından korumak için maddelerin her şekilde olursa olsun yayılmasının önlenmesi amaçlanmıştır. Bu nedenle ticari amaç güden satma ve satışa arz etme fiillerinin yanında ücretsiz olarak başkasına verilmesi de suç sayılmakta ve cezalandırılmaktadır.¹³⁷ ETCK m.403/3 de uyuşturucu maddenin paralı veya parasız verilmesi de suç olarak düzenlenmiş aynı yaklaşım YTCK m. 188/3 e benzer olarak, satma ve satışa arz etme fiilinin yanında başkasına verme fiili de suç olarak düzenlenmektedir.

Yargıtay 10. CD. 2019/5142 E. , 2020/2111 K Kararında;’’...11.06.2013 tarihinde polis ihbar hattına sanığın iş yerinde uyuşturucu madde sattığına dair ihbar yapılması üzerine sanığın iş yerinde yapılan arama sırasında, AM-2201 ve XLR-11 etken maddelerini içeren toplam 17.8 gr. uyuşturucu maddelerin ele geçtiği olayda; suç konusu uyuşturucu maddelerin miktarı, çeşitliliği, bulundurulma şekli ve ele geçiriliş biçimi dikkate alındığında, sanığın bu maddeleri **başkalarına verme amacı** ile bulundurduğu anlaşıldığından eyleminin uyuşturucu madde ticareti yapma suçunu oluşturduğu... ’’ şeklinde karar vermiştir.

Verilen maddenin türü, miktarı, amacı suçun oluşumu bakımından önem arz etmez. Bazı maddelerin verilmesi daha nitelikli hal olduğu için fazla cezayı gerektirmektedir.¹³⁸ Uyuşturucu maddeyi alan kişinin sorumluluğu uyuşturucu maddeyi hangi amaçla aldığına göre tespit edilmektedir.

2.7.2.4. Sevk Etme

Sevk etmek; maliki olduğu uyuşturucu maddeyi bir kişiye veya bir yere gönderilmek üzere yönlendirilmesini ifade etmektedir¹³⁹. Bu yönlendirme eylemi bir kişi kullanılarak yapılabileceği gibi, herhangi bir nakil vasıtası yolu ile veyahut posta veya kargoya verme gibi yöntemlerle de yapılabilir. Sevk edilen kişinin veya nakil sahibinin taşıdığı şeyin uyuşturucu maddelerden olup olmadığı noktasında bilgisi, sevk eden açısından etkili değildir. Suç yine oluşacaktır. Ancak sevk edilen kişilerin bilgisizliği kastı ortadan kaldıracığından uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri nakletmek fiili bu kişiler açısından oluşmayacaktır¹⁴⁰. Ancak, bu yönlendirme eyleminin kişisel kullanım için değil, başka bir sebeple satmak, başkasına vermek, depolamak vb. Olması gerekmektedir. Sevk fiili ile nakletmek fiilini birbirinden ayıran unsur, sevk fiili,

¹³⁷Kurt, Kurt, s.55.

¹³⁸Kurt, Kurt, s.55.

¹³⁹Balcı, s.177.

¹⁴⁰Balcı, s.177.

uyuşturucu maliki veya zilyedi tarafından değil, onun görevlendirdiği bir kişinin, ilgili maddeleri belirlenen yere veya kişilere götürmesini ifade etmektedir. Sevk edilen miktar sevk eden failin kişisel kullanım miktarını aşmıyorsa ve failin beyanı da bu doğrultuda ise, bu takdirde sevk eyleminden değil, kullanmak için uyuşturucu madde bulundurmak suçundan dolayı işlem yapılması gündeme gelecektir. Suçun oluşması için maddelerin sevk edilmesi yeterli olup, ayrıca sevk edilen bu maddelerin belirlenen yere veya kişiye ulaştırılması şart değildir. Bu sevk eyleminin ülke içinde bir yerden başka bir yere olması gerekir.

2.7.2.5. Nakletmek

Nakletmek fiili uygulamada; bir kişinin maliki veya zilyedi bulunduğu bir uyuşturucu maddeyi, bizzat kendisi tarafından hedef yer veya kişiye ulaştırması olarak aıklanmaktadır¹⁴¹. Hedef kişiye veya yere ulaştırılmasından sonra artık nakletmek fiili değil, başkalarına devretme, satma, satışa arz etme gibi fiillerin uygulanması gündeme gelecektir. Kişi uyuşturucu maddeleri üzerinde nakledebileceği gibi, bir vasıta kullanarak(otomobil, kamyon vs.) da gerçekleştirebilir. Daha önce açıkladığı gibi, bu eylem aslında başkalarına verme, satma veyahut satışa arz etmenin icra hareketleridir. Kanun koyucu teşebbüs hükümlerinin uygulanmasını engellemek amacıyla icra hareketlerini madde içerisinde seçimlik olarak belirtmiştir. Öncelikle uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin nakline ilişkin icra hareketleri başlar başlamaz suç tamamlanmaktadır. Diğer ifade ile bu suç, neticesi harekete bitişik bir suçtur. Eylemin yapılması ile suç oluşacaktır. Kişinin nakilden önce yaptığı icra hareketleri bulundurma, nakilden sonraki icra hareketi ise, başkalarına devretme, satma, satışa arz etme fiillerini meydana getirecektir. Bu nedenle fiil, uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin gönderildiği veya taşındığı yere götürülmesi ile değil, nakletmeye yönelik icra hareketinin başlaması ile tamamlanacağını düşünüyoruz. Yukarıda ifade edildiği gibi, kanun koyucu birbirinin icra hareketi sayılan fiilleri seçimlik olarak tespit ederek, bu suçlarda teşebbüs hükümlerinin uygulanmasını daraltma yolunu tercih etmiş ve bu eylemlerin tam ceza ile cezalandırılmasını hedeflemiştir. Örneğin, uyuşturucu maddeleri Gaziantep'ten İstanbul'a Mehmet'e verilmek üzere, bavuluna koyup otobüse binmek üzere evinden veya bulunduğu yerden ayrılan kişi, ayrıldığı andan itibaren nakletmek eylemini tamamlanmış olacaktır. Kişinin bavuluna koyduğu uyuşturucuları evinden veya

¹⁴¹Yařar, Gökcan, Artuç, s.5172.

bulunduğu yerden dışarı çıkmadan önceki durumu, uyuşturucu madde bulundurmak kapsamında, İstanbul'a Mehmet'e teslim ettiği anda ise, failin kastına göre, satma veya başkasına devretme fiili kapsamında değerlendirilmelidir. Bu şekilde bir yorum tarzının kanunun ruhuna daha uygun olacağını düşünmekteyiz. Aksi takdirde, maddede sayılan seçimlik fiiller birbirine çok yakın adeta biri diğerinin icra hareketlerini oluşturan eylemler olduğundan, teşebbüs hükümlerini tatbik etmek amacıyla bu fiilleri birbirinden ayırmak güç olacaktır.

Yargıtay 10. CD. 2017/261 E., 2017/6448 K. Kararında ‘...İletişim tespit tutanakları ve tüm dosya içeriğine göre; Hakkari ili Yüksekova ilçesinden temin edilerek İstanbul'a nakledilmekte iken 19.11.2012 tarihinde Kocaeli ilinde durdurulan yolcu otobüsünde seyahat eden diğer sanıklar ..... ve .... ele geçirilen uyuşturucu maddeyi Yüksekova'dan Van iline **nakletmek** suretiyle diğer sanıklar.... ve ....ile birlikte iştirak halinde uyuşturucu madde ticareti yapma suçunu işlediği sabit olduğu...’¹⁴² şeklinde karar vermiştir.

Nakledilen uyuşturucu miktarı, nakleden failin kişisel kullanım miktarını aşmıyorsa ve failin beyanı da bu doğrultuda ise, bu takdirde nakil eyleminden değil, kullanmak için uyuşturucu madde bulundurmak suçundan işlem yapılmalıdır. Suçun oluşması için maddelerin nakledilmesi yeterli olup, ayrıca nakledilen bu maddelerin belirlenen yere veya kişiye ulaştırılması şart değildir. Bu sevk eyleminin ülke içinde bir yerden başka bir yere olması gerekir.

Türkiye'den başka bir ülkeye sevk edilmiş ve fiil tamamlanmış ise, ihraç fiilinin uygulanması söz konusudur. Uyuşturucu maddelerin Türkiye üzerinden bir ülkeden, başka bir ülkeye götüren kişinin eyleminde, bu maddelerin yurt içine getirildiği noktada herhangi bir delil yok ise, ithal veya ihraç değil, nakletme fiilinden dolayı cezalandırma yapılması gerekmektedir. Anlaşıldığı üzere bu durumda Türkiye transit ülke durumundadır.

Uyuşturucu maddelerin nakledilmesi fiili için kazanç veya başka bir değer elde etmek şartı bulunmamaktadır. Kişi bu fiili hatır için veya başka herhangi bir sebeple yapması mümkündür.

¹⁴² <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> Erişim Tarihi 04/10/2020

2.7.2.6. Depolamak

Depolamak fiili uygulamada; “*uyuşturucu veya uyarıcı maddenin bir yerde tutulması*¹⁴³” olarak açıklanmaktadır. Bu fiilin oluşması için depolamanın belli bedel karşılığında yapılması şart değildir. Bedelsiz olarak hatır vs. sebeplerle bu maddelerin bir yerde tutulması halinde depolama fiili tamamlanmış olmaktadır. Bu maddelerin tutulduğu veya saklandığı yerin bir depo olması da gerekmemektedir. Kişi belli miktar uyuşturucu maddeyi evinde veya evinin müştemilatına ait bir yerde saklaması halinde depolama fiili gerçekleşmiş olacaktır.

Depolanan miktar failin kişisel kullanım miktarını aşmıyorsa ve failin beyanı ve dosya kapsamında diğer delillerde bu doğrultuda ise, bu halde depolama eyleminden değil TCK m. 191 kapsamında işlem yapılması gerekecektir.

2.7.2.7. Satın Alma

TCK 188/3 fıkrasında satın alma; suça konu maddenin bir bedel karşılığında devralınmasına olarak tanımlanmaktadır. Bu fiilin oluşması için satın almanın belli bedel veya diğer herhangi bir değer karşılığında yapılması şarttır. Suçun tamamlanabilmesi için anlaşma çerçevesinde uyuşturucu veya uyarıcı maddenin alıcının zilyetliğine/tasarruf etme alanına geçmesi gerekir¹⁴⁴.

Satın alınan miktar failin kişisel kullanım miktarını aşmıyorsa, failin beyanı da bu doğrultuda ise, ayrıca mevcut delillerde bunu doğruluyorsa bu takdirde satın alma eyleminden değil kişiye TCK m. 191 kapsamında kullanmak için uyuşturucu madde bulundurmak suçundan dolayı işlem yapılması gündeme gelecektir. Satın alınan uyuşturucu veya uyarıcı maddenin miktarı suçun oluşması için önemli olmamakla birlikte, sanığın bu maddeleri kişisel kullanımı için satın aldığını belirtmesi karşısında sanığın kastının tespiti noktasında önem arz etmektedir. Eğer satın alınan miktar kişisel kullanım miktarını aşan miktarda ise, sanığın savunmasına itibar edilmeyerek satın alma fiilinden cezalandırılması gerekecektir. Bu çerçevede Adli Tıp Kurumunun ilgili dairesinden alınan rapor suçun tespitinde önem taşımaktadır.

¹⁴³Tezcan, Erdem, Önok, 2006, s.538

¹⁴⁴Yaşar, Gökcan, Artuç, s.5173.

2.7.2.8. Kabul Etme ve Bulundurma

Kabul etme, bir kimsenin başkasına ait uyuşturucu veya uyarıcı maddenin zilyetliğini karşılıksız şekilde alması; bulundurma, uyuşturucu veya uyarıcı maddenin üzerinde tasarruf imkânı bulunacak şekilde tutulmasıdır. Satın alma, kabul etme ve bulundurma eylemlerinin ayrımını yapan ve “*Satın Alma*” başlığında yer verilen Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun 21.06.2011 tarihli,2011/10-120 E., 2011/143 K. sayılı kararına göre;

“Satın alma; uyuşturucu ya da uyarıcı maddenin üzerinde tasarruf etmek hakkının bir bedel veya başka bir değer karşılığı elde edilmesi, kabul etme de; bir kişinin başkasına ait uyuşturucu veya uyarıcı maddenin zilyetliğini herhangi bir karşılık vermeden üzerine almasıdır. Bulundurma ise; bir kişinin kendisine veya başkasına ait uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak fiili egemenliği altında ve o madde üzerinde tasarruf olanağı bulunacak şekilde elinde tutmasıdır. Ancak uyuşturucu veya uyarıcı maddenin TCK’nin 188/3. maddesi kapsamında bulundurulduğundan söz edebilmek için kendi kişisel kullanımı dışında bir amaçla, örneğin; başkasına satmak, başkasına suç atmak, başkasının içeceğine karıştırmak veya yeni uyuşturucu imal etmek gibi nedenlerle bulundurması gerekir. Somut olayda; sanığın bir şekilde temin ettiği ve Adli Tıp Kurumu raporuna göre amfetamin içerdiği anlaşılan uyuşturucu maddeyi bulundurduğu ve katılanın kahvesine koyduğunun anlaşılması karşısında eylemi, 5237 sayılı TCK’nin 188/3. Maddesi kapsamında uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi bulundurma suçunu oluşturmaktadır”.

Failde ele geçirilen uyuşturucu maddenin kullanma amacı dışında bulundurulduğu noktasında şüphe bulunmakta ise bu şüphe, sanık lehine değerlendirilecek ve failin, TCK m.191 kapsamında kullanmak amacıyla madde bulundurmadan ceza sorumluluğuna gidilmelidir.

Bunun yanında, şahısta uyuşturucu veya uyarıcı madde ele geçirilemediği bir durumda da, TCK m.191/1’in unsurlarının tamamlandığından söz edilemeyecektir. Yargıtay da değişik tarihli kararlarında bu yönde kararlar vermektedir.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu; uyuşturucu veya uyarıcı madde bulundurmanın, kullanmak amaçlı mı yoksa ticari amaçlı mı olarak, bulundurulduğunun tespiti konusunda uygulamada zamanla kriterler belirlemiştir ve bu kriterler üç başlık altında toplanmaktadır.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'na göre bunlardan ilki; failin eylemlerinin tespit edilmesi noktasında olup; fail, bulundurduğu uyuşturucu maddeyi başkasına satmak, devretmek gibi bir davranış içerisinde olduğunun tespit edilip, edilememesidir.

YCGK'nun belirlemiş olduğu ikinci kriter, uyuşturucu maddenin bulundurulduğu yer ve maddenin bulundurulmuş biçimidir. Eğer fail, kişisel kullanım için uyuşturucu madde bulunduruyorsa, bunu kolaylıkla erişebileceği bir yerde, örneğin genellikle evinde veya işyerinde bulundurmaktadır¹⁴⁵. Ele geçirilen uyuşturucu maddenin çok sayıda özenli olarak hazırlanmış küçük paketçikler hâlinde olması, her paketçinin içerisinde aynı miktarda uyuşturucu madde koyulmuş olması, uyuşturucu maddenin ele geçirildiği yerde veya yakınında, hassas terazi ve ambalaj malzemelerinin bulunması, kullanım dışında bir amaçla bulundurulduğunun göstergesidir.¹⁴⁶

YCGK'nun belirlediği üçüncü kriterde, ele geçirilen madde miktarıdır. Elde edilen maddenin kişisel kullanım sınırları içerisinde kabul edilebilmesi somut olaya ve maddenin cinsine, niteliğine göre değişmektedir. Bununla birlikte kişinin fiziksel yapısı da kişisel kullanımın tespitinde önem taşımaktadır. Esrar maddesi üzerinden durumu somutlaştırır isek Adli Tıp Kurumuna göre esrar kullananların her defasında 1-1,5 gram olmak üzere günde üç kez esrar tüketebildikleri bildirilmektedir. Adli tıp raporlarına göre yine esrar maddesi kullanıcıları kişisel kullanımları için birkaç aylık kullanımlarını karşılayacak miktarda esrar maddesini depolayabilecekleri, bulundurabileceklerini belirtilmektedir. Buna göre, esrar kullananların birkaç aylık kişisel olarak kullanıp tüketebilecekleri miktarın üzerinde esrar maddesi bulundurmaları durumunda, bulundurmanın kişisel kullanımdan çıkarak ticari maksatla bulundurma olduğunu kabul etmektedir.¹⁴⁷

Ele geçirilen uyuşturucu miktarı, her somut olayın özelliklerine göre farklı değerlendirilmeli, failin ekonomik durumu da burada dikkate alınmalıdır.

Bir başkasının kullanması için suça konu maddeleri bulundurmak, TCK m.191/1'e de uygun düşmemektedir. TCK m.191/1 için kullanmak için bulundurmak

¹⁴⁵ Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 18.09.2012 tarihli, 2012/10-1253 E., 2012/1769 K.

¹⁴⁶ Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 19.02.2019 tarihli, 2017/10-972 E., 2019/114 K.

¹⁴⁷ Yargıtay Ceza Genel Kurulu 06.03.2012 tarihli, 2011/10-387 E., 2012/75 K.

fiilini suç olarak düzenlediğinden, failin kendi kullanımını için bu maddeyi bulundurması hâlinde TCK m.191/1'in uygulama alanı bulması, bunun dışındaki bulundurmanın ise TCK m.188/3'ün kapsamında bulundurma olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Nitekim yukarıda anlatılan Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararında da; *“Bulundurma; bir kişinin kendisine veya başkasına ait uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak fiili egemenliği altında ve o madde üzerinde tasarruf olanağı bulunacak şekilde elinde tutmasıdır”*¹⁴⁸. Bir başkası için uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi bulundurma fiili de TCK 188. Maddesinin 3. Fıkrasında belirtilen suçun oluşmasını sağlayacaktır.

2.8. Manevi Unsur

Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal, ithal, ihraç ve ticareti suçunda genel kast gerekli ve yeterlidir. Failin, suça konu maddenin uyuşturucu veya uyarıcı özelliği olduğunu bilmeli, eylemlerini bilinçli olarak bilerek ve isteyerek yapması gerekmektedir. Suçu işleyen fail için herhangi bir özel amaç aranmamıştır¹⁴⁹. Fail uyuşturucu veya uyarıcı madde imaline veya ticaretine yönelik fiilleri ruhsatsız ve ruhsata aykırı olarak yaptığını bilmeli ve istemelidir.¹⁵⁰ Kullanma amacı dışında suça konu maddeyi bulundurma TCK m. 188 belirtilen suçları oluşturur¹⁵¹. Fail, suça konu maddenin bu özelliğini bilmeden bulundurması veya nakletmesi durumunda somut olayın özelliğine göre yapılacak değerlendirme ile hatası esaslı nitelikte olarak kabul edilirse bu hatasından faydalanarak esaslı bir hata olduğundan fiili suç oluşturmayacaktır.¹⁵²

TCK m. 188/1 uyuşturucu madde imal, ithal, ihracı veya TCK m.188/3 de ki ticareti suçu ile TCK m.191 de belirtilen kullanmak için bulundurma suçlarının tespitinde failin kastını hangi suça yönelik olduğuna bakılmalıdır. Bunun ayrımının yapılması için her somut olay ayrı olarak değerlendirilmeli, ele geçirilen uyuşturucu maddenin miktarı, failin ekonomik durumu, madde kullanıp kullanmadığı, uyuşturucu madde ticareti suçundan adli sicil kaydının olup olmadığı gibi durumlara bakılarak failin kastı belirlenmelidir. Failde bulunan uyuşturucu madde miktarı kendi ihtiyacı için

¹⁴⁸YCGK,21.06.2011,2011/10-120E.,2011/143K.

<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/Erişim Tarihi 03.01.2021>

¹⁴⁹Günel, s.103-104.

¹⁵⁰Soyaslan, s.389.

¹⁵¹Günel, s.104.

¹⁵²Soyaslan, s.389.

öngörülenden fazla olup maddeyi ticaretini yapma amacı için bulundurduğuna dair kesin kanıt elde edilmiş ise failin amacı ticarete yönelik olması nedeniyle fiil TCK m.188/3 den sorumluluğuna gidilmelidir.¹⁵³ Yapılan araştırmalara rağmen failin uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi bulundurma amacı tespit edilemiyorsa ceza yargılamasının temel ilkelerinden olan şüpheden sanık yararlanır ilkesi gereği failin maddeyi kullanmak amacıyla bulundurduğu kabul edilmeli ve fail kullanma için bulundurma suçundan cezalandırılmalıdır¹⁵⁴. TCK m.188/3 de düzenlenen bulundurma suçunun oluşması için genel kast yeterli olup failin amacının bir önemi bulunmamaktadır.

Fiilin zorunluluk halinde işlenmesi halinde suç oluşturup oluşturmayacağı üzerinde durulması gereken bir durumdur. Tıbbi zorunluluk gereği uyuşturucu veya uyarıcı maddenin zorunluluk halinde örneğin hekime ulaşma imkanı olmayan kişinin kriz geçirmesine engel olmak için bir yakını tarafından uyuşturucu madde temini halinde zorunluluk hali söz konusudur ve faile ceza verilmez¹⁵⁵.

2.9. Suçun Hukuka Aykırılık Unsuru

“Hukuka aykırılık, kanuni tanıma uygun davranışın tüm hukuk düzeni ile çelişmesi¹⁵⁶” dir. Kural olarak bir kişi, kanunun ilgili maddesinde belirlenen tüm unsurları (tipiklik) gerçekleştirdiği zaman hukuka aykırı olarak bir neticeyi gerçekleştirmiş, başka bir ifade ile haksız içeriği olan bir fiili işlemiş demektir. Ancak bazen hukuk düzeninin tanımış olduğu bir başka neden, yapılan bu eylemin haksızlık içeriğini ortadan kaldırabilmektedir. Bu durumda hukuka uygunluk nedenlerinin varlığından söz edilmektedir. Bu bağlamda, yapılan eylemin hukuk düzeninin tanıdığı bir başka hak ve yetkiye bağlı olarak gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğinin tespiti için ayrıca bir hukuka aykırılık değerlendirilmesinin yapılması gerekmektedir¹⁵⁷.

2313 sayılı Kanun ve 3298 sayılı Kanun’un kapsamına aldığı uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin ekiminin, ithalinin, ihracının ve memleket içerisinde alınmasının satılmasının ve diğer eylemlerin hangi şartlar altında, hangi kurum tarafından ruhsata bağlanacağı ayrıntılı bir şekilde düzenleme altına almıştır¹⁵⁸. 3298 sayılı Kanun’un

---

¹⁵³Kurt, Kurt, s.62.

¹⁵⁴Tezcan, Erdem, Önok, s.605.

¹⁵⁵Zafer, s.216.

¹⁵⁶Berrin Akbulut, s.338.

¹⁵⁷Hakeri, s.240.

¹⁵⁸Yaşar, s.176.

birinci maddesine göre çizilmiş veya çizilmemiş haşhaş kapsülleri ile ham afyon, tıbbi afyon ve morfin evsafını haiz afyon alkaloidleri, tuzları, esterleri ve eterleri; koka yaprağı ve bunun alkaloidleri, tuzları, esterleri ve eterleri ile Sağlık Bakanlığınca tayin olunacak diğer uyuşturucu maddelerin alımı, satımı, imali, ithali ve ihracının, Cumhurbaşkanının tespit edeceği esaslara göre yürütüleceği belirlenerek, bu konuda Cumhurbaşkanının ve Sağlık Bakanlığına bir takım yetkiler verilmiştir¹⁵⁹. Daha önce uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin çeşitlerinin gittikçe arttığını ifade etmiştik. Uyuşturucu veya uyarıcı madde olarak nitelendirilmeyen ancak sonradan öyle olduğu anlaşılan maddeler ve yeni piyasaya sürülen maddelerin kullanılmasının zararlı olduğu anlaşılanlar ile Sağlık Bakanlığı tarafından belirlenen diğer tabii ve sentetik maddelerin Sağlık Bakanlığının teklifi üzerine cumhurbaşkanlığı kararı ile kanun kapsamına alınması sistemi benimsenmiştir. Bahsi geçen bu kanunların uygulanmasını göstermek üzere yönetmelikler çıkarılmıştır.

Yasalar çerçevesinde verilen ruhsata uygun olarak uyuşturucu maddelerin imali, ithali, ihracı, alımı, satımı, satışa arz edilmesi, nakledilmesi, sevk edilmesi, depolanması, bulundurulması halinde yapılan fiiller hukuka uygun olarak gerçekleştiğinden suç oluşmayacaktır. Örneğin, tıbbi zorunluluktan kaynaklanan morfin, sülfat gibi ağrı dindirici özelliği olan; diazepam, antidepresif ve benzodiazepinler gibi sakinleştirici olarak kullanılan uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin yukarıda bahsettiğimiz yasaların öngördüğü usule uygun olarak imali, ihracı ve ithali halinde eylem hukuka uygun olduğundan suç oluşmayacaktır¹⁶⁰.

Adı geçen yasalar gereğince belirlenen usullerin haricinde ruhsata bağlanmadan veya alınan ruhsatın kapsamının dışına çıkılması durumunda hukuka aykırılık unsuru gerçekleşmiş olacaktır. Örneğin, uyuşturucu veya uyarıcı maddenin ruhsatta belirtilen maddelerden farklı olması, elde edilen miktarın ruhsatta belirtilen miktarı aşması, uyuşturucu veya uyarıcı maddenin özelliğinin veya içeriğinin ruhsatta belirtilen değerlerden farklı olması, ruhsatta belirtilen yerlerden farklı bir yerde bulunması veya ruhsatta belirtilenden farklı bir tabii tutulması hallerinde ruhsata aykırılık söz konusu olduğundan yapılan eylemler hukuka aykırı olacaktır¹⁶¹.

Kanunumuzda hakkın kullanılması, kanuna uygun verilen emrin yerine getirilmesi, kanun hükmünü icra, meşru savunma, ilgilinin rızası, bir meslek, sanat veya

---

¹⁵⁹Çalışkan, s.46.

¹⁶⁰Öner, s.143.

¹⁶¹Öner, s.145.

sporun icrası, ebeveynin ve öğretmenin terbiye yetkisi şeklinde hukuka uygunluk nedenleri bulunmaktadır. Bu nedenle yapılan eylemin hukuka aykırı olup olmadığının değerlendirilmesi gerekirken, bu hukuka uygunluk nedenlerinin göz önünde tutulması gerekir. Bu çerçevede, tıbbi müdahalenin gereği olarak, katlanılmaz ağrısı olan veya psikolojik rahatsızlığı bulunan hastasını rahatlatmak ve sakinleştirmek için uyuşturucu özelliği olan ilaçlar veren hekimin eylemi, hukukun kendisine tanıdığı izin dairesinde hareket ettiği nedeniyle hukuka uygun olduğundan suç oluşmayacaktır.

Diğer taraftan, görevi gereği alıcı kılığında, suç ve suçlunun tespiti ve yakalanması için kanunun kendisine verdiği yetkiyi kullanarak ithal edilecek uyarıcı maddeyi ele geçirmek için güvenlik görevlisinin faille birlikte hareket etmesi veya uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi ele geçirmek için alıcı kılığında failden uyuşturucu satın alması, hukuka uygunluk nedeni olduğundan sorumluluk doğurmayacaktır¹⁶².

---

¹⁶²Öner, s.146.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

UYUŞTURUCU VEYA UYARICI İMAL VE TİCARETİ SUÇUNUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ, NİTELİKLİ HALLERİ, YAPTIRIMI VE ZAMANAŞIMI

3.1. Suçun Nitelikli Halleri

3.1.1. Konu Sebebiyle Nitelikli Unsurlar

Suç konu maddenin sınıflandırılmasına göre, ele geçirilen madde cezayı artıran ve cezayı azaltan olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

3.1.1.1. Eroin, Kokain, Morfin, sentetik kannabinoid ve Türevleri veya Baz Morfin Olması (TCK m. 188/4-a)

TCK 188. maddenin 4. fıkrasının (a) bendi, suçun konusunu oluşturan madde uyarınca cezayı ağırlaştırıcı nitelikli unsur şeklinde belirlenmiştir. Buna göre; TCK 188. Maddesinin 1. Ve 3. Fıkralarında belirtilen fiillere konu maddelerin eroin, kokain, morfin, sentetik kannabinoid ve türevleri veya baz morfin olması durumunda, fail hakkında verilecek ceza yarı oranında artırılacaktır. TCK m.188/4-a hükmü, 04.04.2015 tarihinde yürürlüğe giren 6638 sayılı Kanunla getirilmiş olup, bundan önceki yasal düzenleme de 188. maddenin 4. Fıkrasında sadece “*eroïn, kokain, morfin veya bazmorfin*” maddelerine yer vermişti. 6638 sayılı Kanunla ise, madde metnine sentetik kannabinoid (ve türevleri) ilave edilmiş olup bu madde, kamuoyunda “*bonzai*” olarak da bilinen uyuşturucuyu karşılamaktadır. Belirtilen maddenin nitelikli hal olarak sayılan ve tespit edilecek ceza miktarında yarı oranında artırım sebebi olarak sayılmasının nedeni olarak belirtilen maddenin bağımlılık yapma etkisinin fazla olması, üretiminin kolay olması, insan vücuduna daha fazla hasar vermesi gibi nedenler gerekçe gösterilmiştir.

Kanun metninde yapılan değişiklikle sayma usulü terk edilmemiş, daha önce belirtilen maddelere bir yenisi, “*sentetik kannabinoid ve türevleri*” eklenmiştir. Buna göre; TCK m.188/4-a’da sayılan maddeler dışında kalan uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin, failde oluşturduğu zarar ne kadar fazla olursa olsun, nitelikli hâl kabul edilmeyecektir¹⁶³.

¹⁶³ Tezcan, Erdem, Önok, s.912-913.

Bu düzenlemenin bir sonucu olarak örneğin suçun konusu olan afyonun, her ne kadar morfin elde edilmesinde kullanılsa da, TCK m.188/4-a uyarınca artırıma neden olmayacağı anlaşılmaktadır. Nitekim Yargıtay 10. Ceza Dairesi'nin kararları da bu yöndedir. Bununla birlikte, Yargıtay Ceza Genel Kurulu ve Yargıtay 10. Ceza Dairesi eroin ve morfinin karışımı olan morfin türevlerinin içerisinde, morfin olduğu gerekçesi ile TCK m.188/4 m. kapsamında değerlendirmektedir.

3.1.1.2. Reçeteye bağlı olan ve uyuşturucu veya uyarıcı madde (TCK m. 188/6)

TCK m.188/6'da konu sebebiyle bir diğer nitelikli hâl, düzenlenmiştir. Fakat bu düzenleme bir artırım değil indirim nedeni olarak düzenlenmiştir. Buna göre; resmi makamların iznine bağlı olarak üretimi yapılan veya yetkili tabip tarafından düzenlenen reçeteye göre satışı yapılabilen uyuşturucu veya uyarıcı madde etkisi meydana getiren maddeler açısından TCK m.188/1 veya 188/3 maddesi hükümleri uygulanacak, ancak verilecek ceza yarısına kadar indirilebilecektir. Yasada yer alan “*indirilebilir*” ibaresinden, ceza miktarının yapılacak indirimin emredici nitelikte olmayıp, bu indirim somut olaya göre hakimnin takdirine bırakılmıştır.

Suçun nitelikli hâli unsurunda hataya düşen failin, TCK m.30/2 uyarınca bu hatasından yararlanması gerekmektedir, Failin suça konu maddenin TCK m.188/4-a'da sayılan maddelerden olduğu konusunda hataya düştüğü durumda, suçun basit hâlden ceza sorumluluğuna gidilmesi gerekmektedir.

3.1.2. Fiil Sebebiyle Nitelikli Unsurlar (TCK m. 188/4-b)

TCK m'nin 188/4. fıkrasının (b) bendinde; TCK m188/3 fıkrasında belirtilen fiillerin kanunda sayılan yerlere 200 metre mesafeden yakın bir yerde işlenmesi hali nitelikli hal olarak kabul edilmiş ve yarı oranında artırım nedeni olarak kabul edilmiştir. Kanunda bu yerler sayma yöntemi ile belirlendikten sonra sosyal amaçlı olarak bulunan yerler demek suretiyle sayılan yerler dışında ki yerlerinde somut olayın özelliğine göre bu yerlerden olabileceği belirtilmiştir. Kanunda bu yerler okul, yurt, hastane, kışla veya ibadethane olarak net bir şekilde belirlenmiş sonrasında ise sosyal amaçla toplu bulunan bina ve tesisler de bu yerlerden sayılmıştır.

Yasal düzenlemede mesafeyi “*iki yüz metreden yakın*” şeklinde belirlediğinden, mesafe açısından bir tereddüt veya tartışma olması durumunda bilirkişi marifetiyle yer ölçümü yapılmalı ve bunun sonucuna göre nitelikli hâlin uygulanıp uygulanmamasına

karar verilmelidir. Yargıtay 20. CD. 17.02.2019 tarihli, 2018/1156 E., 2019/766 K. sayılı kararına göre; “Uyuşturucu madde satışı/temini yapılan bu yerin (...) Camii’ne mesafesinin 04.02.2016 tarihli bilirkişi raporuna göre 198 metre olarak belirlendiği, ancak bilirkişi raporunda bu yerin (...) görüntülerinden ve (...) programından faydalanılarak yaklaşık olarak belirlendiğinin anlaşılması ve yapılan ölçümleme sonucu camiye uzaklığının 198 metre olarak ölçüldüğü; TCK’nin 188. maddesinin 4. fıkrasının (b) bendine göre ise cezada artırım yapılması için gereken uzaklığın 200 metreye kadar olması gerektiği dikkate alınarak 2 metrelik farkın hassas bir ölçümleme yapılarak belirlenmediği anlaşılması karşısında; TCK’nin 188/4-b maddesi ile artırım yapılabilmesi için mahallinde keşif yapılarak, ...tespit edilmesi ve sonucuna göre TCK’nin 188. Maddesinin 4. fıkrasının (b) bendi ile artırım yapılması gerektiğinin gözetilmemesi” hukuka aykırıdır.¹⁶⁴.

Konu ile Yargıtay kararlarında basit krokiden hareketle doğrudan doğruya TCK m.188/4-b’nin tatbik edilmeyeceği belirtilmektedir.

Burada uyuşturucu veya uyarıcı madde satan kişinin, satışı yaya olarak veya araç içerisinde yapması arasında bir fark bulunmamaktadır. Yargıtay bu konuda; aracın menkul mal niteliğinde olduğu, kanun koyucunun araç içinden yapılan uyuşturucu veya uyarıcı madde satışlarında daha az ceza vermeyi amaçlamadığı, aracını TCK m.188/4-b’de belirtilen yerlerden birinin önüne park edip burada uyuşturucu veya uyarıcı madde satışı yapan bir satıcı ile araç dışındaki bir satıcı arasında fark olamayacağı, Kanunun kötü niyeti himaye etmeyeceği, araç içinde de olsa aracın bulunduğu yerin umumi veya umuma açık yerlerden olması şartıyla TCK’nin 188/4-b maddesinde belirtilen yerlerden birine iki yüz metreden yakın mesafe içinde olması hâlinde söz konusu düzenleme uyarınca cezanın yarı oranında artırılması gerektiği yönünde görüş belirtmiştir¹⁶⁵.

Konuyla ilgili olarak TCK m.188/4-b’de tanımlı nitelikli hâl açısından, bentte geçen “... ve sosyal amaçla toplu bulunulan bina ve...” ibaresinin yoruma açık olduğu suçta ve cezada belirlilik ilkesine aykırılık taşıdığı farklı değerlendirmelere neden olacağı, yapılan yargılamalarda değişik sonuçların ortaya çıkacağı konusunda itirazda bulunularak kuralın Anayasanın 2, 10, 13 ve 38. maddelerine aykırılığı ileri sürülmüş, Anayasa Mahkemesi 08.11.2018 tarihli, 2017/179 E., 2018/106 K. sayılı kararında;

164 <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/pf/sorgula.xhtml> Erişim tarihi:03.01.2021

¹⁶⁵Yargıtay10.CD,25.09.2019,2019/417E.,2019/5847K..

<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/pf/sorgula.xhtml> Erişim tarihi:04.01.2021

“Umumi veya umuma açık yerler kapsamına giren farklı sosyal amaçlarla toplanılacak bina ve tesislerin özellikle ekonomik, kültürel, sosyal ilişkilerin çeşitlilik gösterdiği çağımızda tek tek sayılması ve kanun koyucu tarafından önceden öngörülmesi mümkün değildir. Kanun koyucu sadece tedavi, eğitim, askerî ve sosyal amaçla toplu bulunan bina ve tesislerin okul, yurt, hastane, kışla veya ibadethane gibi yerler olabileceğini belirterek bu bina ve tesislere örnekler vermiştir. Esasa ilişkin incelemenin konusunu oluşturan ‘...ve sosyal...’ ibaresinin soyut bir kavram olması belirsizlik taşıdığı anlamına gelmemektedir. İtiraz konusu ‘...ve sosyal...’ ibaresi ile ilgili olarak suçun işlendiği yerin, somut olayın özellikleri dikkate alınıp kuralda sayılan örnekler de gözetilerek sosyal amaçla bulunan bir bina ve tesis olup olmadığı yargı organlarınca tespit edilecek ve kural bu suretle uygulanacaktır. Dolayısıyla itiraz konusu ibarenin belirlilik ve kanunilik ilkelerine aykırı bir yönü bulunmamaktadır”.

Şeklinde vermiş olduğu kararında iptali istenen hükmün Anayasa m.2 ve 38’e aykırı olmadığını belirtmiş, mahkeme ayrıca kuralın Anayasa m.10 ve 13 ile ilgisinin bulunmadığını da belirtmiştir.

3.1.3. Fail Sayısı Nedeniyle Nitelikli Hal

3.1.3.1. Suçun Üç veya Daha Fazla Kişi Tarafından İşlenmesi

6545 sayılı Kanunla, TCK m.188/5 yapılan değişiklikle; esasında fail sayısı sebebiyle nitelikli unsur kapsamında değerlendirilebileceği düzenlenmiştir. TCK 188. maddesinin 1. ve 3. fıkrasında tanımlanan suçların üç veya daha fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi hâlinde ceza yarı oranında, suç işlemek için kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde ise ceza bir kat artırılabilecektir.

6545 sayılı yasa öncesi TCK 188. Maddesinin ilk halinde tanımlanan suçun bir birden fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi durumu nitelikli hal olarak düzenlenmemiştir. Sadece suçların suç örgütü faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde cezada artırım yapılacağı hüküm altına alınmış, artırım oranı da cezanın yarısı olarak belirlenmiştir.

6545 sayılı yasa ise, üç veya daha fazla kişinin TCK m.37/1 uyarınca suçları birlikte işlediği durumda yarı oranında artırım, suçların örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi durumunda ise bir kat artırım öngörülmüş ve failere daha ağır sonuç cezalar getirmiştir.

TCK m.188/5'te bahsedilen üç veya daha fazla kişi tarafından birlikte işleme hâlinde geçen “birlikte” kelimesini TCK m.37/1 kapsamında “müşterek fail” olarak değerlendirilmelidir. TCK m.188/1 veya 188/3 niteliğindeki fiiline suç ortaklarının TCK m.39 uyarınca “yardım eden” olarak katıldığı durumda, TCK m.188/5'inuygulama alanı bulmayacağını belirtmek gerekir¹⁶⁶.

Yargıtay da; TCK 188. Maddenin 5. fıkrasının uygulanması için müşterek faillerin aynı yönde hareket etmelerini ve bir olay üzerinde aynı amaç doğrultusunda en az üç failinde iradelerinin birleşmesi gerektiğini belirtmiştir. Yargıtay 10. Ceza Dairesi, 2018/1699 E., 2018/7393 K. 25.10.2018, tarihli kararında;”...*bu kapsamda suç ortaklarından birisinin eyleminin yardım etme niteliğinde olduğunu dikkate alarak, faillerin yardım eden bu kişiyle iştirak iradesi ile hareket ettiklerine dair kuşku sınırlarını aşan yeterli ve kesin delil bulunmadığını...*”değerlendirerek, sanıklar hakkında hükmolunan cezanın TCK m.188/5 uyarınca arttırılmasını hukuka aykırı olarak nitelendirmiştir.

TCK m. 220 anlamında tanımlanan suç örgütü; belirli bir organizasyon içerisinde, ortak bir örgüt iradesi üzerine kurulan, kanunun suç saydığı fiilleri devamlılık içerisinde işleme amacı altında bir araya gelen, hiyerarşik bir yapıya sahip en az üç kişi tarafından oluşturulan, amaçlanan suçları işlemeye elverişli üye, araç ve gerece sahip suç birlikteliğidir. Somut olarak belirli bir veya birden fazla suçu işlemek üzere plan kurmayan ve örgütün diğer koşullarını taşımayan en az üç kişinin bir araya gelmesi hâlinde suç örgütünden değil, suça iştiraktan söz edilebilir¹⁶⁷.

Bir başka anlatımla; bir suç örgütünün var olması için, amaçsal ve yapısal bütünlük teşkil edecek nitelikte birden fazla kişinin aynı amaç dâhilinde ve hiyerarşik bir yapılanma kapsamında bir araya gelmesi gerekmektedir.¹⁶⁸

TCK m.188 de tanımlı suçları işleyen suç örgütünden ise; en az üç kişinin devamlılık arz edecek biçimde suça konu uyuşturucu maddelerin kanunda belirtilen fiilleri yapmak için bir araya gelmesi, belirli bir plan, program dairesinde ve bir hiyerarşi içerisinde fiillerini icra etmesi anlaşılmalıdır. Belirtilen unsurlardan birinin bulunmaması hâlinde suç örgütünden bahsedilemeyecektir. Nitekim konuyla ilgili Yargıtay 10. Ceza Dairesi'nin 21.02.2008 tarihli, 2007/24007 E., 2008/2808 K. sayılı kararı da bu doğrultudadır.“... *TCK'nin 220. maddesinde düzenlenen suç işlemek için*

¹⁶⁶ Yaşar, s.339.

¹⁶⁷ Ersan Şen, H. Sefa Eryıldız, **Suç Örgütü**, Ankara, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2019, s.65;

¹⁶⁸ Erkan Sarıtaş, **Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçları** (TCK m.220-221), İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2018, s.300.

örgüt kurmak suçunun işlendiğinin ve örgütün varlığının kabul edilebilmesi için; üye sayısının en az üç kişi olması, üyeler arasında soyut bir birleşme değil, gevşek de olsa hiyerarşik bir ilişkinin bulunması, suç işlenmese bile suç işlemek amacı etrafında fiili bir birleşmenin olması, niteliği itibariyle devamlılık göstermesi gereklidir. Örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından, amaçlanan suçları işlemeye elverişli olması da aranmalıdır. Sanık sayısının üç kişiden fazla olması örgütün varlığının kabulü için yeterli olmayıp, bu durumda iştirak ilişkisinden söz edilebilir.”¹⁶⁹.

Yargıtay kararından da anlaşılacağı üzere suçun üç kişi tarafından işlenmesi örgüt faaliyeti kapsamında işlenen bir suç olarak nitelendirme için yeterli görülmemektedir. Suçu işleyen faillerin aynı amaca hareket etmeleri, aynı suç işleme kastı ile birlikte hareket etmeleri örgüt faaliyeti kapsamında işlenen suç olarak kabul edilmesi için yeterli değildir. Ki böyle bir yaklaşımın kabul edilmesi halinde her suç işleyen ve taraf sayısı üç ve daha fazlası olması durumunda faillerin örgüt faaliyetinde işlenen suçtan yargılanmaları gerekmektedir ki bu yaklaşım yasal düzenlemeye ve kanun koyucunun amacına uygun olmayacaktır. Yargıtay kararından anlaşılacağı üzere suçu işleyen kişilerin örgüt faaliyetinde suçu işlediklerinin kabul edilmesi için düşükte olsa aralarında hiyerarşik bağ olması ve devamlılık arz eden bir yapı olması gerekmektedir. Tesadüfi veya tek bir suç için bir araya gelerek suç işleyen kişilerin eylemleri örgüt faaliyeti kapsamında işlenen suç olarak değerlendirilmemektedir.

Suç örgütünün sırf uyuşturucu veya uyarıcı madde suçlarını işlemek için kurulup kurulmaması önemli olmayıp, bu suçlar suç örgütünün faaliyetlerinden sadece bir veya birkaçını da oluştursa, TCK m.188/5 uygulama alanı bulacaktır¹⁷⁰. Örgütün varlığı için belirlenmiş bir amacın olamayacağı, bununla birlikte genel amaçtan bahsedilebileceği, amaçlara ulaşılması için işlenen suçlarda belirliliğin öngörülmediği¹⁷¹ ve suç örgütü, bir suçun sayısı belirsiz şekilde işlenmesi için kurulabileceği gibi, birbirinden farklı suçların sayısı belirsiz tarzda işlenmesi için de kurulabilmektedir. Bu bağlamda uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi imal, ithal, ihraç veya ticaret suçunun, örgüt kapsamında işlenmek kaydıyla örgütün tüm amaç suçlarını oluşturma zorunluluğu bulunmamaktadır. Terör örgütlerinin örgütünün asıl amaçlarına ulaşabilmek için

¹⁶⁹<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/pf/sorgula.xhtml>Erişim tarihi:07.01.2021

¹⁷⁰Çetin Arslan, Bahattin Azizağaoğlu, **Yeni Türk Ceza Kanunu Şerhi**, Ankara, Asil Yayın Dağıtım, 2004, s.783.

¹⁷¹Şen, Eryıldız, s.105.

uyuşturucu madde suçlarını da işlemektedirler. TMK m.4/1-a ile çalışmamıza konu suçlar, terör amacı ile işlenen suçlar arasında sayılmıştır. TCK m.188/5'te bahsedilen suç örgütünde, suça konu maddeyi imal, ithal veya ihraç veya ticareti suçu failinin lider, yönetici veya üye olması aranmayıp, suçun örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde tüm suç ortakları hakkında; lider, yönetici, üye olsun veya olmasın bir ayırım yapılmamakta TCK m.188/5 hükmü uygulamaktadır.

Yargıtay 10. Ceza Dairesi 2016/943 E. , 2016/1339 K. Kararında; *19.09.2014 tarihli olay tutanaklarına, sanıkların savunmalarına ve dosyadaki diğer belge ve bilgilere göre; sanıklar H.. E.. ve S...in uyuşturucu madde ticareti yapma suçunu diğer sanık K... ile iştirak halinde işledikleri ve TCK'nın 37. maddesi kapsamında "fail" konumunda oldukları gözetilmeden, TCK'nın 39. maddesinin 2. fıkrası uyarınca cezalarında indirim yapılması, buna bağlı olarak uyuşturucu madde ticareti yapma suçunu birlikte işleyen tüm sanıklar hakkında hükmolunan cezalardan TCK'nın 188. maddesinin 5. fıkrası gereğince artırım yapılmaması*''.¹⁷² şeklinde karar vermiştir.

Yargıtay 10. Ceza Dairesi 2016/653 E. , 2016/1538 K. Kararında; *"...Olay tutanağı içeriğine, sanıkların savunmalarına ve dosyadaki diğer bilgi ve belgelere göre; sanık ...'ın ikamet ettiği İstanbul'dan suç konusu uyuşturucu maddeleri Antalya'da ikamet eden sanık ...'a getirdiğinin, sanık ...'ın da kendisine getirilen bu maddeleri daha sonra geri almak üzere sanık ...'a verdiği, ...'ın da poşet içindeki uyuşturucuları odasına koyduğunun anlaşılması karşısında; sanık ...'ın "satıcı", sanık ...'ın "alıcı" konumunda, sanık ...'ın ise suçun kanuni tanımında yer alan "bulundurma" fiilini gerçekleştiren fail konumunda olduğu, bu durumda sanıkların "uyuşturucu madde ticareti yapma" suçunu birlikte işlediklerine ilişkin yeterli ve kesin delil bulunmadığı gözetilmeden, sanıklar hakkında "uyuşturucu madde ticareti yapma" suçundan verilen cezaların, koşulları oluşmadığı halde TCK'nın 188. maddesinin 5. fıkrası uyarınca artırılması,*''.¹⁷³ Şeklinde vermiş olduğu kararda suçun 3 ve daha fazla kişi tarafından işlenmesi halinin oluşabilmesi için suça karışan 3 kişinin de aynı yönde fikir ve eylem birliği içerisinde hareket etmesi gerektiğini belirtmektedir. Yargıtay vermiş olduğu kararı daha da somutlaştıracak olursak TCK m. 188 kapsamında işlenen ve ticaret olarak değerlendirilebilecek bir durumda alıcı olarak üç veya daha fazla kişinin aynı

¹⁷²<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/pf/sorgula.xhtml>Erişim tarihi:08.01.2021

¹⁷³<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/pf/sorgula.xhtml>Erişim tarihi:08.01.2021

yönde veya satıcı olarak üç veya daha fazla kişinin aynı doğrultuda hareket etmesi gerektiğini belirtmektedir.

3.1.4. Failin Mesleğinden Kaynaklanan Nitelikli Hal (TCK m. 188/8)

TCK 188/8 fıkrasında kanunda belirtilen suçun sağlık mesleği grubundan kişiler tarafından işlenmesi hali nitelikli hal olarak kabul edilmiş ve belirlenecek cezanın yarı oranında artırım nedeni olarak kabul edilmiştir. Kanun metnin de bu sağlık mesleği mensupları sayma yöntemi ile belirlenmiştir. Bu meslekler kanun metninde ‘... tabip, diş tabibi, eczacı, kimyager, veteriner, sağlık memuru, laborant, ebe, hemşire, diş teknisyeni, hastabakıcı, sağlık hizmeti veren, kimyacıyla veya ecza ticareti ile iştigal eden kişi ...’ şeklinde sayılarak hüküm altına alınmıştır.

Kanun koyucunun suçun bu nitelikli halini düzenlemesinde ki amacı, sayılan grupta yer alan kişilerin hem kamu görevi yapmaları dolayısı ile kendilerine duyulan itimat ve güvenin kötüye kullanılması ve bu kötüye kullanımdan kaynaklanan toplum vicdanında onarılması güç yaraların meydana gelmesine sebebiyet verilmesi, hem de bu kişilerin yaptıkları görev dolayısı ile bu suçu işlemelerinin daha kolay ve yakalanmalarının güç oluşu gibi nedenler sıralanabilir. Kanun metninde sayılan kişiler tıp alanında faaliyet gösteren kimselerdir. Bu nedenle bu kişiler, uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri imal etmede, sentetik/psikotrop maddeleri kimyasal metotlarla üretmede gerekli ilmi bilgiye sahip olan kişilerdir.

Adı geçen fıkrada ismi yer alan kimseler sayma yolu ile belirtilmiş olup, bu sayılan kişilerin haricinde kimselerin yorum veya kıyas yoluyla madde kapsamına alınması mümkün değildir. Fıkranın uygulanabilmesi için bu kişilerin suçun işlendiği sırada bu sınıflara sahip olması gerekir. Dolayısıyla, suçun işlendiği sırada, görev süresini tamamlamış veya görevinden ayrılmış olmaları halinde bu fıkranın uygulanması mümkün değildir. Ancak, bu suçun görev sırasında işlenmesi zorunlu değildir. Suçun icrası anında bu fıkrada sayılan mesleklerle iştigal eden kişiler, görevi ile ilgili mesai yapmıyor olsalar bile fıkra hükümlerinin uygulanması gerekecektir.¹⁷⁴

TCK'nın 188. maddesinde birden fazla nitelikli hal, artırım nedeni olarak düzenlenmektedir. Yargılamada her iki nitelikli halden dolayı ayrı ayrı verilecek cezadan artırım yapılarak hüküm verilmesi daha isabetli olacaktır. Örneğin, diş tabibi bir kimsenin morfin maddesini bir başka kimseye satarken yakalanması halinde 188.

¹⁷⁴ Yaşar, Gökcan, Artuç, s.5185.

maddenin üçüncü fıkrasına göre, 188. maddenin hem dördüncü hem de sekizinci fıkraları gereğince ayrı ayrı yarı oranında artırım yapılarak sonuç cezanın tayini gerekecektir.

3.2. Etkin Pişmanlık

Etkin pişmanlık bir kimsenin suçu işledikten sonra işlediği suçtan dolayı üzülmesi, pişmanlık duyması ve yasada ki koşulların varlığı halinde kanun koyucunun bu üzüntü ve pişmanlığına değer vermesi olarak tanımlanabilir.

Etkin pişmanlık “*suçun bütün unsurlarıyla tamamlanmasından sonra failin pişmanlık gösteren bazı hareketler yapması durumunda, bu hareketler dolayısıyla faile ceza verilmemesini veya cezada indirim yapılmasını ifade eden kurumdur*”¹⁷⁵ Bu durumda faile ya işlediği fiilden dolayı daha az ceza verilmesi veya ceza verilmemesi öngörülmektedir. Kanun koyucu aslında bu tür hükümler getirerek özellikle organize veya iştirak halinde işlenmiş suçlarda, hem suçların tespiti hem de suçluların açığa çıkmasını amaçlamaktadır. Bu çerçevede suç işledikten sonra suçun ve suçluların ortaya çıkmasına yardım eden kişinin hükmedilen cezasından indirim yapılacak veya tamamen cezası ortadan kaldırılacaktır.

Etkin pişmanlık ile gönüllü vazgeçme kurumları ceza kanunumuzda yer almaktadır. Türk Ceza Kanununun 36. Maddesinde “*gönüllü vazgeçme*” düzenlenmiştir. Madde metnine bakıldığında “*Fail, suçun icra hareketlerinden gönüllü vazgeçer veya kendi çabalarıyla suçun tamamlanmasını veya neticenin gerçekleşmesini önlerse, teşebbüsten dolayı cezalandırılmaz; fakat tamam olan kısmın esasen bir suç oluşturduğu takdirde, sadece o suça ait ceza ile cezalandırılır.*” şeklinde tanımlanmasının yapıldığı görülmektedir.

Görüldüğü üzere gönüllü vazgeçme, suçun işlenmesi sırasında veya icra hareketlerinin gerçekleştirildiği ve fakat neticenin gerçekleşmediği bir sırada gösterilen bir vazgeçmedir. Bu durumda bu madde hükümlerine göre işlem yapılacaktır. Buna karşılık etkin pişmanlıkta, artık suçun icra hareketleri tamamlanmış ve netice gerçekleşmiştir. Bu aşamadan sonra gösterilen pişmanlık sonucu suç ve suçluların ortaya çıkarılmasına yardım etme faaliyetidir. Bu nedenle bu iki kurumun birbirine karıştırılmamalıdır. Ayrıca gönüllü vazgeçme, TCK’nın genel hükümlerini düzenleyen kısmında düzenlendiğinde, tüm özel bölümlerde düzenlenen suçlar için

---

¹⁷⁵ Hakeri, 2012, s.429.

uygulanabilmektedir. Etkin pişmanlık ise, özel hükümleri düzenleyen suçlar bölümünde o suç için açıkça kabul edilmesi halinde uygulanacaktır.¹⁷⁶

Uyuşturucu veya uyarıcı madde suçları mahiyeti gereği genellikle iştirak halinde veya organize bir şekilde işlendiği bilinmektedir. Özellikle terör örgütlerinin faaliyetlerinin finansmanını bu maddelerin ticaretinden elde ettikleri bilinmektedir. Bu tür örgütlerin veya iştirak halinde işlenmiş uyuşturucu suçlarının tespiti ve faillerinin yakalanmasını sağlama için kanun koyucu, TCK'nın 192. maddesinde etkin pişmanlık hükümleri düzenlemiştir. Belirtilen maddenin birinci fıkrasında belirli koşulların varlığı halinde ceza verilmesini engelleyen bir etkin pişmanlık hali, üçüncü fıkrasında ise, verilen cezadan indirim yapılmasını sağlayan etkin pişmanlık hali söz konusudur.

3.2.1. Ceza Verilmesini Engelleyen Etkin Pişmanlık

TCK 192/1.Fıkrasında, TCK m. 188 de belirtilen suçun failinin, resmi makamlar haber almadan önce, soruşturma işlemlerine başlamadan önce suç ortaklarını ve uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin saklandığı veya imal edildiği yerleri merciine haber vermesi, verilen bilginin suç ortaklarının yakalanmasını veya uyuşturucu veya uyarıcı maddenin ele geçirilmesini sağlaması halinde, haklarında cezaya hükmedilmeyeceğini belirtmektedir.

Madde metnine bakıldığında ceza verilmesini engelleyen etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanabilmesi için bazı şartlara bağlanmış olduğu görülmektedir. Buna göre;

Öncelikle failin uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçuna iştirak etmiş olması gerekmektedir. Maddede metninde geçen “*iştirak*” ibaresi yoruma açıktır. Sadece etkin pişmanlıktan sadece birden fazla kişi tarafından işlenen suçlarda mı uygulanacaktır? Yoksa tek başına bir kimsenin bu suçu si halinde suçu işleyen kişi bu düzenlemeden faydalanamayacak mıdır? Madde gerekçesinde de iştirak kelimesinden ne anlaşılması gerektiği belirtilmemiştir.

Öğretide maddede metninde geçen “...suçlarına *iştirak etmiş olan*” TCK m. 188 de belirtilen suçlarından herhangi birini işlemiş olan kimse şeklinde anlaşılması gerektiği yönünde bir uzlaşmanın olduğunu görülmektedir.¹⁷⁷Yargıtay'ın da doktrinde ki görüşü benimsediği görülmektedir.

---

¹⁷⁶Hakeri, 2012, s.429;

¹⁷⁷Yaşar, Gökcan, Artuç, s.5395.

Yargıtay 10. CD. 2019/6272 E. , 2020/4232 K. kararı; ‘ ‘Olay tarihinde, saat 13:30 sıralarında Yeşilova Mahallesi Reyhan Caddesi Ökmen Sokak üzerinde yürüdüğü sırada kolluk görevlilerine yapılan ihbar üzerine, eşofmanının kabarık duran göbek kısmı kontrol edildiğinde siyah poşet içerisinde şeffaf poşetlerle paketlenmiş 47 paket esrar bulunan sanığın; yargılama esnasında ihbarı kendisinin yaptığını söylemesi üzerine alınan ses analizine ilişkin raporda sesin "1. derece muhtemel" sanığa ait olduğunun tespit edilmesi karşısında; 5237 sayılı TCK'nın 192/1. maddesi gereğince uyuşturucu madde ticareti yapma suçundan hakkında resmi makamlarca haber alınmadan önce kendisini ihbar etmek sureti ile suçunun açığa çıkması ve uyuşturucu maddenin ele geçmesini sağlayan sanık hakkında TCK'nın 192/1. maddesi gereği “ceza verilmesine yer olmadığına” karar verilmesi gerektiği gözetilmeden, mahkûmiyetine karar verilmesi, ’’¹⁷⁸ şeklinde karar vererek bu durumlarda etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanmasını gerektiğini belirtmiştir.

Asli fail, azmettiren, yardım eden veya suç kararını takviye eden kişi koşulların varlığı halinde ilgili etkin pişmanlık hükümlerinde faydalanabilecektir.

Failin etkin pişmanlıktan yararlanabilmesi için gönüllü olarak ihbarda bulunmasına gerek yoktur. Failin mecbur kalması durumunda bile etkin pişmanlıktan faydalanması imkan dahilindedir. Örneğin, örgütle ihtilafa düşen failin zarar görmemek için ihbarda bulunması halinde etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanması mümkündür.¹⁷⁹

İkinci olarak failin etkin pişmanlık yararlanabilmesi için etkin pişmanlığın suçun işlenmesinden sonra ve fakat resmi makamların işlenen suçu öğrenmesinden önce gösterilmesi gerekir. Bu doğrultuda, suçun işlendiğine dair kolluk kuvvetleri veya savcılık tarafından bilgi sahibi olunmasından sonra pişmanlık gösterilmesi halinde, cezayı kaldıran etkin pişmanlık hükümleri uygulanamayacaktır. Bu makamlar ibaresinden; yapılan ihbarları bildirmekle görevli idari, askeri makamlar veya çeşitli kanunlarda ihbar yükümlülüğü getirilen idari makamlar anlaşılmalıdır.¹⁸⁰

Failin etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanması için aranan üçüncü kriter ise TCK m. 188 belirtilen suçun işlenmesi halinde fail, suç ortakları ve suça konu maddelerin saklandığı ve imal edildiği yer hakkında bilgi vermesidir. Madde metninden failin hem diğer suç ortaklarını hem de uyuşturucu maddelerin bulunduğu yeri

¹⁷⁸ <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/pf/sorgula.xhtml>, Erişim tarihi:09.01.2021

¹⁷⁹ Akkaya, s.493.

¹⁸⁰ Akkaya, s.494.

bildirmekle yükümlü olduğu anlaşılmaktadır. Yasal düzenleme karşısında ikili bir ayrıma gitmek gerekmektedir. Eğer, failin diğer suç ortağının kim olduğu hususunda bilgisi varsa, bu durumda hem suç ortağı veya ortakları hem de uyuşturucu maddelerin saklandığı ve imal edildiği yerler hakkında bilgi vermesinin gerekmektedir. Aksi takdirde suç faillerinin yerini ve kim olduklarını bilmesine rağmen yalnızca suça konu maddelerin saklandığı ve imal edildiği yer hakkında bilgi vermesinin, etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanması için yeterli olmayacaktır. Bu yorum şekli, suç faillerinin ve suç konusunun ele geçirilmesi için getirilen etkin pişmanlık kurumunun ruhuna daha uygun olacaktır.¹⁸¹ Buna rağmen fail diğer suç ortaklarının kim olduklarını bilmiyorsa, örneğin uyuşturucu madde satın aldığı kişinin açık kimliğini veya eşkâlini verememesi halinde, bu durumda yalnızca suça konu maddelerin saklandığı ve imal edildiği yeri bildirmesinin etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanması için yeterli olduğu şeklinde doktrinde görüş bulunmaktadır¹⁸².

Failin etkin pişmanlık hükmünde faydalanabilmesi için, eğer bilgisi dâhilinde ise, hem suç ortakları hem de suça konu maddelerin yeri hakkında bilgi vermek zorundadır. Kanun metninde geçen “ve” bağlacı bu şekilde anlaşılmalıdır. Eğer failin bilgisi dahilinde değilse, sadece diğer suç ortakları veya suça konu maddenin yeri hakkında bilgi vermesinin fıkra hükmünün uygulanması için yeterlidir.

Failin etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanabilmesi için son kriter ise fail tarafından verilen bilgi sonucunda en azından diğer suç ortaklarının veya suça konu maddenin ele geçirilmesi gerekir. Aksi takdirde, failin etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanması mümkün olmayacaktır.¹⁸³

Yargıtay 10. CD. 2013/538 E., 2015/180 K. “...Somut olayda, 05.04.2009 tarihinde ülkemize giriş yaptığı, 22.04.2009 tarihinde ise ülkemizden çıkış yaptıktan sonra 24.04.2009 tarihinde, Almanya'nın ... kentinde, otobüsteki bavulu içerisinde bulunan 2.921 gram eroini ile yakalanan sanık, Almanya yetkili makamlarında alınan savunmalarında eroinin Türkiye'de bulunan Serkan isimli kişi tarafından gönderildiğini söylemiştir.

Almanya ...Asliye Mahkemesi'nce 29.10.2009 tarihli kararı ile "az olmayan miktarda uyuşturucu maddenin ülkeye sokulması" suçundan 4 yıl 9 ay hapis cezasına hükmolunmuştur.

¹⁸¹Tezcan, Erdem, Önok, 2007, s.210.

¹⁸²Akkaya, s.496.

¹⁸³Tezcan, Erdem, Önok, 2007, s.210.

Belirtilen durumlara göre; suç konusu uyuşturucu maddeyi Türkiye'den ihraç ettiğine ilişkin hiçbir bilgi ve delil bulunmadığı halde, ihraç suçunu kendi beyanı ile ortaya çıkaran sanık hakkında, etkin pişmanlığı nedeniyle TCK'nın 192/1. fıkrası ile CMK'nın 223. maddesinin 4. fıkrası uyarınca bu suçtan dolayı "ceza verilmesine yer olmadığına" karar verilmesi gerektiği...". Şeklinde karar vermiştir.¹⁸⁴ Verilen karar yukarıda anlatılan cezayı ortadan kaldıra etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanmasını göstermesi açısından önemlidir.

3.2.2. Cezayı Azaltan Etkin Pişmanlık Hali

TCK'nun 192/3. fıkrasında düzenlenen etkin pişmanlık hali cezayı ortadan kaldırmamakla birlikte ceza da önemli oranda azaltan hal olarak düzenlenmiştir. Suçun resmi makamlar tarafından öğrenilmesinden veya soruşturma işlemlerine başlanılmasından, suçun aydınlatılmasına yönelik fail veya diğer suç ortaklarının yakalanmasına yönelik yardım etmesi halinde etkin pişmanlıktan faydalanan faile verilecek ceza, yardımın niteliğine göre, dörtte birden yarısına kadar indirilerek verilecektir. Burada kanun koyucu hakime takdir hakkı tanıyarak her somut olayın özelliğine ve etkin pişmanlıktan failin vermiş olduğu bilgilerin veya suçun aydınlatılmasına yönelik hizmetlerin niteliğine göre verilecek cezada indirim oranını belirleyecektir.

Yasal düzenlemeye bakıldığında failin cezayı azaltan etkin pişmanlıktan faydalanabilmesi için, bazı koşulları yerine getirmelidir. Buna göre;

Öncelikle fail TCK 188. Maddesinde belirtilen suça iştirak etmelidir. İkinci olarak ise fail kendi rızasıyla suçun aydınlatılmasına ve diğer faillerin yakalanmasına hizmet etmelidir.¹⁸⁵ Burada kullanılan "ve" bağlacından failin yalnızca suçun meydana çıkmasına yardım etmesinin yeterli olmayacağı aynı zamanda fail ve diğer suç ortaklarının da yakalanmasına hizmet etmesi gerekeceği anlaşılmaktadır. Yapılan hizmet neticesinde suçun ortaya çıkmaması veya fail ve diğer suç ortaklarının yakalanamaması halinde, failin yine etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanabilecektir.¹⁸⁶ Çünkü kanun koyucu bu fıkroda, TCK'nın 192. maddesinin birinci fıkrasında belirlediği diğer faillerin yakalanmasını ve suça konu maddenin ele geçirilmesi koşulunu birlikte aramamıştır

¹⁸⁴ <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/pf/sorgula.xhtml> E.T:15.01.2021

¹⁸⁵ Yaşar, s.332.

¹⁸⁶ Öner, s.174.

Konu ile ilgili Yargıtay 10. CD. 2020/6383 E., 2020/4668 K. Kararında ;”...Kendisinde herhangi bir uyuşturucu ya da uyarıcı madde ele geçmeyen sanığın, ele geçen uyuşturucu madde ile ilgisi olduğuna dair delil bulunmadığı aşamada, beyanı ile suçunun ortaya çıkmasına hizmet ve yardım ettiğinin anlaşılması karşısında, hakkında TCK'nın 192/3. maddesi uyarınca etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanması gerektiği...”¹⁸⁷

Yargıtay 10.CD.,15.02.2011,2010/34622E.,2011/2125K “... Diğer sanık Serhan'ın, İnönü caddesinde esrar sattığına ilişkin ihbar üzerine, görevlilerin belirtilen yere gittikleri ve Serhan ile sanığın konuştuklarını gördükleri, her ikisinin görevlileri fark ederek Serhan'ın kullandığı bisikletle kaçmaya başladıkları, ancak görevlilerce yakalandıkları, arama kararı alınarak yapılan arama sonucu, Serhan'ın elinde ve iç çamaşırında toplam 20 paketçik halinde 1,8 gram eroin bulunduğu; sanığın, üzerinde herhangi bir uyuşturucu madde ele geçirilmediği ve hakkında şüphe sınırlarını aşan delil bulunmadığı aşamada, esrarın 10 paketçığının Serhan'a, 10 paketçığının ise, kendisine ait olduğunu söyleyerek, ikrarıyla kendi suçunun ortaya çıkmasına yardım ettiği anlaşıldığı halde, etkin pişmanlığı nedeniyle sanık hakkında TCK'nın 192/3. maddesinin uygulanması gerektiğinin gözetilmemesi..”¹⁸⁸

Kanun metnine göre, kişi ihbarı gönüllü yapmalıdır. Baskı veya zorlama neticesi ihbarda bulunmuşsa etkin pişmanlıktan yararlanamayacaktır.¹⁸⁹

Failin etkin pişmanlıktan faydalanabilmesi için aranan son kıstas ise hizmet ve yardımın resmi makamların suçtan haberdar olmasından sonra yapılması gerekir. Önce yapılırsa yukarıda bahsettiğimiz cezayı ortadan kaldıran etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanması gerekmektedir. Ancak yardım ve hizmetin suçun haber alınmasından, yargılamanın hangi aşamasına kadar yapılırsa etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanacağı hususunda kanun metninde açık bir ifade bulunmamaktadır.

Madde metninden “Bu suçlar haber alındıktan sonra” ibaresinden, yalnızca hüküm verilme zamanına kadar değil, hükmün verildiği ancak kesinleşmediği bir aşamada da etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanmasının mümkün olduğu anlaşılmalıdır. Ancak doktrinde bazı yazarlar hükmün verilmesine kadar etkin pişmanlığın uygulanabileceğini ifade etmektedirler.¹⁹⁰

¹⁸⁷ <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/pf/sorgula.xhtml> E.T:07.01.2021

¹⁸⁸ <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/pf/sorgula.xhtml> Erişim tarihi:07.01.2021

¹⁸⁹ Öner, s.169.

¹⁹⁰ Balcı, s.252.

Sonuç olarak failin TCK'nın 192/1. madde ve fıkrasında düzenlenen cezayı ortadan kaldıran etkin pişmanlık halinden faydalanabilmesi için; suç ortaklarının ifşa etmesi, Suça konu maddelerin saklandığı veya imal edildiği yerleri haber vermesi ve verilen bilgilerin suç ortağı diğer faillerin yakalanmasını veya suça konu maddenin ele geçirilmesini sağlaması gerekmektedir.

Her iki fıkranın birlikte değerlendirilmesinde, kanun koyucu cezayı azaltan etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanması için, suça konu maddelerin saklandığı yer hakkında bilgi verilmesini ve verilen bilgilerin diğer failleri yakalanmasını sağlamasını şart koşmamıştır.

Yargıtay 10. C.D 2014/2433 E. , 2017/3396 K. ‘ ‘...Sanık ...'ın, kendisinde ele geçirilen uyuşturucu maddeyi sanık ...'den aldığını söyleyerek sanık ...'in suçunun ortaya çıkmasına yardım ettiği; ikametinde kullanma sınırları içerisinde net 80 gramdan ibaret esrar ele geçirilen sanık ...'in ise, diğer sanığın beyanı dışında aleyhinde delil bulunmadığı aşamada sanık ...'da ele geçirilen uyuşturucu maddeyi kendisinin verdiğini beyan ederek ikrarıyla kendi suçunun ortaya çıkmasına yardım ettiği dikkate alınarak, her iki sanık hakkında etkin pişmanlıkla ilgili TCK'nın 192. maddesinin 3. fıkrasının uygulanması gerektiğinin gözetilmemesi... ’¹⁹¹ şeklinde karar vermiştir. Verilen kararda karar da etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanma koşullarını göstermesi bakımından önemlidir.

Yargıtay 10. C.D 2017/137 E., 2017/1396 K. ‘ ‘... otoban gişelerinde polis memurları tarafından ... plakalı otobüste yapılan kimlik kontrolünde ... isimli şahsın tespit edildiği, şahsa üzerinde herhangi bir suç unsuru olup olmadığı sorulduğundan kendi rızası ile üzerindeki hapları teslim ettiği olayda, sanığın satmak için uyuşturucu madde bulundurma eylemini gerçekleştirdiği şüphesiyle durdurulması üzerindeki uyuşturucu maddeleri teslim etmemiş olsa dahi şartları oluştuğundan arama kararı istenilebileceği gibi, kolluk görevlilerininin 2559 sayılı PVSK'nın 4/A maddesindeki yetkisi dahilinde gerekli tedbirleri alarak basit bir kontrol ile sanığın ceket cebinde bulunan hapları ele geçirip el koyabilecekleri anlaşıldığından, sanık hakkında TCK'nın 192/3. maddesinin uygulanması gerektiği yönündeki tebliğnamedeki görüşe iştirak edilmemiştir.’’. Verilen karara bakıldığında failin artık kolluk güçleri tarafından suça konu maddenin kaçınılmaz olarak elde edilebileceği aşamadaki vermiş olduğu bilgi nedeniyle etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanmayacağı belirtmektedir.

¹⁹¹ <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/pf/sorgula.xhtml> E.T:17.01.2021

Yargıtay 10. C.D, 2015/6018 E., 2016/739 K. ‘‘..., Asayiş Araştırma Büro Amirliği'ne getirilen sanığa ait ....plakalı araçta, adli arama kararı olmadan detaylı arama yapılacağı sırada, sanığın aracının aranmasına rızası olduğunu söylemesi üzerine araçta yapılan aramada, dikiz aynasının üst tarafında aydınlatma lambası içerisinde 19 adet paketçik halinde 0,732 gram eroin, 0,016 gram 6-MAM ve 0,045 gram morfin içeren uyuşturucu maddenin ele geçirildiğinin anlaşılması karşısında, sanığın kendi suçunun ortaya çıkmasına hizmet ve yardım ettiği anlaşıldığından, sanık hakkında etkin pişmanlıkla ilgili TCK'nın 192/3. fıkrasının uygulanması gerektiği...’’

¹⁹²Yargıtay vermiş olduğu kararlar adli arama kararı alınması gereken aşama da sanığın kendi rızası ile suça onu maddeleri teslim etmesi durumunda etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanması gerektiğini belirtmiştir. Belirtilen kararı bir önceki Yargıtay kararı ile benzerlik göstermesine rağmen önceki verilen kararda adli arama kararı gerektirmediğinden bahisle kollukça basit bir yoklama ile suça konu maddenin ele geçirilebileceği belirtilerek etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanmayacağı belirtilmiştir.

3.3. Suçun Özel Görünüş Biçimleri

3.3.1. Teşebbüs

TCK 35. maddesinde; failin suçu tamamlamak amacıyla hareket etmesine rağmen, failin elinde olmayan sebeplerden dolayı bunu gerçekleştirememesi teşebbüs olarak tanımlanmıştır.

Teşebbüsün şartları kısaca; kasten işlenen bir suçun ve bu suçu işlemeye yönelik kastın varlığı, icra hareketi niteliğindeki fiillerin gerçekleştirilmesi, kastedilen suçun icrasına elverişli hareketlerle doğrudan doğruya başlanması ve failin elinde olmayan nedenlerle icra hareketlerini tamamlayamaması veya icra hareketlerini tamamlamasına rağmen neticeyi gerçekleştirememesidir.¹⁹³

3.3.1.1. İmale Teşebbüs

Uyuşturucu veya uyarıcı maddenin imali teşebbüse elverişlidir. Failin uyuşturucu imali için kullanılan malzemeleri bir araya getirip imalata başladıktan

¹⁹² <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/pf/sorgula.xhtml> E.T:21.01.2021

¹⁹³ Mahmut Koca, İlhan Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 12. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2019, s.417-432.

sonra yakalanması hâlinde uyuşturucu madde imaline yönelik teşebbüsten söz edilecektir. Örnek olarak; uyuşturucu veya uyarıcı madde imalinin şekillerinden biri olan, damıtma yöntemine başlayan, fakat imal tamamlanmadan yakalanan şahsın eylemi, imale teşebbüs olarak değerlendirilmelidir.

TCK m. 188/1 fıkrasında belirtilen imal suçuna teşebbüsten söz edebilmek için, ele geçirilen malzemelerin üretilmek istenen uyuşturucu veya uyarıcı maddenin imalatına uygun olması gerekmektedir. Ele geçirilen madde ve aletler imal için elverişli ve imale ilişkin icrai hareketler başlamış, ancak henüz uyuşturucu veya uyarıcı madde elde edilememişse, fiil teşebbüs aşamasında kalmış sayılmalıdır.¹⁹⁴

Bu konudaki bir diğer görüş, imal durumunda, uyuşturucu veya uyarıcı maddenin imaline yarayan maddenin tedarik edilmesi hâli TCK m.188/7'de bağımsız suç olarak sayıldığından, imale teşebbüsün mümkün olamayacağı yönündedir.¹⁹⁵ Ancak uyuşturucu veya uyarıcı madde imalatının değişik yöntemleri olup, TCK m.188/7 kapsamına girmeyen fiilleri işlemek suretiyle de imal fiilinin icra hareketlerine başlanabildiğinden, imalin teşebbüse elverişli bir suç olduğu kabul edilmelidir. İmale teşebbüs niteliğindeki fiil ile TCK m.188/7'de suç oluşmuş ise suçların ayrı ayrı değerlendirilmesi yapılarak fikri içtima hükümleri gereğince daha fazla cezayı gerektiren fiil cezalandırılmalıdır.

Failin imalin icra hareketlerine başlamış sayılabilmesi için uyuşturucu madde imalatı yapabilecek malzeme ve maddeleri hazır etmesi beklenmektedir. Failin kullandığı yöntem ile bu iş için bulundurduğu araç ve gereçlerin de uyuşturucu veya uyarıcı madde elde edilmesine elverişli olması gerekir. Fail henüz uyuşturucu madde veya kendisinden TCK m. 187 de belirtilen uyuşturucu veya uyarıcı madde elde edilebilecek madde bulundurmadan, sadece imal için gerekli alet ve malzemeleri hazırlamış ise, ortada icra hareketlerine henüz başlamamış, hazırlık aşamasında kalmış bir fiilden bahsetmek gerekecektir.¹⁹⁶ Fail bu durumda imalden cezalandırılmayacaktır.

3.3.1.2. İthale ve İhraca Teşebbüs

TCK m. 118/1 belirtilen suçta konu maddenin ithal ve ihracı da teşebbüse elverişli suç olarak kabul edilmektedir.¹⁹⁷ İhraç amaçlı olarak götürülen bir uyuşturucu maddenin gümrük sahasına girmesi, burada saklanması veya gümrükteki görevlilere

¹⁹⁴ Kurt, Kurt, s.49.

¹⁹⁵ Tezcan, Erdem, Önok, s.922.

¹⁹⁶ Yaşar, s.203.

¹⁹⁷ Tezcan, Erdem, Önok, s.921.

durumun aksinin bildirilmesinden sonra ülke sınırı çıkılmadan failin yakalanması teşebbüs olarak değerlendirilmelidir.¹⁹⁸Yurt dışından ülkeye getirilmeye çalışılan, ancak serbest bölgede yakalanan bir uyuşturucu veya uyarıcı madde hakkında ithal fiiline teşebbüs hükümleri uygulanmalıdır. Yurt dışından ülkeye giriş yapıp gümrük sahası içinde ele geçirilen uyuşturucu madde yönünden ithalin tamamlandığı düşünülmelidir¹⁹⁹.Konuyla ilgili olarak, Yargıtay 10. CD. 19.12.2006 tarihli, 2006/13242 E., 2006/14525 K. sayılı kararında; “*Suçta konu uyuşturucu maddenin gümrük giriş ve pasaport işlemlerinden sonra, İran’dan Türkiye’ye giriş yapıp gümrük sahası içine gelen otobüsün gizli bölmesinde ele geçirilmiş olması karşısında, uyuşturucu madde ithal etmek suçunun tamamlandığı..*”

Öğretideki bir diğer görüşe göre ise; ithal teşebbüse uygun olmayıp, gümrüklerden çıkışlarda ihraca teşebbüs mümkündür. Sınırdan geçildikten sonra, geri çağırma sonrası uyuşturucu veya uyarıcı madde yakalanması hâlinde tamamlanmış suçtan söz edilmekle birlikte, gümrük memurlarına beyandan önceki yakalamalar ihraç değil, bulundurma ve nakil fiillerinin konusuna girer.²⁰⁰ Yargıtay da ithalin teşebbüse mümkün olmadığı görüşündedir. Yargıtay 10. C.D 28.06.2016 tarihli, 2016/2112 E., 2016/2045 K. sayılı kararına göre; “*Sanığın suç konusu uyuşturucu maddeyi Güney Afrika’dan Türkiye’ye ithal ettiğinin sabit olduğu, uyuşturucu madde ithal etme suçunun uyuşturucu maddenin ülke sınırlarından içeri sokulması ile tamamlandığı, uyuşturucu madde ithal etme suçu neticesi harekete bitişik bir suç olup hareketleri bölümlere ayırmak mümkün bulunmadığından bu suçta teşebbüsün mümkün olmadığı...*”²⁰¹ şeklinde vermiş olduğu kararda ithal eyleminin teşebbüse elverişli olmadığını belirtmiştir.

Fail, uyuşturucu veya uyarıcı madde ithali için fiiline başlayıp, maddeleri gümrük sahasının olduğu yere getirdikten sonra bu amacından vazgeçerse, bu vazgeçmesi korkudan, yakalanma ve başka bir caydırıcı unsurdan kaynaklanmadığı durumda gönüllü sayılması ve fiilinin tamam olan kısmından, yani nakletme veya duruma göre bulundurmada sorumlu tutulması gerekmektedir.

---

¹⁹⁸ Zafer, s.22.

¹⁹⁹ <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/pf/sorgula.xhtml> Erişim tarihi:07.01.2021

²⁰⁰ Mustafa Albayrak, **Notlu - Atıflı - Uygulamalı Türk Ceza Kanunu Öz Kitap**, 13. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2014, s.995-996.

²⁰¹ <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/pf/sorgula.xhtml> Erişim tarihi:07.01.2021

3.3.1.3. Uyuşturucu Madde Ticareti Suçuna Teşebbüs

TCK 188/3. fıkrasında düzenlenen suçun seçimlik hareketlerden birinin gerçekteşmesi halinde suç tamamlanmış olur. Belirtilen seçimlik hareketlerden satıma ve bulundurma hariç diğer seçimlik hareketlerin teşebbüs halinin mümkün olduğu kabul edilmektedir. Satma eylemine teşebbüsün mümkün olmamasının sebebi öncesinde tamamlanmış olan satışa arz etme eyleminin gerçekteşirilmiş olmasıdır. Yargıtay kararları da bu doğrudur. Suça konu madde bulundurma eylemi de kesintisiz bir suç olduğundan teşebbüse elverişli olmadığı kabul edilmektedir.

TCK m. 188/3 de belirtilen bulundurma ve satma eylemi hariç diğer eylemlerin teşebbüse elverişli olduğu kabul edilmektedir. Yargıtay 10. Ceza Dairesinin 2008/4105 E. Ve 2008/11921 K. 10.07.2008 tarihli kararında, “*sanığın uyuşturucuyu İstanbul’dan alıp Hollanda’ya götürmek için anlaştığı, uyuşturucu maddenin kendi aracına konulmasından önce yapılan operasyon sonucu yakalandığı anlaşıldığından sanığın fiilinin uyuşturucu madde nakletmeye teşebbüs aşamasında kaldığının...*”²⁰² şeklinde karar vermiştir.

3.3.2. Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde imal ve Ticareti Suçunda İştirak

İştirak suçun birden fazla kişi tarafından önceden varılan anlaşma gereği birlikte işlenmesidir.²⁰³ Suçlar, tek failli suçlar ve çok failli suçlar olarak ikiye ayrılmaktadır. Çalışma konusu bakımından iştirak, hem tek failli ve hem de çok failli suçlar açısından farklı bir kavram olarak değerlendirilmektedir. Çok failli suçlarda, suçun birden fazla kişi tarafından işlenmesi, kanun veya suçun niteliği gereğidir ve bu suçların tek bir kişi tarafından işlenmesi olanaksızdır. Buna karşılık olarak iştirak halinde işlenen suçlar ise, tek fail tarafından işlenebilen suçlardır.²⁰⁴

İştirak, TCK nın 37. ila 41. maddeleri arasında düzenlenmiştir. Kanunun TCK nın 37. maddesi doğrudan faillik durumunu “*Suçun kanuni tanımında yer alan fiili birlikte gerçekteşiren kişilerden her biri, fail olarak sorumlu olur*” şeklinde düzenlenmiştir. Kanunun 38. maddesinde, azmettirme, 39. maddesinde yardım eden, 40. maddesinde iştirakte bağlılık kuralı, 41.maddesinde ise, gönüllü vazgeçme hükümleri düzenlenmiştir. TCK 40. maddede “*Suça iştirak için kasten ve hukuka aykırı işlenmiş*

²⁰² <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/pf/sorgula.xhtml> Erişim tarihi:22.01.2021

²⁰³ Toroslu, s.329.

²⁰⁴ Hakeri, 2012, s.435.

bir fiilin varlığı yeterlidir.” İbaresinden ancak kasten işlenen suçlara iştirakin mümkün olduğu, taksirle işlenen suçlarda iştirakin söz konusu olmayacağı anlaşılmaktadır.

Yukarıda belirtilen kanun maddeleri çerçevesinde iştirak kurumunun temel unsurları; birden fazla fail tarafından yapılan birden çok hareket, hareketlerin nedensellik değeri taşıması, iştirak iradesi, bir suçun icrasına başlanması, suçun bütün ortaklar için aynı olması şekilde sıralanabilir.²⁰⁵

Bir suçun işlenmesi sırasında bu unsurların gerçekleşmesi halinde iştirak şartının gerçekleştiği kabul edilmektedir. İştirak halinde işlenen suçlarda faillerin nasıl cezalandırılacağı konusu da önem arz etmektedir. TCK'nun düzenleniş şekline bakıldığında suçu işleyen asıl fail ile bu suçun işlenişine katılan kişi aynı ceza ile cezalandırılmamakta, suça verdikleri katkının önemine göre yardım eden asıl failden daha az ceza almaktadır.²⁰⁶

TCK m. 188/1 ve 188/3 de belirtilen suç, özgü bir suç olmayıp suçunun faili herkes olabilir. Suç tek bir kişi tarafından işlenebileceği gibi birden fazla kişi tarafından da işlenebilir. Bu çerçevede uyuşturucu veya uyarıcı bir maddeyi imal veya ithal veyahut ihracını gerçekleştirmek amacıyla bir araya gelerek anlaşma yapan ve iradelerini bu doğrultuda birleştiren kişilerin, yi kastettiği bu suçun icrasına başlamaları halinde, iştirak hükümlerinin uygulanması gündeme gelecektir. Suçluların, işlenen bir suç nedeniyle iştirak hükümleri doğrultusunda sorumlu tutulabilmesi için, suçun en azından teşebbüs aşamasında kalması gerekmektedir. Suçun teşebbüs aşamasına gelebilmesi için, işlenen suçun icrasına başlanması gerekmektedir. Bu nedenle henüz icra aşamasına gelmemiş, hazırlık hareketleri mahiyetinde olan eylemlerin gerçekleşmesinden sonra, işlenmek istenen uyuşturucu madde imal ve ticareti suçundan vazgeçilmesi halinde, müşterek failerin sorumluluğu söz konusu olmayacaktır.

İştirak bakımından TCK'nın 188/5 maddesinin özellik arz etmektedir. Belirtilen fıkra göre; bir örgütün faaliyeti çerçevesinde uyuşturucu veya uyarıcı madde suçunun işlenmesi nitelikli hal olarak belirtilmiştir. Bu fıkra göre, bir örgütün faaliyeti çerçevesinde suç örgütü kuran kişilerin diğer eylemlerinin yanında uyuşturucu madde imal ve ticareti eylemlerini gerçekleştirmesi halinde artık iştirak hükümleri değil, 188.maddenin beşinci fıkrasının uygulanması gerekecektir.²⁰⁷

---

²⁰⁵Hakeri, 2012, s.439.

²⁰⁶Hakeri, 2012, s.438.

²⁰⁷Akkaya, s.177.

TCK'nın 37/2. Fıkrasında suçun işlenmesinde bir başkasını araç olarak kullanan kişi de fail olarak sorumlu olacağı belirtilmekle birlikte, failin suçun işlenmesinde kullandığı kişinin kusur yeteneği olmaması halinde faile verilecek cezanın artırılarak verileceği hüküm altına alınmıştır.

Bu madde çerçevesinde, işlediği fiilin hukuki anlamın bilmeyen kişileri, TCK m. 188 de belirtilen suçta araç olarak kullanan sanık, asıl fail olarak sorumlu olacak ve cezası üçte birden yarısına kadar artırılabilecektir. Bu madde, TCK'nın genel hükümlerinin düzenlendiğinden, TCK'nun özel kısmında yer alan tüm suçlar için uygulanma imkânına sahiptir. Kanun burada bu tür kişilerin içinde bulunduğu zafiyetten yararlanmak sureti ile suistimal edilerek suçta kullanılmasını genel bir ağırlaştırıcı neden olarak düzenlemiştir. Bu kişilerin kimler olduğu TCK'nın genel hükümlerinin düzenlendiği bölümde 31. ve 32. Maddelerinde belirlenmiştir. TCK 31. ve 32. maddelerinde çocukların, akıl hastası olanların durumları düzenlenmiştir. Sonuç olarak, TCK genel hükümler kısmında düzenlenen bu kişileri TCK m. 188 de belirtilen suçta araç olarak kullanan kişiler TCK'nın 37. maddesinin ikinci fıkrası gereğince sorumlu tutulacaktır.²⁰⁸

Bir başkasını, TCK m. 188 de belirtilen suç işlemeye azmettiren kişi, iştirak hükümleri çerçevesinde sorumlu olacaktır. Başkasını suç işlemeye azmettiren kişi, TCK 38/1 uyarınca işlenen suçun cezası ile cezalandırılacaktır. TCK 38/2 maddesinde azmettirilen kişinin çocuk veya altsoy ve üst soy ilişkisi olması halinde, azmettiren verilecek cezanın yarısına kadar artırılabilmesi düzenlenmiştir. Türk Ceza Kanunu'nun genel hükümlerini düzenleyen bölümünde yer alan bu hüküm, TCK yer alan tüm suç türlerinde uygulama alanı bulmaktadır.

Uyuşturucu madde imal ve ticareti suçunun işlenmesine yardım eden kişi, yine iştirak hükümleri çerçevesinde sorumlu tutulacaktır. Hangi eylemlerin işlenen suça yardım sayılacağı, TCK'nın 39/2 maddesinde belirtilmiştir. Yasal düzenlemeye göre, TCK m. 188 belirtilen suçla ilgili olarak; bir kişiyi bu suçu işlemeye teşvik eden, fiilin işlenmesinden sonra yardımda bulunacağını vaat eden; suçun nasıl isleneceği hususun da faile yol gösteren, fiilin işlenmesinde kullanılan araçları sağlayan, faile yardımda bulunarak suçun icrasını kolaylaştıran kişinin, yardım eden sıfatıyla iştirak etme hükümleri doğrultusunda cezalandırılması gündeme gelecektir.

Yargıtay 10. C.D 2015/5244 E., 2016/3107 K. Kararında ‘...Suç konusu uyuşturucu maddenin taşınmasında kullanılan... plaka numaralı aracın anahtar ve

²⁰⁸Balcı, s.160.

ruhsatını diğer sanık ...'a vermekten ibaret eylemi nedeniyle sanığın cezasından TCK'nın 39/2 fıkrası uyarınca indirim yapılması gerektiğinin gözetilmemesi'' şeklinde karar vermiştir.

3.3.3. İçtima

TCK m.188/1 de düzenlenen ithal, imal ve ihraç fiillerinin birinin ya da hepsinin birlikte işlenmesi halinde tek suç oluşmaktadır. TCK m.188/3 de hüküm altına alınan suçta belirtilen seçimlik hareketlerden bir ya da bir kaçının bir arada yapılması halinde tek suç meydana gelmektedir.²⁰⁹ Ancak ithal ihraç ve imal fiillerinin TCK m. 188/3 de düzenlenen fiillerle birlikte işlenmesi halinde iki farklı suç meydana gelmektedir ve gerçek içtima kurallarına göre ceza tayin edilir.²¹⁰ Yargıtay bir kararında “*sanığın söz konusu uyuşturucu maddeyi yaklaşık bir ay önce yurt dışından izinsiz olarak ithal edip bir süre evinde sakladıktan sonra ithal amacının dışında yenilenen kastla nakleddenen yakalandığının sabit olmasına nazaran gerçekleşen iki ayrı eylemin uyuşturucu madde ithal etmek ve uyuşturucu maddeyi nakletmek suçlarını oluşturduğu...*” nu belirtmiştir.²¹¹

Uyuşturucu madde imal ve ticareti ile kullanmak için bulundurma suçlarının tespitinde failin kastını hangi suça yönelik olduğuna bakılmalıdır. Her somut olay kendi içerisinde değerlendirilmeli failin amacının kişisel kullanım için bulundurduğu tespit ediliyorsa fail TCK m.191'den cezalandırılmalıdır.²¹² Failde bulunan uyuşturucu madde miktarı kendi ihtiyacı için öngörülenden fazla olup maddeyi ticaretini yapma amacı için bulundurduğuna dair kesin kanıt elde edilirse failin kastı ticarete yönelik olması nedeniyle fiil TCK m.188/3 de hüküm altına alınan suçu oluşturmaktadır. TCK m.188/3 de düzenlenen suçun oluşumu için ticari amaç gerekmemekle birlikte, uyuşturucu veya uyarıcı madde temin ederken hangi amaçla hareket ettiği suçun tespitinde önem arz eder. Faildeki ticaret maksadı TCK m.188/3 deki suçu TCK m.191 de düzenlenen kullanmak için satın alma, kabul etme ve bulundurma suçundan ayırır. Her somut olay açısından failin hangi maksatla uyuşturucu veya uyarıcı madde temin ettiği ayrı ayrı değerlendirilmelidir. Bu nedenle failin uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi hem kullanmak için bulundurması hem de ticari amaçla satması halinde iki ayrı suç

---

²⁰⁹Günay, s.67.

²¹⁰Tezcan, Erdem, Önok, s.612.

²¹¹Y.10 CD. 23.09.2002,2002/27279 E.,2002/22773 K.

²¹²Tezcan, Erdem, Önok, s. 602.

oluşur.²¹³ Bu durumda hem kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçunun düzenlendiği TCK m.191'den hem de uyuşturucu madde devretme veya ticaret suçunun düzenlendiği TCK m.188/3 den ceza verilmesi gereklidir.²¹⁴ Fail aynı suç işleme kastıyla uyuşturucu madde ticaretini birden fazla işleyecek olursa suçun mağduru belirli bir kişi olmasından ziyade toplumun sağlığı olduğundan TCK m. 43/1 gereği zincirleme suç kuralları uygulanabilir.²¹⁵ Ancak TCK m.188/1 de düzenlenen suç ile TCK m. 188/3 de belirtilen suç birbirinden farklı iki suç olduğundan bu suçlar yönünden zincirleme suç kuralları uygulanamaz.²¹⁶

Yargıtay 10. C.D, 2011/2934 E. Ve 2011/10923 K. 03/04/2011 tarihli kararında ithal eylemi gerçekleştirildikten sonra bu eylemden sonra failin yenilenen başka kastı ile satma eylemini gerçekleştirmesi halinde iki ayrı suçtan ceza verilmesi gerektiğini belirtmektedir.

3.4. Suçun Muhakemesi ve Yaptırımı

3.4.1. Soruşturma ve Kovuşturma

3.4.1.1. Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçlarında Görevli Mahkeme

Mahkemelerin hangi davalara bakacakları görev konusunda incelenmektedir. Mahkemelerin yargılama yapacakları davada görevli olmaları gerektiği konusu kamu düzenini ilgilendirdiğinden her mahkeme önüne gelen davada görevli olup olmadığını resen incelemek zorundadır. Zira bu konuda yapılacak bir hata o zamana kadar yapılan bütün yargılama işlemlerinin geçersiz sayılmasına ve görevli mahkeme tarafından yeniden tekrarlanmasına neden olabilecektir.²¹⁷ Bu nedenle mahkemenin görevine ilişkin itiraz, iddia makamı veya taraflarca yargılamanın her aşamasında yapılabileceği gibi, mahkeme tarafından resen de dikkate alınması gerekmektedir.

Mahkemelerin görevlerinin kamu düzenine ilişkin olması, görev hususunun kanunla düzenlenmesini gerektirmektedir. 1982 Anayasasının 142.maddesinde, mahkemenin görev ve yetkilerinin kanunla düzenlenmesi gerektiğini hüküm altına almıştır. Bu nedenle, Kanun hükmünde kararname, tüzük, yönetmelik veyahut idarenin diğer işlemleri ile mahkemenin görev, yetki ve uygulanacak yargılama usulünün

---

²¹³Yokuş Sevik, s.165-166.

²¹⁴Günay, s.72.

²¹⁵Tezcan, Erdem, Önok, s.613.

²¹⁶Zafer, s.119.

²¹⁷Yener Ünver, Hakan Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2012, s.150.

belirlenmesi mümkün değildir. Bu hüküm mahkemelerin tarafsız ve bağımsızlığının ve aynı zamanda kişilerinin yargı önünde objektif bir şekilde yargılanmasının teminatıdır.

İlk derece mahkemeleri genel olarak iki mahkemeden oluşmaktadır. Bu mahkemeler, Asliye Ceza Mahkemesi ve Ağır Ceza Mahkemesidir. Daha önceleri Sulh Ceza Mahkemesi adı altında kurulan mahkemeler Sulh Ceza Hakimliklerine dönüştürülmüştür ve mahkeme sıfatını yitirmiştir. Türk ceza yargılamasında ikinci derece olarak Bölge Adliye mahkemeleri kurulmuş, 3. Derece olarak ta temyiz mercii olan Yargıtay davalara bakmaktadır.

5235 sayılı Kanunda ile ilk derece mahkemelerinin görev alanı tespit edilmiştir. Yasanın 12. Maddesinde “... ağırlaştırılmış müebbet hapis, müebbet hapis ve on yıldan fazla hapis cezalarını gerektiren suçlarla ilgili dava ve işlere bakmakla ağır ceza mahkemeleri görevlidir.” Şeklinde düzenlenmiştir.

Mahkemelerin görev alanı belirlenirken suç için kanunda öngörülen cezanın üst sınırları dikkate alınmaktadır. Belirtilen yasal düzenlemeler doğrultusunda TCK m. 188/1-3-6. fıkrasında düzenlenen suçlardan dolayı cezalarının üst sınırının 10 yıldan fazla olduğu dikkate alındığında Ağır ceza mahkemelerinin görevli olduğu anlaşılmaktadır.

TCK m. 188/7 belirtilen suçlar için “...sekiz yıldan az olmamak üzere hapis...” şeklinde düzenlenme dikkate alındığında bu suç açısından da Ağır Ceza Mahkemesi görevli olmaktadır.

Örgütün faaliyeti çerçevesinde uyuşturucu madde imal ve ticareti suçu işlenmesi durumunda da, görevli mahkeme yukarıda yapılan açıklamalar çerçevesinde Ağır Ceza Mahkemesidir.

Terör örgütlerinin faaliyetleri çerçevesinde TCK m.188 de belirtilen suçları işleme durumunda 3713 sayılı Kanunun 10. maddesi kapsamında kurulan ağır ceza mahkemeleri bu suçun yargılanmasında görevli mahkemelerdir.

3.4.1.2. Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçunda Yetki

Soruşturma ve kovuşturma makamlarının nerede işlenen suçlarda yetkili olduklarını tespit edebilmek için Ceza Muhakemesi Kanununun 12. ila 21. maddeleri arasında düzenlenen yetki ile ilgili hükümlerine bakılmalıdır. Yetki kuralları

belirlenirken dava konusu delillere ve davanın diğer unsurlarına en rahat bir şekilde ulaşılabilecek yerler dikkate alınmaktadır.²¹⁸

Genel kural olarak davaya bakmak yetkisi, suçun işlendiği yerdeki soruşturma ve kovuşturma makamına aittir. Suçun teşebbüs aşamasında kalması halinde son icra hareketinin yapıldığı, kesintisiz suçlarda kesintinin meydana geldiği ve zincirleme suçlarda son suçun işlendiği yer mahkemesi yetkili mahkeme olarak belirlenmiştir.

Suçun işlendiği yer tespit edilemiyorsa, CMK m. 13 e bakılmalıdır. Bu bağlamda şüpheli veya sanığın yakalandığı, yakalanmamışsa yerleşim yeri, failin ülkede yerleşim yerinin bulunmaması halinde en son adresinin, bu da tespit edilemiyorsa ilk usul işleminin yapıldığı yer soruşturma ve kovuşturma makamı yetkili olarak belirlenmiştir. Ayrıca, yabancı ülkede işlenen suçlarda yetki; deniz, hava ve demiryolu taşıtlarında yetki; bağlantılı suçlarda yetki kuralı CMK da ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

Uyuşturucu veya uyarıcı madde imali suçunda üretimin yapıldığı yer soruşturma ve kovuşturma makamı yetkili olacaktır. Uyuşturucu maddenin ihraç edilmesi suçunda, suça konu maddenin yurt dışına çıkarıldığı suçun işlendiği yerdir. Uyuşturucu maddelerin yurt dışına çıkarıldığı yer tespit edilemiyorsa, CMK genel hükümlerine göre belirlenecek makamlar suçu soruşturmaya ve kovuşturmaya yetkili olacaktır. Suça konu maddenin ithal edilmesi halinde yurda giriş yapıldığı yer makamları yetkili olacaktır.²¹⁹

TCK m. 188/3 kapsamında işlenen suçlarda, suça konu maddelerin ele geçirildiği yer suçun işlendiği yerdir. Buradaki soruşturma ve kovuşturma makamları yetkilidir. Suçun konusunu oluşturan maddelerin imal veya ithal edilmesinden sonra, yurtiçinde satılması, nakledilmesi veya depolanması durumlarında, ortada birden fazla suç bulunduğundan, hem imal veya ithal edilen yer hem de uyuşturucu maddelerin satışı yapılırken veya nakledilirken ele geçirilirse, suça konu maddelerin yakalandığı yer suçun işlendiği yer olacağından bu yer makamları soruşturma ve kovuşturma işlemlerini yürütecektir.

TCK 188. Maddesinde belirtilen suçların deniz, hava ve demiryolu taşıtlarında veya bu taşıtlarla işlenmesi halinde;

---

²¹⁸Ünver, Hakeri, s.170-171.

²¹⁹Akkaya, s.192.

- Türk bayrağını taşıma yetkisine sahip olan bir deniz, hava ve demiryolu taşıtlarında veya böyle bir taşıt Türkiye dışında iken işlenmişse söz konusu taşıtının ilk uğradığı Türk limanında veya bağlama limanında,
- Deniz, hava veya demiryolu taşıtlarında ülke sınırları içerisinde bu suçun işlenmesi halinde bunların ilk uğradığı yer mahkemesi yetkili soruşturma ve kovuşturma mercileri olarak kabul edilmektedir.

3.5. Yaptırım

TCK m.188/1’de tanımlanan suça konu eylemlerinin yaptırımını olarak yirmi yıldan otuz yıla kadar hapis ve iki bin günden yirmi bin güne kadar adli para cezası öngörülmüştür.

TCK m.188/3’te tanımlanan fiillerin on yıldan az olmamak üzere hapis ve bin günden yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılması hüküm altına alınmıştır.

TCK m.188/4-a’da (sayılan uyuşturucu maddelerden olması-sosyal amaçlı toplu olarak bulunulan yere 200 metre mesafe içerisinde suçun işlenmesi)sayılan nitelikli hâlin varlığı hâlinde ceza yarı oranında, TCK m.188/5 uyarınca fiillerin üç veya daha fazla kişi tarafından işlenmesi hâlinde ceza yarı oranında, suç işlemek amacıyla örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde bir kat artırılacağı, suçun TCK m.188/8’de sayılan meslek mensupları tarafından işlendiğinde ise hapis cezalarının yarı oranında artırılacağı hüküm altına alınmıştır.

Fiillerin konusunun TCK m.188/7’de sayılan maddeler olması hâlinde sekiz yıldan az olmamak üzere hapis ve bin günden yirmi bin güne kadar adli para cezası olarak belirlenmiştir.

TCK m.189 uyarınca suçun bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi durumunda, bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunacaktır. TCK m. 60 düzenlenen bu tedbirlerde; faaliyet izninin iptali ve müsadere olarak belirlenmiştir.

TCK m.191/8’e göre; 188 ve 190. maddeler uyarınca yapılan kovuşturmalarda mahkeme, şahsın eyleminin TCK m.191’i oluşturduğuna kanaat getirdiğinde CMK m. 231’de tanımlı HAGB hükümlerinin uygulanması gerekecektir.

TCK m.191/8’de yer verilen “*verilir*” ibaresinden, bunun “zorunlu HAGB” uygulamasının önünü açtığı, yine hükümde kullanılan “sanık hakkında bu madde hükümleri çerçevesinde” ve TCK m.191/9’da “*bu maddede aksine düzenleme*

bulunmayan hâllerde” ibareleri sonucu, kanun koyucunun mahkemelerin HAGB konusunda takdir yetkisini kısıtladığı anlaşılmaktadır²²⁰. Buna göre; kanun koyucu TCK m.191/8’de bağlayıcı bir hüküm getirerek, muhakeme sonucunda tayin edilecek ceza ne kadar olursa olsun bu kişi hakkında HAGB kararı verilecektir. Bu bakımdan TCK m.191/8 hükmü ile TCK m.191/1, CMK uygulaması bakımından istisnai uygulama alanları olarak kabul edilmelidir.²²¹

TCK m.191/8’de düzenlenen “*sanık hakkında bu madde hükümleri çerçevesinde hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilir*” ibaresinin açıklamaya muhtaçtır. Zira hükümde HAGB ile ilgili açıklama bulunmayıp, emredici nitelikte “*HAGB kararı verilir*” hükmünün yer aldığı görülmektedir. Bu durumda, CMK m.231’nin şartlarının oluşup oluşmadığına bakılmaksızın doğrudan doğruya HAGB kararı verilecek, özellikle hükmün doğurduğu sonuç itibarıyla CMK m.231 hükmünde yer alan düzenlemeler uygulanacaktır. Hakkında HAGB kararı verilen şahısla ilgili beş yıllık denetimli serbestlik hükümleri uygulanacak, bu karara karşı itiraz kanun yoluna gidilecek, denetim süresi içerisinde CMK m.231/8 uyarınca yeniden HAGB kararı verilemeyecektir.

3.6. Müsadere

Müsadere, sözlük anlamı bakımından “ İşlenen bir suç dolayısıyla, suçlunun mallarının tümüne ya da bir bölümüne, devletçe, yasal olarak el konulması, zorla alınması” anlamına gelmektedir²²². Hukuki anlamda müsadere ise; işlenen bir suç sebebiyle kişi veya kurumların mallarının bir kısmına veya tamamına el konularak, bunların mülkiyetinin veya bedelinin devlete geçirilmesidir.²²³ Müsadere genel müsadere ve özel müsadere olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Genel müsadere; suç işleyen kişinin menkul ve gayrimenkul ayrımı yapılmaksızın tüm malvarlığına el konularak mülkiyetinin devlete geçirilmesidir. Genel müsadere ile kişinin tüm malvarlığına el konulması, mülkiyetinin devlete geçirilmesi, başta mirasçıları olmak üzere yakın çevresine de yaptırım uygulamak anlamına geldiğinden, ceza hukukun temel ilkelerinden olan cezaların şahsiliği ilkesine aykırılık oluşturmaktadır. Bu özelliğinden dolayı genel müsadere tartışmalara neden olmuştur.

²²⁰ Ersan Şen, Ertekin Aksüt, “Eski ve Yeni TCK m.191 Mukayesesi”, *Yorumluyorum*7, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2014, s.83.

²²¹ Özbek, Kanbur, Doğan, Bacaksız, Tepe, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s.826-827.

²²² Püsküllüoğlu, s.1129.

²²³ YILMAZ, Ejder, *Hukuk Sözlüğü*, 7. Bası, Ankara, 2017.

Bu sebeple anayasanın suç ve cezalara ilişkin esaslar başlığı altında 38. Maddesinde ‘‘ genel müsadere verilemez’’ hükmüyle genel müsadere verilmesi yasaklanmıştır.

Özel müsadere altında, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, temel olarak iki tür müsadere düzenlemiştir. Bunlardan birincisi, eşya müsadere, diğeri ise, yeni ve önemli bir düzenleme olan kazanç müsadere. Türk Ceza Kanun’un 54. maddesinde eşya müsadere, kanun 55. Maddesinde ise kazanç müsadere düzenleme altına alınmıştır. Ayrıca, uzun süredir tartışma konusu olan, gerek doktrinde, gerekse uygulamada farklı olarak açıklanan, müsadere ceza mı yoksa güvenlik tedbiri mi olduğu hususu açıklığa kavuşturulmuş ve müsadere hukuki açıdan bir güvenlik tedbiri olarak nitelendirilmiştir. Bu duruma göre, müsadereye hükmedilmesi için, bir suçun işlenmesi zorunlu olmakla birlikte, bu suçtan dolayı bir kimsenin cezaya mahkûm edilmesi gerekmemektedir. Örneğin, suç işlenmesinde kullanılan tehlikeli eşya, bunu kullanan fail çocuk veya akıl hastası olması nedeniyle cezalandırılmasa dahi müsadereye hükmedilebilecektir²²⁴.

Eşya müsadereye karar verilebilmesi için bazı şartların gerçekleşmesi gerekmektedir.

Öncelikle el konulacak bir eşya bulunmalı ve bu eşyanın eşyanın iyiniyetli üçüncü kişilere ait olmaması gereklidir. Bu anlamda, suçun işlenmesine katılmamakla birlikte, eşyanın suçun işlenmesinde kullanılacağına biliyorsa veya eşya ile bir suç işleneceğinden haberdar ise, artık üçüncü kişinin iyi niyetinden bahsedilemeyeceğinden eşya müsadere edilebilecektir. Başka bir deyişle, kişinin suçun işlenmesine iştirak etmemesi, suçun işlenişinden haberdar olmaması durumunda, sahibi bulunduğu eşya bir suçun işlenmesinde kullanılmış olsa bile, müsadereye hükmedilemeyecektir.²²⁵

Eşya, kasıtlı bir suçun işlenmesinde kullanılmalıdır. Taksirle işlenen suçlarda müsadere tedbirine başvulamayacaktır. Müsadere tedbirine karar verebilmek için kişinin ceza alması, diğeri bir ifade ile mahkûm olması şart değildir. Bu, müsadere bir güvenlik tedbiri olmasının doğal sonucudur.

Müsadereye karar verilecek olan eşya, suçun işlenmesinde kullanılmalı veya suçun işlenmesine tahsis edilmeli veyahut suçtan meydana gelen eşya olmalıdır. Suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanmış olmakla birlikte suçun icra hareketlerine henüz başlanmamış ise, sadece bu nedenle müsadere edilemeyecektir. Ancak, bu

²²⁴ ÇOLAK, Haluk-ALTUN, Uğurtan, ‘‘Güvenlik Tedbirleri ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununa Göre Yaptırım Teorisindeki Yeri’’, **Adalet Dergisi**, 2005, s.12.

²²⁵ Çolak-Altun, s. 18.

eşyanın niteliği itibarıyla kamu güvenliği, kamu sağlığı veya genel ahlâk açısından tehlikeli olması durumunda, müsaderesine hükmedilecektir.²²⁶

Müsadere “orantılılık kuralı”na uygun olmalıdır. 5237 sayılı Kanun’un 54/3. madde ve fıkrasında düzenlenmiştir ve yeni bir düzenlemedir. Bu düzenlemeye göre, suçta kullanılan eşyanın müsadere edilmesinin işlenen suça nazaran daha ağır sonuçlar doğuracağı ve bu nedenle hakkaniyete aykırı olacağı anlaşıldığında, müsaderesine hükmedilmeyecektir. Ancak bu hüküm suçun işlenmesinde kullanılan eşyalar için geçerlidir. Suçun işlenmesine tahsis edilen veya suçtan meydana gelen eşyalarda, bu kural uygulanmayacaktır. Ayrıca, suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanmış ve kamu güvenliği ve diğer sebeplerle müsadere tedbirine gidilmesine karar verilen eşyalarda orantılılık kuralı uygulanmayacaktır.

Ayrıca, kanunda kısmi müsadere ve pay müsaderesi müesseseleri düzenlenmiştir. Kısmi müsadere, 5237 sayılı Kanun’un 54/5. fıkrasında düzenlenmiştir. Bu maddeye göre, bir şeyin sadece bazı kısımlarının müsaderesi gerektiğinde, tümüne zarar verilmeksizin bir kısmını ayırmak olanaklı ise, sadece bu kısmının müsaderesine karar verilir. Örneğin, gümrük mevzuatına göre ithal edilen elektronik eşyaların bazılarının beyana aykırı değerlerinin uygun olduğu tespit edilebiliyorsa, bu eşyanın iç piyasa için önemli olması hâlinde, mevzuata aykırı kısım ayrılarak müsadere edilebilir²²⁷. Pay müsaderesi ise, 5237 sayılı Kanun’un 54/6. fıkrasında düzenlenmiştir. Bu hükme göre, birden fazla kişinin paydaş olduğu eşya ile ilgili olarak, sadece suçta iştirak eden kişinin payı müsadere edilebilecektir.

Türk Ceza Kanunu’nun 54. maddesinin dördüncü fıkrasında zorunlu müsadere düzenlenmiştir. Buna göre, üretimi, bulundurulması, kullanılması, taşınması, alım ve satımı suç oluşturan eşyanın, her hâlde müsaderesine hükmolunacaktır. Bu fıkra göre müsadere kararı verilebilmesi için, eşyanın faile ait olmasının, fail hakkında mahkûmiyet hükmü kurulmasının önemi yoktur.

Türk Ceza Kanunu’nun 55. maddesinde yeni bir düzenleme olarak kazanç müsaderesi sistemi getirilmiştir. Bu hükümle ulaşılmak istenen amaç suç k yoluyla kazanç elde etmenin engellenmesidir. Karapara aklama, uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti, dolandırıcılık, kaçakçılık, ihaleye fesat karıştırma gibi ekonomik çıkar elde etmek için işlenen suçlarla bu şekilde mücadele yöntemi benimsenmiştir.

---

226 ÖZGENÇ, İzzet, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 15. Bası, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2019. s. 45.

227 Çolak-Altun, s.13.

Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçunun konusu olan uyuşturucu veya uyarıcı maddeler, TCK'nın 54. maddesinin dördüncü fıkrasında düzenleme altına alınan “üretimi, bulundurulması, kullanılması, taşınması, alınması ve satılması” bizatihi suç oluşturan eşya kapsamı içerisindedir²²⁸. Bu nedenle bu maddelerin müsaderesine hükmedilmesi gerekmektedir. Bu uyuşturucu maddelerin müsaderesine hükmedilebilmesi için islenen suçtan dolayı sanıkların mahkûmiyet alması şart değildir. Bu maddelerin nasıl müsadere ve imha edileceği hususunda 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanunda ve bu kanuna ilişkin yönetmelikte özel düzenlemeler bulunmaktadır. Öncelikle el konulan uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin bahsi geçen kanun ve yönetmelik gereğince suç eşyası emanet dairesine teslim edilmesi ve maddelerden numune alınmasından sonra ambalajlanarak muhafaza edilmesi gereklidir. Mahkeme tarafından gerek soruşturma gerekse kovuşturma aşamasında müsadere kararı verilmesi halinde, kararın infaz edilebilmesi için müsadere kararı cumhuriyet savcılığına gönderilmelidir. Müsadere kararının kesinleşmesinden sonra ise, ilgili cumhuriyet savcılığı ve emanet memurluğunca, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin imha işleminin yapılabilmesi için maddeler usule uygun bir şekilde koli yapılarak ilgili mahalli mülki amirliğine teslimi sağlanmalıdır. Mahalli mülki amirliğince müsaderesine hükmedilen maddelerin imhası sağlamak için imha heyeti toplanacaktır. Bu imha heyetinin kimlerden oluşacağı ve görevlerinin nelerden ibaret olduğu bahse konu kanun ve yönetmelikte ayrıntılı olarak düzenlenmektedir²²⁹.

Doğrudan doğruya uyuşturucu veya uyarıcı madde olmamakla birlikte, bu maddelerin üretimi, dağıtımı, nakledilmesi, satılması veya depolanması için kullanılan eşyaların müsaderesine TCK'nın 54/1. madde ve fıkrası gereğince karar verilmelidir. Bu çerçevede, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin imali için kullanılan madde ve aletlerin, üretildiği yerin, maddeyi nakletmek için kullanılan aracın müsaderesine hükmedilmelidir.

Bu noktada kanunda öngörülen diğer kıstaslara dikkat edilmelidir. TCK'nın 54. maddesinin 1. fıkrasında tespit edilen “İyiniyetli üçüncü kişilere ait olmamak” kaydı karşısında, bu kapsamdaki eşyaların iyi niyetli üçüncü bir kişiye ait olması halinde, müsadere kararı verilemeyecektir. Üçüncü kişinin iyi niyetli olup olmadığının tespiti her olayda dikkatli bir şekilde yorumlanması gereklidir. Bu bağlamda, doğrudan doğruya suçu işleyen asıl failin veya suçun işlenmesine yardım eden suç ortaklarının iyi niyetli

---

²²⁸ Balcı, s. 268.

²²⁹ Öner, s.215-217.

olamayacakları kabul edilmelidir. Diğer taraftan, suçun işlenmesinde kullanılan ve cezai sorumluluğu olmayan çocuğa ait olan eşyaların müsadere edilmesi bu kişilerin, işlediği suçun anlam ve sonuçlarını bilmediği ve bu nedenle iyi niyetli olacakları nedeniyle mümkün olmayacaktır. Yine, rızası olmaksızın aracının içerisine arkadaşı tarafından uyuşturucu madde yerleştirilen kişinin aracı iyi niyet kriteri nedeniyle müsadere edilemeyecektir.

TCK'nın 54. maddesinin üçüncü fıkrasında, “kasıtlı bir suçun işlenmesinde kullanılan veya suçun işlenmesine tahsis edilen ya da suçtan meydana gelen eşyanın” müsadere edilebilmesi için bir başka kıstas getirilmiştir. Bu kıstasa göre, suçta kullanılan eşyanın müsadere edilmesi, işlenen suça nazaran daha ağır sonuç doğurması nedeniyle hakkaniyete aykırı sonuçlar doğuracağına anlaşılması halinde, suçta kullanılan eşya müsadere edilmeyebilir. Burada dikkati çeken ilk husus bu kıstasın yalnızca suçta kullanılan eşya ile sınırlı olarak uygulanıp uygulanmayacağı sorunudur. Bilindiği üzere 54. maddenin ilk fıkrasında üç çeşit eşyadan bahsedilmektedir. Bunlar:

- Kasıtlı bir suçun işlenmesinde kullanılan,
- Kasıtlı bir suçun işlenmesine tahsis edilen,
- Kasıtlı bir suçtan meydana gelen eşyalardır.

Ancak üçüncü fıkrada yalnızca suçun işlenmesinde kullanılan eşyalara atıf yapılmaktadır. Belirtmek gerekir ki, kanun koyucu burada 54. maddenin birinci fıkrasının aksine, yargı makamına takdir yetkisi tanımıştır. Bu nedenle işlenen suç ile bağlantılı olarak, suçta kullanılan eşyanın müsadere edilmesi hakkaniyete aykırı olsa bile, yargı makamı takdir hakkını kullanarak eşyanın müsadere edilmesine karar verebilecektir. Aksine olarak, 54. maddenin birinci fıkrasına göre, eşyanın iyi niyetli üçüncü bir kişiye ait olması halinde, eşya müsadere edilemeyecektir. Bu durumda kanun koyucu yargı makamına takdir yetkisi tanımamıştır.

Kasıtlı bir suçun işlenmesinde kullanılan, suçun işlenmesine tahsis edilen veya suçtan meydana gelen eşyaların “ortadan kaldırılması, elden çıkarılması, tüketilmesi veya müsadere edilmesinin başka bir surette imkânsız kılınması” durumunda eşyaların değeri kadar para tutarının müsadere edilmesine gidilecektir. Kanaatimizce bu durumda eşyaların sanık tarafından kasıtlı olarak müsadere edilmesinin imkânsız kılınmasının önemi yoktur. Eşyaların müsadere edilmesinin sanığın bir katkısı olmadan imkânsız hale gelmesi durumunda da, eşyanın değeri kadar para tutarı müsadere edilmelidir. Bu bağlamda uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin imal ve ticaretine tahsis edilen eşyaların, örneğin

uyuşturucu maddelerin naklinde kullanılan aracın, kaza, yangın veya sair nedenlerle imha olması veya iyi niyetli üçüncü bir kişiye satılması durumunda, eşyanın piyasa değeri kadar para tutarının veya satış bedelinin müsaderesi mümkün olmaktadır.

Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçu ile mücadele yolunda Türk Ceza Kanunu'nun 55. maddesinde getirilen en önemli yenilik, kazanç müsaderesinin kabul edilmesidir. Bu çerçevede, “suçun işlenmesi ile elde edilen veya suçun konusunu oluşturan ya da suçun işlenmesi için sağlanan maddî menfaatler ile bunların değerlendirilmesi veya dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik kazançlar” müsadere edilebilecektir. Bilindiği üzere, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin imal ve ticaretinden çok yüklü miktarda kazançlar elde edilmektedir. Bu kazançların elde edilmesi pahasına bile kişiler hapse girmeyi göze almaktadır. Bu düzenleme ile bunun önü alınmaya çalışılmıştır. Düzenlemenin sonucu olarak, uyuşturucu veya uyarıcı maddenin satışından elde edilen para veya diğer maddi menfaatler ve bu menfaatlerin bankada veya diğer yatırım araçlarında değerlendirilmesi neticesinde elde edilen katma değerler müsadere edilecektir.

Ancak bu durumda sanığın malvarlığının uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti sonucunda elde edilip edilmediğinin ispatı sorunu karşımıza çıkmaktadır. Başka ifade ile sanığın malvarlığının uyuşturucu madde imal ve ticaretinden elde edildiği nasıl tespit edilecektir? Hemen belirtelim ki, TCK'da bu konuya ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu durumda genel prensip, iddia makamı tarafından sanığın malvarlığının uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticaretinden elde edildiğinin ispatlanmasıdır. Burada ikili bir ayırım yaparak değerlendirme yapılması gerektiğini düşünmekteyiz. Sanığın normal kazancı ile malvarlığı arasında uygunluk bulunup bulunmadığının tespit edilerek oransızlık bulunması halinde ispat yükünün sanığa atfedilmesi, aksi durumda ise, ispat yükünün iddia makamı üzerinde bırakılmasıdır. Örneğin, asgari ücretle çalışan bir kişinin malvarlığının aldığı kazancı ile orantısız olarak yüksek miktarda bulunması durumunda, sanığın bu malvarlığına, kendisine miras yoluyla veya bir başka yasal yoldan sahip olduğunu ispatlaması gerekmektedir. Aksi takdirde bu malvarlığının uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticaretinden elde edildiği karine olarak kabul edilecektir. Bu şekilde bir yorum tarzının hem 55. maddede düzenlenen kazanç müsaderesinin amacına ve ruhuna uygun olacağı hem de suçla mücadelede etkinlik sağlayacağını düşünmekteyiz.

Türk Ceza Kanunu'nun 55. maddesine bakıldığında kazanç müsaderesinin kapsamına “Suçun işlenmesi ile elde edilen veya suçun konusunu oluşturan ya da suçun

işlenmesi için sağlanan maddî menfaatler ile bunların değerlendirilmesi veya dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik kazançların” girdiği görülmektedir. Bu kapsamda sanık tarafından uyuşturucu veya uyarıcı madde ticaretinden elde edilen parasal değerler ve bu değerlerin yatırım araçları ile değerlendirilen veya dönüştürülen kazançların yerel mahkemece dikkatli bir şekilde araştırılarak ve bilirkişi marifeti ile hesaplatılarak müsadere edilmesi kanun maddesinin amir hükmüdür. Yargıtay, konu ile verdiği bir kararında, ele geçirilen uyuşturucu madde miktarına göre parasal değeri çok fazla olan otomobilin müsadere edilmesinin hakkaniyet kuralının ihlalinin bir sebebi olarak belirlemiştir²³⁰. Bir başka kararında ise, “uyuşturucu madde taşınarak suçun işlenmesinde kullanıldığı sabit olan kamyonetin, suç konusu uyuşturucu maddenin miktarı ile oluşturduğu tehlikenin ağırlığı” nı dikkate alarak müsadere edilmesini kanuna uygun bulmuştur²³¹. Yargı organları müsadere kararı verirken öncelikle bir suçla ilgili sanığın işlediği suçtan elde ettiği kazancın hesaplanmasında, sadece el konulan uyuşturucu maddenin miktarı değil, aksine, elde edilmesi gereken fakat edilemeyen uyuşturucu madde ile birlikte, o suçtan elde ettiği diğer tüm kazançların da dikkate alınması gereklidir. Örnek verecek olursak, geçimini uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticaretinden elde ettiği kazançla sürdüren sanığın, daha önce bir ton ağırlığında sattığı uyuşturucu maddeden elde ettiği kazanç göz ardı edilerek, son sevkiyatta el konulan 1 kilo uyuşturucu madde dikkate alınarak müsadere kararı verilmesi TCK’nın 55. maddesinin getiriliş amacına aykırı olacaktır. Bu çerçevede, yerel mahkemenin üzerinde durması gereken hususlardan ilki ve en önemlisi, sanığın geçimini uyuşturucu veya uyarıcı madde ticaretinden sağlayıp sağlamadığı hususunun tespiti olacaktır. Gerek sanık ile ilgili adli sicil kaydı ve gerekse sanığın sahip olduğu malvarlığının geliri ile büyük oranda orantısız bulunması, mahkemenin bu tespiti yapmasına ışık tutacaktır. Bu tespitin yapılmasından sonra yine yerel mahkemenin, sanığın uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçundan ne kadar kazanç elde ettiğinin tespiti olmalıdır. Bu tespit yapılırken yalnızca el konulan uyuşturucu maddenin miktarı değil, aynı zamanda imal ve ticareti yapıldığı anlaşılan ancak bulunamayan uyuşturucuların da değerleri dikkate alınmalıdır. Bu nedenle Yargıtay’ın ele geçirilen maddeleri dikkate alarak bir değerlendirme yapmasının kazanç müsaderesinin getiriliş amacına uygun olmadığı kanaatindeyiz.

---

²³⁰ Balcı, s.268.

²³¹ Akkaya, s.219.

Son olarak, müsadere kararının nasıl verileceği ve görevli merciin neresi olduğu Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 256. ve devamı maddelerinde belirlenmiştir. Bu çerçevede genel olarak iki şekilde müsadere kararının verilebileceğini söyleyebiliriz. Bunlardan ilki, esas dava ile birlikte el konulan uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin veya suç ilgili diğer eşyaların müsadere talebi edilmişse, esas yargılamayı yapan mahkeme müsadere hakkında da karar verecektir²³². Aşağıdaki hallerde ise, ayrıca müsadere davası açmak gerekecektir: 1. Esas dava ile birlikte müsadere talebi olmasına rağmen mahkemenin müsadereye tabi eşyalar hakkında karar vermeyi sehven unutmaması, 2. Savcılık tarafından takipsizlik kararı verilmesine rağmen ortada müsadereye tabi bir eşya bulunması. Bu durumlarda, esas davayı görmeye yetkili mahkeme, müsadere davası hakkında da karar vermeye görevli kılınmıştır. Bir suç ile ilgili müsadere davalarında müsadere kararı görevli mahkeme tarafından duruşma yapılarak karar verilmelidir. Bu karşılık, suç konusu olmayıp, "Üretimi, bulundurulması, kullanılması, taşınması, alım ve satımı suç oluşturan" eşyalar hakkında müsadere kararı duruşma yapılmaksızın verilebilecektir. Bu tür durumlarda müsadere kararı vermeye görevli mahkeme, Sulh Ceza Hakimliği'dir.

3.7. Zamanaşımı

Zamanaşımı, devletin yargılama yapma veya cezalandırma hakkını ortadan kaldıran bir unsur olarak kabul edilmektedir. Zamanaşımı, dava zamanaşımı ve ceza zamanaşımı olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Dava zamanaşımı, işlenen bir eylem dolayısı ile belirli sürelerin geçmesi halinde yargılamaya başlanmaması veya yargılamaya başlansa bile kesin bir şekilde hüküm oluşturulmaması halinde, artık dava açılmayacağını veya açılan davanın düşürülmesine karar verileceğini ifade etmektedir. Bu durum CMK'nın 223. düzenini ilgilendiren konulardan olduğundan davanın tarafları ileri sürmeseler bile, hâkim tarafından ceza yargılaması aşamasında resen dikkate alınması gereken konulardandır.²³³

Buna karşılık ceza zamanaşımı, bir fail hakkında verilen hükmün kesinleşmesinden sonra cezanın infaz edilmemesi veya infaz edilen cezanın kesintiye uğraması halinde artık cezanın infaz edilememesini ifade eder²³⁴. Yine infaz savcılığı ve hâkimliği tarafından resen dikkate alınması gereklidir.

---

²³² Öner, s.212.

²³³ Demirbaş, s.696.

²³⁴ Hakeri, 2012, s.613.

3.7.1. Dava Zamanaşımı

Türk Ceza Kanunu'nda zamanaşımı süreleri 66. ve 68. maddelerde düzenleme altına alınmıştır. Dava zamanaşımı süreleri 66. Maddede; ‘...yirmi yıldan aşağı olmamak üzere hapis cezasını gerektiren suçlarda yirmi yıl; beş yıldan fazla ve yirmi yıldan az hapis cezasını gerektiren suçlarda on beş yıl; beş yıldan fazla olmamak üzere hapis veya adli para cezasını gerektiren suçlarda sekiz yıl...’ olarak belirlenmiştir.

TCK 188/1. Fıkrasında belirtilen suçların cezası 20 yıldan 30 yıla kadar hapis cezası olarak düzenlenmiştir. Bu durumda TCK'nın 188/1. fıkrası dikkate alındığında suçun dava zamanaşımının 20 yıl olduğu görülmektedir.

TCK 188/3. fıkrasında öngörülen suçların cezası, 10 yıldan az olmamak üzere hapis cezası olarak belirlenmiştir. Yasal düzenleme sonucu, suç için belirlenen dava zamanaşımının 15 yıl olduğu kabul edilmelidir.

TCK 188/7. fıkrasında öngörülen suçların cezası sekiz yıldan az olmamak üzere hapis cezası olduğundan, TCK'nın 188/7. fıkrasında belirtilen suçun dava zamanaşımı süresi 15 yıl olmalıdır.

TCK m. 67/1 fıkrasında dava zamanaşımının durması düzenlenmişken, kanunun 2. Fıkrasında dava zamanaşımının kesilmesi düzenlemiştir. Şüpheli veya sanıklardan birinin savcı huzurunda ifadesinin alınması veya sorguya çekilmesi, şüpheli veya sanıklardan biri hakkında tutuklama kararının verilmesi, suçla ilgili olarak iddianame düzenlenmesi, sanıklardan bir kısmı hakkında da olsa, mahkûmiyet kararı verilmesi, halinde, dava zamanaşımı kesilir.

3.7.2. Ceza Zamanaşımı

Ceza zamanaşımı süreleri hesaplanırken TCK m. 188 belirlenen suçların alt ve üst sınırları arasında, yine TCK'nın 61. maddesi de dikkate alınarak hâkim tarafından hükmedilen somut cezanın miktarına bakmak gerekmektedir. Daha öncede ifade edildiği gibi, ceza zamanaşımı süreleri hâkim tarafından verilen hükmün kesinleşmesinden veya cezanı infazının bir şekilde kesintiye uğramasından itibaren işlemeye başlayacaktır. Hükmün kesinleşmesi veya infazın kesintiye uğramasından sonra verilen somut cezanın miktarına göre, TCK m. 68 düzenlenen sürelerin geçmesi ile ceza zamanaşımı dolmuş olacaktır.

TCK m. 68'de ceza zamanaşımı' ...Yirmi yıl ve daha fazla süreli hapis cezalarında yirmidört yıl, beş yıldan fazla hapis cezalarında yirmi yıl, beş yıla kadar

hapis ve adli para cezalarında on yıl.” olarak düzenlenmiştir. Ayrıca 68. Maddenin 2. Fıkrası uyarınca fiili işlediği sırada oniki yaşını doldurmuş olup on beş yaşını doldurmamayanlar için bu sürelerin yarısının, onbeş yaşını doldurup onsekiz yaşını doldurmamayanlar için üçte ikisinin geçmesiyle cezanın infaz edilmeyeceği düzenlenmiştir. Kanun maddesinin 5. fıkrasında ceza zamanaşımının hükmün kesinleşmesi veya infazın kesintiye uğraması ile başlayacağı belirtilmektedir.

TCK m. 70 müsadereye ilişkin bir zamanaşımı süresi düzenlenmiş ve müsadereye ilişkin hükmün kesinleşmesinden itibaren 20 yıl geçmesi ile infaz edilemeyeceği düzenlenmiştir.

SONUÇ

Uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin üzerinde uzlaşılan genel bir tanımı bulunmamaktadır. Konuyla ilgili değişik meslek gruplarının uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri kendi açılarından tanımlamaları ve son dönemde sentetik uyuşturucu maddelerin çeşitlerinde artışa bağlı olarak ortak bir kavramın oluşturulmasını zorlaştırmaktadır. Buna rağmen, uluslararası alanda imzalanan sözleşmelerde, bu maddelerin neler oldukları ve temel özellikleri konusunda uluslararası bir kabulün olduğu görülmektedir. Uluslararası sözleşmeler, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin neler olduğunu tanımlamaktan ziyade ek cetvellerde ve bu cetvelleri güncelleyerek bu maddeleri isim isim sayarak belirlemektedir.

Uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kişiler ve toplum üzerinde etkilerini araştırmak üzere birçok araştırma yapılmıştır. Çalışmaların sonucunda, bu maddelerin kullanımı ve ticareti yalnızca kişiler üzerinde değil aynı zamanda toplum üzerinde de olumsuz etkisi olmaktadır. Bu nedenle, birçok ülkelerde olduğu gibi Türk Ceza Kanunu'nda da, uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçu kamu sağlığına karşı işlenen suçlar başlığı altında düzenlenmektedir. Birçok ülkede, bu maddelerin tüm dünya toplumunun emniyetini, güvenliğini ve sağlığını tehdit ettiği için, insanlığa karşı işlenen suçlar kapsamında değerlendirilmesi noktasındadır.

Uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin her geçen gün çeşitlerinin artması bu maddelerin sınıflandırılması zorlaştırmaktadır. Genel olarak yapılan sınıflandırmalarda, bu maddeler, uyuşturucu veya uyarıcı, kullanılan maddelerin türü ve doğal ya da yapay olup olmadıkları dikkate alınarak sınıflandırılmaktadır. Toplumda yaygın olarak bilinen uyuşturucu maddeler esrar, afyon, morfin, eroin, kodein, kokain, esrar ve extasy gibi maddelerdir.

Uyuşturucu veya uyarıcı maddelerle mücadele, uzun yıllardır devam eden bir mücadeledir. Uyuşturucu maddelerin kişi ve toplum sağlığını tehdit eden madde olarak bilinmediği dönemlerde bu suçla mücadeleye gereken önem verilmemiştir. Ne zaman ki bu maddeler ülkelerin insan ve toplum sağlığını tehdit ettiği görülmüş sonrasında bu suçla mücadele edilmeye başlanmıştır. Ülkelerin bireysel olarak bu maddelerle mücadele etmesinin zorluğu anlaşılınca, önceleri uluslararası alanda konferanslar ve tavsiye kararları sonrasında taraf devletlere yükümlülükler getiren yapılan sözleşmeler ile mücadele yolu seçilmiştir. Bugün uluslararası alanda hala geçerliliğini koruyan, 1961 tarihli Narkotik İlaçlar Hakkında Tek Sözleşmesi, diğeri, 1971 tarihli Psikotrop

Maddeler Sözleşmesi ve sonuncusu, 1988 tarihli Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi olmak üzere üç ana sözleşme bulunmaktadır. Türkiye bu sözleşmelere taraf olup Anayasanın 90. Maddesi gereği iç hukukumuzun bir parçası haline gelmiştir.

Mukayeseli hukuka bakıldığı zaman uyuşturucu veya uyarıcı madde ticaretinin tüm ülkelerde suç kapsamına alınarak yaptırıma bağlandığı görülmektedir. Bazı ülkeler, ceza kanunlarında bu fiili suç olarak düzenlerken, diğerleri, özel bir uyuşturucu veya uyarıcı maddeler kanunu çıkarmıştır. Genel olarak, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin imali, ithali, ihracı, alımı, satımı, bulundurulması, gibi fiillerin cezalandırıldığı görülmektedir.

Türk Ceza Kanunu, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin ticaretini yapan kişilere ağır yaptırımlar getirmiştir. Diğer özel kanunlarda da bu maddelerin ticaretinin yasaklanması ayrıntılı olarak düzenleme altına alınmıştır. Türkiye, taraf olduğu uluslararası sözleşmelerden kaynaklanan yükümlülüklerinin gereği olarak, kanunlarında çeşitli değişiklikler yaparak, suçla mücadele doğrultusunda önemli mesafe almıştır. Bu kapsamda, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin imali, ithali, ihracı, satılması, satın alınması, satışa arz edilmesi, başkalarına verilmesi, sevk edilmesi, nakledilmesi, depolanması, kabul edilmesi ve bulundurulması fiilleri ağır yaptırımlara tabi tutulmuştur. Özellikle 2014 yılında 6545 sayılı kanunla yapılan değişiklikle suçun cezası önemli ölçüde artırılmıştır. Buna paralel olarak infaz kanunda yapılan değişiklikle bu suç kapsamında koşullu salıverme sürelerinde değişiklik yapılarak suçtan mahkûm olanların cezaevlerinde geçirecekleri süreler uzatılmıştır. Doğrudan uyuşturucu veya uyarıcı madde olmamakla birlikte bu etkiyi doğuran maddeler de, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerle aynı statü içerisinde değerlendirilerek yaptırıma bağlanmıştır. Türk Ceza Kanunu, uyuşturucu veya uyarıcı veya bu etkiyi doğuran maddelerin haricinde uyuşturucu veya uyarıcı madde üretiminde kullanılan maddeleri de kapsamı içerisine alarak sorumluluk alanını genişletmiştir.

Uyuşturucu veya uyarıcı maddelerle mücadelede yukarıda belirtilen tedbirler alınmakla birlikte, bu tedbirlerin yeterli olduğunu söylemek mümkün değildir. TCK'nun 188. Maddesinde suçla mücadelede önemli ve etkili düzenlemeler içermekle birlikte, birçok eksikliğin ve hataların olduğunu vurgulamak gerekmektedir.

Bu bağlamda, 188. maddedeki, uyuşturucu madde ticareti şeklindeki madde başlığının, madde içeriği ile uyumlu olmadığı görülmektedir. Madde başlığında vurgulanan "ticaret" kavramı bir kazanç elde etme maksadını güttüğünden ve madde

içeriğinde suçun fiili olarak belirlenen bulundurma, depolama, nakletme, sevk etme, başkalarına verme gibi eylemlerin her zaman kazanç elde etmek amacıyla yapılmadığı, hatır için de bu fiillerin işlenebileceği mümkün olduğundan, madde başlığı ile içeriği uyumsuzluk göstermektedir. Bu nedenle madde başlığının kanun metni ile uyumlu hale getirilmesi gerekmektedir.

TCK m188/4-a bendinde yer alan ve sonuç cezanın yarı oranında artırılmasına sebep olan suça konu olan maddenin“...*sentetik kannabinoid ve türevleri*...” ifadesi belirsizlik içermektedir. Burada yer alan türevleri kelimesinin suça konu hangi maddeleri kapsayacağı kanun metninde düzenlenmemiştir. Bu belirleme işlemini Sağlık Bakanlığı'nın çıkaracağı yönetmelikle gerçekleştirmektedir. Bu durumda suçta ve cezada kanunilik ilkesine aykırılık teşkil etmektedir. İdarenin düzenleyici işlemleri ile suç veya suç konusu belirlemesi kanunilik ilkesine aykırıdır. Uygulamada bu gibi tereddütleri ortadan kaldırmak için suça konu maddelerin yasal düzenleme ile açık bir şekilde ortaya konulması gerekmektedir.

Uyuşturucu veya uyarıcı maddelerle mücadele konusunda yürürlükte birden fazla kanunların olması, uygulamada ve vatandaşlar arasında çeşitli tereddütler oluşturmaktadır. 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesine Dair Kanun, 3298 sayılı Uyuşturucu Maddelere Dair Kanun ve Türk Ceza Kanunu'nun 188. maddesinde düzenleme altına alınan hükümlerin tek bir metin altında birleştirilmesi, uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin tanımlarının yapıldığı Türkiye'nin tarafı olduğu uluslararası sözleşmelerle bağlantısının açık bir şekilde kurulduğu, mücadele ilkelerinin net olarak belirlendiği bağımsız bir uyuşturucu veya uyarıcı maddeler kanununun çıkarılması gerekmektedir.

TCK m. 188 kapsamında yer alan suçların yargılamasının belirli ağır ceza mahkemelerinde yapılması burada görev alan hakimlerin konu ile ilgili olarak uzmanlaşmalarını sağlayacaktır. Böylelikle uygulamada seri ve hızlı bir yargılama süreci ortaya çıkacaktır. Aynı zamanda bu durum içtihat birliğinin sağlanması açısından da önem taşımaktadır.

Uyuşturucu madde suçları ile mücadele sadece ceza kanunlarında yer alan ceza miktarlarının artırılması yeterli olmamaktadır. Bununla birlikte infaz yasasında gerekli yasal değişiklikler yapılarak suçtan mahkum olanların ceza evlerinde ıslah olacak şekilde cezalarının infaz edilmesi gerekmektedir. Madde kullanıcılarının ise tedavi süreçlerinin bir prosedür olmaktan öte tam anlamıyla madde bağımlılarını rehabilite

edecek şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Ayrıca tedavi sürecinde yeşil reçeteli ilaçların kötüye kullanımlarının engellenmesi amacıyla yasal değişiklikler yapılmalıdır.

Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçunun suç k için kurulmuş bir örgütün bir faaliyeti çerçevesinde işlenmiş olması halinde örgütü kuran, liderlik veya idare eden kişi ile kurulmuş bu örgüte üye olan kişiye aynı cezanın öngörülmesi cezaların orantılı olması ilkesine uygun olmamıştır. Bu doğrultuda aynen Amerika ve Fransa örneklerinde olduğu gibi örgütü kuran, yöneten ve liderlik eden kişilerin, bu örgüte üye olanlara nazaran daha fazla ceza almasını temin edecek düzenlemenin yapılması gereklidir.

Sonuç olarak, gelişen teknoloji ile birlikte suç ve suçlularla mücadelenin zorlaşması karşısında yeni tedbir alınması kaçınılmaz olmaktadır. Uyuşturucu veya uyarıcı maddelerle mücadele hususunda etkin yaptırımlar ve önlemler alınmış olmasına rağmen bu maddelerin ticareti ve kullanılması hala yaygınlığını korumaktadır. Bu nedenle daha etkin çözüm yollarının bulunması ve kanunlardan kaynaklanan eksikliklerin tamamlanması zaruridir. Dünya ülkeleri kendi aralarında, ulus devletler ise, ülkelerinin kurumları arasında ortak bir tutum belirleyerek ve ülkeler ve kurumlar arası bilgi akışları sağlanarak mücadelenin etkinliği artırılmalıdır.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

- AKBULUT, Berrin, **Türk Ceza Kanunu ile Kabahatler Kanununun Genel Hükümlerinin Yaptırım Hükümleri Dışında Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi**, Adalet Yayınevi, 2. Baskı, Ankara, 2014
- AKKAYA, Çetin, **Örgüt Suçu ve Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde suçları**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010.
- ALBAYRAK, Mustafa, **Notlu - Atıflı - Uygulamalı Türk Ceza Kanunu Öz Kitap**, 13. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2014
- ARTUK, Mehmet Emin-GÖKCEN, Ahmet-YENİDÜNYA, Ahmet Caner, **TCK Şerhi Özel Hükümler**, Turhan Kitapevi, Ankara, 2009.
- ARTUK, Mehmet Emin-GÖKCEN, Ahmet-YENİDÜNYA, Ahmet Caner, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Turhan Kitapevi, Ankara, 2017.
- BALCI, Murat, **Uyuşturucu Madde Ticareti Suçları**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2009.
- BOZKURT, Enver-ÖZCAN, Mehmet-KÖKTAS, Arif, **Avrupa Birliği Hukuku**, 4.Bası, Ankara, 2008.
- CENTEL, Nur, **Uyuşturucu Madde Kullanma ve Bulundurma Suçu**, İstanbul, 2001.
- CEYLAN, Ümit, **Organize Suçluluk ve Çıkar Amaçlı Örgüt Suçu**, Turhan Kitapevi, Ankara, 2003.
- ÇALIŞKAN, Suat, **Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçları**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2012.
- ÇETİN, Soner Hamza: **Kullanmak için Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Satın Almak, Kabul Etmek, Bulundurmak ya da Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanmak Suçu**, Ankara, Bilge Yayınevi, 2017
- ÇOLAK, Haluk-TAŞKIN, Mustafa, **Ceza Muhakemesi Kanunu Şerhi**, Seçkin Yayınevi, 2007.
- DEMİRBAŞ, Timur, **Kriminoloji**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2020.
- DEMİRBAŞ, Timur, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Seçkin yayınevi, Ankara, 2020.
- DÖNMEZER, Sulhi-ERMAN, Sahir, **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku (Genel Kısım)**, C:1, Der Yayınları, 14. Baskı, İstanbul, 2016.
- DÖNMEZER, Sulhi, **Genel Ceza Hukuku Dersleri**, İstanbul, 2003.
- DÖNMEZER, Sulhi, **Kriminoloji**, İstanbul, 1994.

- ERMAN Sahir-ÖZEK Çetin, **Ceza Hukuku Özel Bölüm**, Dünya Yayıncılık, İstanbul, 1995.
- EROL, Haydar, **Gerekçeli Açıklamalı ve içtihatlı Yeni Türk Ceza Kanunu**, Yayın Matbaacılık, Ankara, 2005.
- EVİK, Vesile Sonay, **Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu**, Beta Yayınları, İstanbul, 2004.
- GÜNAY, Erhan, **Uygulamalı Uyuşturucu Veya Uyarıcı Madde Suçları ve İlgili Mevzuat**, Seçkin Kitabevi, Ankara, 2007.
- GÜNEY, Niyazi-ÖZDEMİR, Kenan-BALO, Yusuf Solmaz, **Gerekçe ve Tutanaklarla Karşılaştırmalı Yeni Türk Ceza Kanunu**, Ankara, 2005.
- GÜNAL, H. Yılmaz, **Uyuşturucu Madde Suçları**, Kazancı Yayınları, Ankara, 1976.
- GÜNGÖR, Şener-KINACI, Ali, **(Öğreti ve Uygulama Boyutu ile) Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerle İlgili Suçlar**, Yetkin Basımevi, Ankara, 2001.
- GÜNŞEN İÇLİ, Tülin, **Krimnoloji**, Seçkin Yayınevi, 2019.
- GÖZÜBÜYÜK, Abdullah Pulat, **Türk Ceza Kanunu Gözübüyük Şerhi**, Kazancı Hukuk Yayınları, C:3, 5. Baskı, İstanbul, 1998.
- HAKERİ, Hakan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler ve Kabahatler Hukuku**, Seçkin Yayınevi, 8. Baskı, Ankara, 2008.
- HAKERİ, Hakan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2017.
- HAFIZOĞULLARI, Zeki-ÖZEN, Muharrem, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, US-A Yayıncılık, 12. Baskı, Ankara, 2019.
- İÇEL, Kayıhan-AKINCI, Füsun-ÖZGENÇ, İzzet-SÖZÜER, Adem MAHMUTOĞLU, Fatih S.-ÜNVER, Yener, **Suç Teorisi**, Beta Yayınları, İstanbul, 2000.
- KOCA, Mahmut-ÜZÜLMEZ, İlhan, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 12. Baskı Seçkin Yayınevi, Ankara, 2019.
- KUNTER, Nurullah-YENİSEY, Feridun-NUHOĞLU, Ayşe, **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, Arıkan Yayınevi, 2010.
- KURT, Sahin-KURT, Ela, **Uygulamada Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçları ve İlgili Mevzuat**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2007.
- MAHMUTOĞLU, Fatih S.-ÜNVER, Yener, **Suç Teorisi**, Beta Yayınları, İstanbul, 2000.
- MAHMUTOĞLU, Fatih Selami, KARADENİZ Serra: **Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler Şerhi**, İstanbul, Beta Basım Yayın, 2017
- MALKOÇ, İsmail, **Açıklamalı İctihatlı 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu**, C:2, Malkoç Kitapevi, Ankara, 2007.

- ÖNDER, Ayhan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, C.3, İstanbul, 1992.
- ÖNER, Mehmet Zülfü, **Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde İmal ve Ticareti Suçları**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2011.
- ÖZBEK, Veli Özer-KANBUR, M. Nihat-BACAKSIZ, Pınar-DOĞAN, Koray-TEPE, İlker, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2014.
- ÖZBEK, Veli Özer KANBUR, M. Nihat-BACAKSIZ, Pınar-DOĞAN, Koray-TEPE, İlker, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 11. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018.
- ÖZDABAKOĞLU, Erdinç Hakan, **5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçları**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018.
- ÖZDEN, Salih Yaşar, **Uyuşturucu Madde Bağımlılığı**, 3. Basım, İstanbul, Nobel Akademik Yayıncılık, 2019
- ÖZGENÇ, İzzet, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 15. Bası, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2019.
- ÖZTÜRK, Bahri-ERDEM, Mustafa Ruhan, **Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku**, Seçkin Kitabevi, Ankara, 2020.
- PARLAR, Ali-HATİPOĞLU, Muzaffer, **5237 sayılı Türk Ceza Kanununun Yorumu**, C:2, Ankara, 2010.
- PARLAR, Ali-HATİPOĞLU, Muzaffer, **Türk Ceza Kanunu Yorumu**, C:3, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2010.
- POLAT, Oğuz, **Klinik Adli Tıp Uygulamaları**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2018.
- SELBES, Ece, **Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde İmal ve Ticareti Suçu**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2017.
- SEVÜK, Handan Yokuş, **Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanılmasına İlişkin Suçlar**, Ankara, 2007.
- SOYASLAN, Doğan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Savaş Yayınevi, 2020.
- SÖZEN, Hayri, **Analitik Toksikoloji**, Morova Ofset Basımevi, İstanbul, 1996.
- ŞAHİN, Cumhur-ÖZGENÇ, İzzet, **Türk Ceza Hukuku Mevzuatı**, Seçkin Yayınevi, 20. Baskı, 2017.
- ŞEN, Ersan, Ertekin Aksüt: **TCK m.188/3 ve 191/1 Sorunları, Yorumluyorum 7**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2014
- TEZCAN, Durmuş-ERDEM, Mustafa Ruhan-ÖNOK, R. Murat, **Ceza Özel Hukuku**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2020.
- TEZCAN, Durmuş- ERDEM, Mustafa Ruhan -ÖNOK, R. Murat, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2010.

- TOROSLU, Nevzat, **Ceza Hukuku Genel Kısım**, Savaş Yayınevi, Ankara, 2016.
- ÜNVER, Yener, **Ceza Hukukuyla Korunması Amaçlanan Hukuksal Değer**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2003.
- ÜNVER, Yener-HAKERİ, Hakan, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2012.
- YAŞAR, Osman- GÖKCAN, Hasan Tahsin- ARTUÇ, Mustafa, **Yorumlu Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, C:4, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014.
- YAŞAR, Yusuf, **Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Temini ve Ticareti Suçları**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2012.

MAKALELER

- AKBULUT, İlhan, “Ülkemizde Uyuşturucu Maddeler Sorunu”, **İHFMC:LV-S.3**, 1997.
- AKSÜT, Ertekin ‘Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde İmal ve Ticareti Suçları’, **Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul 2019.
- BAYRAKTAR, Köksal, “Uyuşturucu Maddeler ve Suç Siyaseti”, **İÜHFMC**, C. 4, S.1-4, Y. 1985.
- BİLGİN, Rasim İsa, ‘Uyuşturucu Maddelerin Arzı İle Mücadele’ **Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul 1998.
- MAHAMAT SALEH CHEKHADİNE, Brahim, ‘Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde İmal ve Ticareti Suçları’, **Yüksek Lisans Tezi**, Bursa 2016.
- ÇOLAK, Haluk-ALTUN, Uğurtan “Güvenlik Tedbirleri ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununa Göre Yaptırım Teorisindeki Yeri”, **Adalet Dergisi**, 2005.
- DAĞISTANLI, Gönül Erdal ‘Normalizasyon Kavramı Bağlamında Esrar Kullanımında Ülke Politikaları; Karşılaştırmalı Bir Analiz’ **Yüksek Lisans Tezi**, Ankara 2019
- KOPTAGEL, Günsel, Uyuşturucu ve Tutku Yaratıcı Maddeler Kullanımının Sosyal-Psikolojik Dinamizması, **İHFMC**, 1982
- ÖZMEN, Özkan ‘Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçları’, **Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul 2009.
- TEKİN, Nurullah, “Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde İmal, İthal ve İhraç Etmek ile Satmak, Satın Almak, Kabul Etmek ve Bulundurmak Suçları”, **Terazi Dergisi**, S:37, 2009.

- TUNCER, Arzu, ‘‘Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Ticareti ve Kullanılmasına İlişkin Suçlar’’ **Doktora Tezi**, İstanbul 2011.
- ÖZDEMİR, Niza ‘‘Türk Ceza Kanununda Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçları’’ **Yüksek Lisans Tezi**, İzmir 2009.
- YENİSEY Feridun, ‘‘Uyuşturucu Maddeler Sorununun Ceza Hukuku Yönü’’, **Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Yıl 1983, S.1 Diyarbakır, s.183.
- YOLCU Ferit, ‘‘Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde İmal Ve Ticareti Suçu’’, **Yüksek Lisans Tezi**, Diyarbakır, 2015

YARARLANILAN ULUSLARARASI ANTLAŐMALAR VE BELGELER

- 1912 Tarihli Lahey Afyon Sözleşmesi
- 1925 Cenevre Afyon Sözleşmesi
- 1961 Uyuşturucu Maddelere Dair Tek Sözleşmesi
- 1971 Psikotrop Maddeler Sözleşmesi
- 1988 Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi

EKLER LİSTESİ

EK 1. Etik Kurulu Onay Belgesi

T.C	
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ	
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	
TEZ / ARAŞTIRMA / ANKET / ÇALIŞMA İZİNİ / ETİK KURULU İZİNİ TALEP FORMU VE ONAY TUTANAK FORMU	
ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
T.C. NOSU	
ADI VE SOYADI	Emrah DAĞLI
ÖĞRENCİ NO	20182032
TEL. NO.	
E - MAİL ADRESLERİ	
ANA BİLİM DALI	Kamu Hukuku
HANGİ AŞAMADA OLDUĞU (DERS / TEZ)	TEZ
İSTEKDE BULUNDUĞU DÖNEME AİT DÖNEMLİK KAYDININ YAPILIP-YAPILMADIĞI	2020 / 2021 GÜZ DÖNEMİ KAYDINI YENİLEDİM.
ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ BİLGİLER	
TEZİN KONUSU	Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçu
TEZİN AMACI	Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçlarının giderek yaygınlaşması, kişilerin sağlığını tehdit etmekle kalmayıp toplumun varlığını tehdit edecek boyutlara varması ve bu açıdan konunun önemi sebebiyle ulusal ve uluslararası politikalar ve suç teorisi açısından incelenmesidir.
TEZİN TÜRKÇE ÖZETİ	Uyuşturucu ve uyarıcı maddelerle ilgili suçların cezaları, 5237 sayılı TCK' nın (Türk Ceza Kanunu) 188, vd. maddelerinde düzenlenmiş; suça konu maddelerin imal edilmesi veya ticareti veya bu maddelerin kullanılmasını kolaylaştırma eylemleri yasa da suç olarak düzenlenmiştir. Tez çalışması kapsamında öncelikle uyuşturucu ve uyarıcı maddenin tanımları yapılmış, bu maddenin türleri anlatılmış, tarihsel aşamalarından ve uluslararası sözleşmelerden bahsedilmiş, daha sonra Türk Ceza kanununun 188. Maddesinde düzenlenen "Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti" suçlarının temel ve nitelikli unsurlarına, yaptırımlarına, özel görünüş biçimlerine ve etkin pişmanlık hâllerine ayrı başlıklar altında yer verilmiştir. Uygulamayı göstermek ve uygulamada birliğin sağlanmadığı bazı meselelere ışık tutmak amacıyla çalışmamızda, Yargıtay kararlarına da yer verilmiş, doktrin görüşleri ve nihayet kanaatimiz açıklanmıştır.
ARAŞTIRMA YAPILACAK OLAN SEKTÖRLER/ KURUMLARIN ADLARI	
İZİN ALINACAK OLAN KURUMA AİT BİLGİLER (KURUMUN ADI-ŞUBESİ/	

MÜDÜRLÜĞÜ - İLİ - İLÇESİ)	
YAPILMAK İSTENEN ÇALIŞMANIN İZİN ALINMAK İSTENEN KURUMUN HANGİ İLÇELERİNE/ HANGİ KURUMUNA/ HANGİ BÖLÜMÜNDE/ HANGİ ALANINA/ HANGİ KONULARDA/ HANGİ GRUBA/ KİMLERE/ NE UYGULANACAĞI GİBİ AYRINTILI BİLGİLER	
UYGULANACAK OLAN ÇALIŞMAYA AİT ANKETLERİN/ ÖLÇEKLERİN BAŞLIKLARI/ HANGİ ANKETLERİN - ÖLÇELERİN UYGULANACAĞI	
EKLER (ANKETLER, ÖLÇEKLER, FORMLAR, ... V.B. GİBİ EVRAKLARIN İSİMLERİYLE BİRLİKTE KAÇ ADET/SAYFA OLDUKLARINA AİT BİLGİLER İLE AYRINTILI YAZILACAKTIR)	1) ..... (.....) Sayfa ..... Ölçeği. 2) ..... (.....) Sayfa ..... Anketi. 3) ..... (.....) Sayfa ..... Formları. 4) ..... (.....) Sayfa .....

ÖĞRENCİNİN ADI - SOYADI: Emrah DAĞLI		ÖĞRENCİNİN İMZASI: Enstitü müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır. TARİH: 06 /05/ 2021				
TEZ/ ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRME SONUCU						
1. Seçilen konu Bilim ve İş Dünyasına katkı sağlayabilecektir.						
2. Anılan Ceza Hukuku Özel Hükümler faaliyet alanı içerisine girmektedir.						
1.TEZ DANIŞMANININ ONAYI	2.TEZ DANIŞMANININ ONAYI (VARSA)	ANA BİLİM DALI BAŞKANININ ONAYI	SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜNÜN ONAYI			
Adı - Soyadı: Mustafa ŞİMŞEK	Adı - Soyadı:	Adı - Soyadı: Yücel ERTEKİN (Y.)	Adı - Soyadı:Murat KOÇ			
Unvanı: Dr. Öğr. Üyesi	Unvanı:	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı:Doç. Dr.			
İmzası: Evrak onayı e-posta ile alınmıştır	İmzası:	İmzası:Evrak onayı e-posta ile alınmıştır.	İmzası: Evrak onayı e-posta ile alınmıştır			
		Dr öğr. Üyesi Sami Doğru				
ETİK KURULU ASIL ÜYELERİNE AİT BİLGİLER						
Adı - Soyadı: Şehnaz ŞAHİNKARA KAŞ	Adı - Soyadı: Yücel ERTEKİN	Adı - Soyadı: Deniz Aynur GÜLER	Adı - Soyadı: Mustafa BAŞARAN	Adı - Soyadı: Mustafa Tevfik ODMAN	Adı - Soyadı: Hüseyin Mahir FİSUNOĞLU	Adı - Soyadı: Jülide İNÖZÜ
Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.
İmzası : Enstitü müd. evrak aslı imzalıdır.	İmzası : Enstitü müd. evrak aslı imzalıdır.	İmzası : Enstitü müd. evrak aslı imzalıdır.	İmzası : Enstitü müd. evrak aslı imzalıdır.	İmzası : Enstitü müd. evrak aslı imzalıdır.	İmzası : Enstitü müd. evrak aslı imzalıdır.	İmzası : Enstitü müd. evrak aslı imzalıdır.
.... / ..... / 20....	.... / .. / 20....	... / .... / 20.....	.. / .... / 20.....	... / .... / 20.....	... / .... / 20.....	... / .... / 20.....
Etik Kurulu Jüri Başkanı - Asıl Üye	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi
OY BİRLİĞİ İLE	☐	Çalışma yapılacak olan tez için uygulayacak olduğu Anketleri/Formları/Ölçekleri Çağ Üniversitesi Etik Kurulu Asıl Jüri Üyelerince İncelenmiş olup, 01/04 /2021/- 10/05/ 202021 tarihleri arasında uygulanmak üzere gerekli iznin verilmesi taraflarımızca uygundur.				
OY ÇOKLUĞU İLE	☒					
AÇIKLAMA: BU FORM ÖĞRENCİLER TARAFINDAN HAZIRLANDIKTAN SONRA ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ SEKRETERLİĞİNE ONAYLAR ALINMAK ÜZERE TESLİM EDİLECEKTİR. AYRICA FORMDAKİ YAZI ON İKİ PUNTO OLACAK ŞEKİLDE YAZILACAKTIR.						

EK 2. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü Tez Etik Kurulu İzin İstek Yazısı

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sayı : E-23867972-050.01.04-2100006839
Konu : Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği
Kurulu Kararı Alınması Hakkında

20.09.2021

REKTÖRLÜK MAKAMINA

İlgi: 09.03.2021 tarih ve E-81570533-050.01.01-2100001828 sayılı Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu komulu yazınız.
İlgi tarihli yazınız kapsamında Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesindeki Lisansüstü Programlarda halen tez aşamasında kayıtlı olan **Emrah Dağlı** isimli öğrencimize ait tez evraklarının "Üniversitemiz Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Onayları" alınmak üzere Ek'te sunulmuş olduğunu arz ederim.

Doç. Dr. Murat KOÇ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Ek : 1 Adet öğrenciye ait tez evrakları listesi.

Do ruhanı Kodu: 40AFB8A

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Do ruhanı Adresi: <https://sbs.cag.edu.tr/BelgeDogrulama>

Çağ Üniversitesi Yaşar Bayraktar Kampüsü Adana-Mersin Karayolu üzeri 33800
Yenice/MERSİN
Tel: +90 324 6514800 Faks: +90 324 6514811
E-Posta: cag@cag.edu.tr Elektronik A : www.cag.edu.tr

Bİlgi: Aycan KÖL
Sosyal Bilimler Enstitüsü Sekreteri

EK 3. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü Tez Etik Kurulu İzin Yazısı

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

Sayı : E-81570533-044-2100007123
Konu : Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği
Kurul İzni Hk.

29.09.2021

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 20.09.2021 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2100006839 sayılı yazımız.

İlgi yazıda söz konusu edilen Emrah DAĞLI isimli öğrencinin tez evrakları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunda incelenerek uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Ünal AY
Rektör

Doğrulama Kodu: F88C8BA

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Adresi: <https://sbs.cag.edu.tr/BelgeDogrulama>

Çağ Üniversitesi Yaşar Bayraktar Kampüsü Adana-Mersin Karayolu üzeri 33800
Yenice/MERSİN
Tel: +90 324 6514800 Faks: +90 324 6514811
E-Posta: cag@cag.edu.tr Elektronik Posta : www.cag.edu.tr

Bilgi: Mustafa Mert Fikretioğlu
Evrak ve Yazın İleri Sorumlusu

